

KERVAN

LAİK ÇOĞUNLUĞU HAREKETE GEÇİRMELİYİZ

PROF. BURHAN ŞENATALAR ile **Laiklik Ve Şeriat Üzerine Söyleşi**

TÜRK METAL YONETİCİSİ E. ASLIYÜCE: **"Sendikacı İşçiyle Kaynaşmalı"**

TKP 74 YAŞINDA: **Haydi Elele Birliğe!**

İ. YILDIRIM: **Dergahı Göremeyen Toplum Geleceği Göremez**

BÖYLE ADALETE LANET OLSUN

Ankara Demokrasi Platformu'nun BİLDİRİSİ

BİLİNDİĞİ GİBİ, bir yılı aşkın bir süre önce 2 Temmuz 1993'de Sivas'ta 37 aydın, yazar, sanatçı ve kültür adamının yakılmasıyla sonuçlanan bir katliam yaşandı. Bu katliamı yapanlar sırtını devlete dayayan, ülkemizi ortaçağ karanlığına götürmek isteyen gerici ve şeriatçı güçlerdir.

SEKİZ saat boyunca sesli ve görüntülü olarak dakika dakika saptanan olayın sorumlularının yargılandığı "Sivas Katliamı Davası", Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi'nce basından ve kamuoyundan gizlenerek kapalı kapılar ardında görülmüyordu. Bunda amaç, zaman içerisinde davayı küllendirecek, katliamın sorumlularını gözlerden saklamak ve davayı sıradan bir duruma düşürmektir.

DAVA, bu seyir içinde sürerken katliamın gerçek sorumlularını gizlercesine DGM Başsavcısı Nusret Demiral, verdiği mütalaa ile olayın mağdurları arasında bulunan yazar Aziz Nesin'i ve şenliği düzenleyen Pir Sultan Abdal Kültür ve Tanıtma Derneği yöneticilerini "katliamın tahrikçisi ve teşvikçisi" ilan etmiş ve haklarında suç duyurusunda bulunulmasını istemiştir.

DÜŞÜNCEYİ yargılamayı, cezalandırmayı gelenek haline getiren DGM ve onun, başsavcısı, bir kültürel etkinliğin düzenlenmesini tahrik olarak nitelemekle, gerçek niyetini bir kez daha ortaya koymuştur.

DEMOKRASİ ve hukukun üstünlüğü

ile bağdaştıramadığımız bu tutumu Ankara Demokrasi Platformu olarak şiddetle kınıyoruz ve tüm demokrasi güçlerini bu tür hukuk dışı ve anti demokratik girişimlere karşı tavır almaya çağırıyoruz.

Dev Maden-Sen, TGS, Türk Harb-İş ve Tünitüs Ankara şubeleri, Belediye-İş 1 nolu şb., Veteriner Hekimler Derneği, Altı Nokta Körler Derneği, Batıkent Halkevi, Çağdaş Gazeteciler Derneği, Tüketici Hakları Derneği, Tepecik Dostluk Kültür Derneği, Özgür-Der, Seyranbağları Halkevi, Mali Müşavirler Derneği, 100.Yıl Halkevi, Çankaya Halkevi, Pir Sultan Abdal Derneği, Dağarcık Halk Bilim Araştırma Derneği, İHD, Ener-Sen, Tüm Sosyal-Sen, Eğitim-Sen, Eğitim-İş, Genel Sağlık-İş, Or-Kam-Sen, Tarım-Sen, Tüm Sağlık Sen, Sosyal Hizmet Sen, Tüm Maliye-Sen ve Tüm Bel-Sen Ankara şubeleri, KMO, MMO, JMO, Yeralı Maden-İş,

Türkiye Barolar Birliği başkanı Önder Sav'ın AÇIKLAMASI

SİVAS olayları davasında dün okunan DGM Cumhuriyet Başsavcılığı'nın Esas Hakkındaki Düşüncesi'nde 4.Pir Sultan Abdal Şenliği'ni tertip eden görevliler ve Yönetim Kurulu'ndaki kişiler ile yazar Aziz Nesin için Cumhuriyet Başsavcılığı'na ve soruşturmayla yetkili mercilere suç duyurusunda bulunulmasına karar verilmesi talep olunmuştur.

DGM BAŞSAVCILIĞI'NIN görüşü, mahkemeye 9.8.1994 tarihinde sunulmuş

ve yargılama için aleniyet kazanmıştır. Henüz mahkemeye sunulmamış bir savcılık görüşü, günler öncesinden yazılı ve görsel yayın organlarında doğru-yanlış kamuoyuna duyurulmuştur. Kimileri, işi şenlik düzenleyenlerin ve Aziz Nesin'in ölüm cezası istemi ile yargılanacaklarına kadar verdirmişlerdir.

BİLİNDİĞİ ÜZERE DGM'de Sivas Olayları Davası'nda yargılama aylardan beri gizli yapılmakta, eşine az rastlanır bir usul ve hukuki yanlışlıkla aleniyet kuralı zedelenmekte, halkın haber alma hakkı tıkanmakta, yargılamanın tarafsızlığına gölge düşmektedir.

GİZLİLİK kararına karşın, dava ile ilgili olarak kamuoyuna bilgi aktarıldığı gerekçesi ile müdahil vekilleri için işlem yapılmasını talep eden mahkeme, duruşmada biçimsel olarak okunma durumuna sokulan Başsavcılık görüşünün günler önce kamuoyuna sızdırılmasına maalesef seyirci kalmış, ara kararında bu konuyu görmezlikten gelmiştir.

DGM BAŞSAVCILIĞI'NIN Esas Hakkındaki Görüşü, önemli usul, hukuk ve değerlendirme yanlışlıkları ile doludur. Bunlar hakkında müdahil vekilleri zamanında mahkemeye gerekli beyanda bulunacaklardır. Ancak altı çizilmesi gereken önemli ve tehlikeli yanlışlık DGM Başsavcılığı'nın Esas Hakkındaki Görüşü'nde, sanıkların suçunu hafifletmek için DENGE arayışına girmesidir. Ceza Hukuku'nda denge aranmaz.

SİVAS olaylarının meydana gelişinde ve temelinde değişik nedenler, bahaneler tahrikler aramak yanlıştır. Cumhuriyet'in 70. yılında Sivas sokaklarında "şeriat isteriz", "laik düzen yıkılacak", "kah-

rolsun laiklik", "laiklik gidecek, şeriat gelecek" diye bağırıp demokratik-laik hukuk devletini yıkıp teokratik devlet kurma özlemlerini sergileyerek, Cumhuriyet tarihinin en gerici ayaklanmasını gerçekleştirenlerle, şenlik düzenleyenleri ve şenliğe katılanları konuşma yapan Aziz Nesin'i aynı kefeye koymak, aynı hukuk süzgecinden geçirmeyi düşünmek, hukuken fevkalade tehlikeli ve yanlıştır.

Şenliğin neden Cuma günü il merkezinde yapıldığı, neden Aziz Nesin'in davet edildiği sorularının cevapsız kaldığına değinilen görüşte, sanıkların eylemleri örtülü olarak hafifletilmek istenmiştir.

Şenlik düzenleyenlerin, şenliğe katılanların ve konuşanların peşine düşen DGM Cumhuriyet Savcıları devlete ve laik düzene baş kaldırarak çağdaş ulaşım ve iletişim çağında göz göre göre ölüme götürülen, geliyorum diyen vahşeti ve cinayeti engellemeyen kamu görevlileri, sorumlu ve yetkililer yapmak ve talepte bulunmak gereğini duymamışlardır. İşin gerçekler ve hukuk adına umut kırıcı, üzücü ve düşündürücü yanı budur.

DGM Başsavcılığı'nın haklarında suç duyurusu yaptıkları şenlik düzenleyenler ve katılanlar için belki kamu davası bile açılmayacak ya da bu insanlar kısa sürede aklanacaklardır, ama Cumhuriyet tarihinin en önemli davalarından birinde hukukun ve gerçeklerin yara almış hiçbir biçimde onarlamayacaktır.

Kamuoyuna saygı ile duyurulur.

Sivas Olayları Davası Müdahil Vekilleri Adına Türkiye Barolar Birliği başkanı Av.Önder Sav

İŞÇİ MUHABİRLER YAZIYOR

OZAN ŞİAR

GÜLSÜN İNSANLIK

Silah değil kalem tutmalı eller
Süngü değil sanat kuşağın beller
Özgürlük muştusu estirsın yeller
Ak günlere varış gelsin Dünya'ya

Emperyalistlerin çıkarı için
Masum halklar düşman olurlar niçin
Olmaz barış, vermezsek hakkını açın
Paylar karış karış gelsin Dünya'ya!

Yavruları yetim koyan savaşlar
Dökülmesin kanlar, gözlerden yaşlar
Sönmesin ocaklar, kaynasın aşlar
Esenliğe eriş gelsin Dünya'ya!

Yere batsın savaş denen sancılar
Merheme dönüşün çile acılar
Asker yolu beklemesin bacılar
Sevgiliye barış gelsin Dünya'ya!

Çocuklara güzel dünya kuralım
Silah deposuna kilit vuralım
Şiar sömürüye siper duralım
Toplum için varış gelsin Dünya'ya!

OZAN KIZILGÜL

DÜNYA BEZENE...

Yirminci yüzyılın bittiği çağda
Yurdumda aç-sefil gezen gezene
Zorbalar hükmeder ovada, dağda
Halkı şerefsizce ezen ezene

Doğruyu savunmak aptallık oldu
Hak ile avunmak şaşkınlık oldu
Namusa pey biçmek doğallık oldu

Gayrı töresini bozan bozana

Vicdanı allaha havale edip
İnsan onurunu bir pula satıp
Faziletten yana ne varsa atıp
Alçaklığa destan yazan yazana

Hukuku arama raflarda mukim
Verdiği karara gülüyor hakim
Hastaya "kur" üzre bakıyor hekim
Garibana kuyu kazan kazana

Bu ne biçim yasa, ne biçim usul
Dürüstçe çalışan daim yok-yoksul
Bir avuç soysuza bütün millet kul
Kahrile canından bezen bezene

"Doğru"ya diyorlar, "enayi herif"
Bu nasıl felsefe, nasıl maarif
Ben bu pis düzeni edemem tarif
Lakin onu övgü düzen düzene

Namertler zulmünde inliyor mertler
Gün be gün artıyor sinemde dertler
Çobansız sürüye dadanmış kurtlar
Postunu azgınca yüzen yüzene

Kızılgül'üm nedir çare, de hele
Çaresi var, vermek gerek el ele
Kalksın yeryüzünden "efendi-köle"
Dünya barış, sevgi, dostluk bezene

ALİ ERDOĞAN, BAĞCILAR

ADEME İNANDIK

Ademe inandık öğmedik çulu
Hak emri üzere süreriz yolu
Biz hiç tanımayız sağ ile solu
Siyah beyaz bütün insan bir bize

Bu gavur şu müslim diye bölmedik
Biz cennete huri için ölmedik
Kerbela'da yara aldık gülmedik

Siyah beyaz bütün insan bir bize.

Huri gılman için hayal kurmadık
İnsanı halk bildik onu vurmamak
Biz insanın mezhebini sormadık
Siyah beyaz bütün insan bir bize

Cennet cehennemi reklam yapmadık
Biz hakka inandık yoldan sapmadık
Mazlum yetimin hakkını kapmadık
Siyah beyaz bütün insan bir bize.

Ali Erdoğanım insanım insandır pirim
İster beni öldür, ister yüz derim
Hak ademde mevcut odur rehberim
Siyah beyaz bütün insan bir bize.

KALENDER KAYA, İSTANBUL

ASLIMIZ DEDEDİR

Adım soyadım Kalender Kaya,
aslımız Dededir. Köyüm Derviş-
çimli ocağı, İmam Bakır soyun-
dan gelir, Kahramanmaraş'ın
Elbistan ilçesine bağlıdır. Şimdi
İstanbul'da oturmaktayım.

Derginize yazmamın nedeni
şudur:

1) Laiklik ve demokrasiyi
elden bırakmamak.
2) Ülkemizde şeriat düzenine
karşı koymak. Kesinlikle şeriatı
ülkemize ve laik devletimize
getirmemek.

3) Din, devlet ve siyasete alet
edilmemelidir. İnanç ve ibadet,
allah ile kulun arasında olan bir
iştir. Kimse kimsenin inancına ve
ibadetine karışmamalıdır.

4) Irk, din, dil ayrımcılığı
yapılmamalıdır.

5) Alevi toplumu her nerede
var ise, oraya bir cemevi
yapılmalıdır.

6) Cem, rastgele kişiler ve
rastgele yerlerde
düzenlenmemelidir. Cemi Dede
soyunda gelmeyen kimselerin
para karşılığında düzenlemesi ve
yürütmesi kesinlikle
yasaklanmalıdır.

Cemimiz Kırklar'ın cemidir,
demimiz 12 İmam'ın demidir.
Bu demi bu cemi yürütmek
ancak ki evlad-ı Ali resulün
soyundan gelenlerin görevidir.
Dedeler kendilerini bu işten uzak
görmemelidir. Dedeyim diyen
açığa çıkmalı, evladı resuldan
berati olmalı, Hacı Bektaş
yöneticileri tarafından (bunların)
berat ve soy seceresi
sorulmalıdır.

Bu yol Muhammed Ali
yoludur. Pir İmam Hüseyin
yoludur. Demirden leblebidir,
ateşten gömlektir. Bu yol Pir
Hacı Bektaş Yoludur.

BAYRAM BAYRAKÇI

CÜMLE ALEMDE HACI BEKTAŞ (2)

Hadi çıkalım Çile dağına
Bakalım ordan Erenler bağına
Sen dermansın hastasına sağına
Gönülümün sultanı ya Hacı Bektaş

Yollara dökülen bunca insan
Sana koşar bunca can

Bu ne hikmet bu ne heyecan
Gönülümün sultanı ya Hacı Bektaş

Dermansız deva sensin
Kokladığım hava sensin
Hiç ölmeyen ebedisin
Gönülümün sultanı ya Hacı Bektaş

Erenlerin bir başı vardır
Hacı Bektaş derler uluya
Cümle aleme gülüşü vardır
Hacı Bektaş derler uluya

Velilerin önderisin Pir'isin
Sen içimizde gerçek birisin
Muhabbet bağının açan gülüsün
Hacı Bektaş derler uluya

Kudret dolusunu sunan da odur
Gökde kandil olup yanan da odur
Bu yolu erkani kuran da odur
Hacı Bektaş derler uluya

Ferahladı durdu gönüller bendi
Gökyüzünde semah eyledi kendi
Bir yol bıraktı dünyaya ebedi
Hacı Bektaş derler uluya

Bu dergahın lokmasında
Aslı duran hırkasında
Cümle alem sevdasında
Hacı Bektaş derler uluya

Erenlerin bahçesinde
Bir gül açtı Hacı Bektaş
Şahit olarak geldi durdu
Hacı Bektaş derler uluya

Yalan haram girmez deme
Cümle canlara sual sordu
Gayıplardan haber geldi
Hacı Bektaş derler uluya

Karataşa o an verince
Yer yerinden oynadı görünce

‘Adil Düzen’ sahtekarlığı

ŞU ANDA büyükşehirlerin bir kısmında yerel yönetimleri elinde bulunduran RP'nin hiç dilinden düşürmediği ‘Adil Düzen’in gerçek yüzünü ortaya çıkarmak halk açısından yararlı olacaktır.

Kağıthane, Gebze, Ümraniye derken şimdi de kıyım İstanbul *SUSER*'de gündeme geldi. *SUSER*'in tasfiye edilmesi kararı tamamen siyasi, bir okadar da mantıksız bir olaydır. RP'nin bu tutumu, ‘benim görüşümden olmayana hayat hakkı tanımam’ felsefesinin açık kanıtıdır.

Bu nasıl ‘kardeşlik’ tir ki, benim en doğal hakkım olan işimi yani ekmeğimi gaspedecek, kendin ıkına tıkına yerken beni *açlığa* mahkum edeceksin! Bu ikiye yüzölçüktür.

Yenikapı’da (merkezde) İdari İşler Danışmanı Hüseyin Dinç, diktatör bir eda ile, yasal olmadığı halde tatil olan pazar günü işçiyi telsizle kendi birimlerinde toplantıya çağırır. Mesai de vermeden! Eylem yapılmaması için imza toplar. Eyleme çıkıldığı takdirde 17.maddeden işten atma tehdidini gündeme getirir. Anket niteliği taşıyan bir formu doldurup imzalamamızı ister. Gecenin saat 2’sinde iki güvenlik Şeyhli’den Avcılar’a sürgün edilirler.

Bu tür baskı ve yıldırma-

AHMET AKAR
Gülsuyu

SUSER’i kapattık diyerek 1200 kişiyi sokağa atacaksın.

Aynı araçlarla, aynı yere, aynı hizmeti bir başka isim altında kendi yandaşlarına yaptıracağını. İşte RP’nin ‘adil düzen’i bu.

larla imza toplamaya çalışır. Şeyhli’de işçi arkadaşlara kin dolu bir bakışla ‘‘içinizde hiç namaz kılan yok mu?’’ diye sorar. Cevap alamayınca, ‘‘ben imam olsam sizin cemaate namazınızı kılmam’’ diyerek tüm arkadaşları aşağılar.

Reklam edersin namaz kıldığını Reklam edersin var bir bildiğin Allah bilir kimin nasıl olduğunu Benim namazdan sana ne softa

SUSER’in kapatılması, bu tiplerin namazı, dini, *Kuran*’ı siper yaparak insan haklarını nasıl ihlal ettiklerinin, ‘‘Adil

Düzen’’lerinin bir sahtekarlık olduğunun ve insan haklarına verdikleri değerin kanıtıdır.

‘‘SUSER’i kapattık’’ diyerek 1200 kişiyi sokağa atacaksın. Aynı araçlarla, aynı yerlere, aynı hizmeti bir başka isim altında kendi yandaşlarına işbaşı yaptırarak devam ettireceksin. İşte RP’nin ‘‘adil düzen’’i bu. Pes doğrusu, savunduklarını söyledikleri Müslümanlığın adabına bu yakışır mı? Aynı araçlarla aynı hizmet devam edecekse, aynı elemanlar neden işe devam etmiyor? SUSER’in kapatılması kararı sahtekarlık, aldatmaca değildir de nedir? SUSER’de işten atılanların suçu ilercisi, aydın, Alevi olmaları değil mi? Bir yandan da, menfaatiniz söz konusu olduğunda ‘‘Aleviler de kardeşimiz’’ diye utanmadan yalan söylüyorsunuz!

SUSER kapatıldı gözleri aydın Öğünerek gezsin artık zalimler İnsanlar açlığa mahkum edildi Sevinerek gezsin artık zalimler

Görmez misin aç ve sefil gezeni Göremez misin ezni, ezileni Adil dedikleri *adi* düzeni Beğenerek gezsin artık zalimler

Elveda dostlarımız arkadaşlığa Ahmet Akar muhtaç ise harçlığa İşsizliğe, sefalete, açlığa Değinererek gezsin artık zalimler.

■ Aylık dergi. ■ Sahibi ve sorumlu yazı işleri müdürü: Genel Ajans Ltd. Şti. adına Semih İra ■ İlan sorumlusu: Melek Ergen ■ Merkez yönetim bürosu: Piyerloti Cad. 17/4, Çemberlitaş, İstanbul. Tel: (212)516 84 64 ■ Temsilcilikler: Avcılar: Gündüz Alp, Saadetdere Mah. Birlik Sok. No:20/A. ■ Bağcılar: Semih Rappel, Merkez Mah. 1.Sok. No:40/4 ■ Esenyurt: Kazım Açıköz, Fatih Mah. Suyolu Üstü Yaprak Sok. No:8 ■ Gazimahalle: Hüseyin Kırca, Fevzi Çakmak Cad. Sultan Han No:42, Kat:2, D:4 ■ Gülsuyu: Şahin Santaş, Gülsuyu Mah. Mesut Cad. No:103, Gülsuyu Sondurak, Gülsuyu-Maltepe ■ Halkalı: Eyüp Barışık, Kuruçeşme Cad. Çiçek Sok. No:19/A ■ Hasanoğladeresi-Altınşehir ■ Kartal: Niyazi Şahin, Hamam Sok. İdeal İş Merkezi, No:4 Kat:4 Tel: (216)353 57 25 ■ Kağıthane: Seyit Ermiş, Talatpaşa Cad. No:45, Ortabayır, Gültepe ■ Unkapanı: Ali Haydar Göğercin, İ.M.Ç. 6. Blok, No: 6610 ■ Sarıyer: Meral Özçelik, Tarabya Üstü, Çayırözü Sok. No:4, Kat 3 ■ Adana: Ünal Akbulut, Kiremitthane Mah. 1304 Sok. No:36, Yüreğir ■ Adıyaman: Aytekin Işık, Kayalık Mah. 131. Sok. No:9 ■ Adıyaman (Gölbaşı): Niyazi Arslan, Asfalt Cad. Tam Elektronik, No:84/6, Gölbaşı ■ Bolu: Nazım Güneş, Aktaş Mah. Taşhancılar Sok. No:12 ■ Bursa: Ender Can Genç, Çakır Hamam Temiz Cad. Sütmen İşhanı, Kat:3 No:39 ■ Eskişehir: Nurettin Çalıkuşu, Büyükdere Mah. Kaplan Sok. No:69 ■ Erzincan: Özgür İhtiyar, Cami-i Şerif Mah. Sivas Cad. 24300 Refahiye ■ Gaziantep: Sedat Bican, Kıbrıs Mah. Çamlık Cad. No:27 ■ Gümüşhacıköy: Sönmez Usul, Belediye Sitesi, No:5, Gümüşhacıköy-Amasya ■ İzmir: Adnan Ayan, Eşrefpaşa Cad. No:269/1, Eşrefpaşa ■ İzmit: Muradiye Yılmaz, Fetfiye Cad. Sabri Ekman Sok. No: 10/4 Tel: (262)331 15 23 ■ Malatya: Şevket Coşkun, Ak-Pa Ticaret, İzzetiye Mah. Nasuhi Cad. Derme Sok. No:10 ■ Merzifon: Hüseyin Çelik, Nusratiye Mah. H.Hamdi Basmacı Sok. No:9 ■ Söke: Av.Mustafa Apıcı, Yağcılar İşhanı, Kat:2, Soke ■ Turhal: Aydın Koca, Yenibelediye Sitesi, Kat:4 No:426 ■ Turgutlu: Nerman Karabulut, Altay Mah. Akgün Sok. Kat 1 No:2, Turgutlu ■ Zile: Sadık Çıkrıkçıoğlu, Uzun Çarşı, Galeri Sok. No:6 ■ Zonguldak: Ali Arı, Nizam Cad. Uzunçarşı, No:406 ■ Avrupa Genel Temsilciligi: Murtaza Dersimli, P.O.Box 1822, Londra N1, İngiltere. (Not: Avrupa abonelikleri için, pekerin ‘Kervan’ adına yazılması gerekmektedir.) ■ Diğer yurtdışı temsilcilikleri: ■ Fransa: Şanver Şen, c/o 37 Rue d’Hauteville Paris 75010. ■ Almanya-Frankfurt: Şirin Günel, Neuhof Str. 13, 6 Frankfurt am Main 1. ■ Almanya-Münih: Hikmet Yalçın, Lessing Str. 41, 85757 Karlsfeld. ■ Avusturya: İlhan Uçar, 1140 Wien, Kentler Str. 20/5 Avusturya ■ İsviçre: Ahmet Kısa, 7 Rue de Lancy, 1227 Carouge, Cenevre. ■ Hollanda-Schiedam: Mehmet Cimtay, Fabristraat 53, 3117 MG ■ Avustralya: Adnan Öz, P.O.Box 647 Auburn 2144 NSW ■ Avustralya-Mildura: Feyzullah Karakurt, P.O. Box 302, Merbin 3505 Mildura ■ Rusya: Yevgeni Paşintsev, 29-2-215 General Belov St. Moscow 115563 ■ Basım öncesi hazırlık: Genel Ajans. ■ Baskı: Basmat ■ Gönderilen yazıları yayınlamay yayınlamama ve tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme/kısaltma hakkı dergimize aittir. Hiçbir yazı geri verilmez. ■ Yıllık abone bedelleri: Yurtiçi: 200 000TL, İngiltere: 17 £, Almanya: 80 DM, Fransa: 200 FF, Hollanda: 60 HFL, İsviçre 65 SFr, Amerika 53 \$ Avustralya: 53 \$

KERVAN’IN İÇİNDEN

- 4 **DİSK BUDUR**
Disk 9.Genel Kurulu: İzlenim ve değerlendirme
- 8 **BİR SENDİKACI PORTRESİ**
Türk Metal İstanbul şube başkanı Erdoğan Aslıyüce ile söyleşi
- 10 **CUMHURİYET’E MEKTUP**
Cemal Şener niye Kervan’a kara çalıyor?
- 11 **LAİK-DEMOKRAT AYDINLAR**
Söyleşi. İÜ SBF öğretim üyesi ve Öğretim Üyeleri Derneği başkanı Prof.Burhan Şenatalar, ‘‘sessiz çoğunluğu mutlaka harekete geçirmeliyiz’’ diyor
- 15 **ŞERİATÇI RP KAPATILMALIDIR**
Türk Metal üyesi Ahmet Turan’ın yazısı
- 16 **BİR ŞAH OLSAYDIM ŞİİRİ HAKKINDA**
İsmail Kaygusuz ve Sabri Yücel’in açıklamaları
- 20 **TKP 74 YAŞINDA**
Haydi elele birliğe! Ruhi Su, Zihni Anadol, ve Haydar Balaban’ın yazıları. Şiir: Nazım Hikmet.
- 24 **HACI BEKTAŞ VELİ’Yİ ANMA TÖRENLERİ**
Dergahı göremeyen toplum geleceği göremez. İsmail Yıldırım

AŞIK DAVUT SULARI’YI ANMA GECESİ

SANATÇILAR:

Arif Sağ, Belkis Akkale, Dertli Divani, Şahturna, Ali Ekber Çiçek, Ali Kızıltuğ, Gülşen Altun, Ozan Esrari, Suavi, Aynur Haşhaş, Berrin Sulari,

KONUŞMACILAR:

Selahhattin Özel:
(Hacı Bektaş Veli Dernekleri Genel Başkanı)
Müslüm Ağbaba:
(Aşık Davut Sulari’nin kardeşi)
Adnan Ayan:
(Kervan Dergisi İzmir Temsilcisi)

Yer: İzmir Alsancak Stadyumu
Tarih: 25 Eylül 1994 - **Saat:** 17:00

Kervan Dergisi ve İzmir Hacı Bektaş Dernekleri’nin katkılarıyla.

Gecenin geliri Aşık Davut Sulari’nin anıt mezarının yapımında kullanılacaktır.

Bütün İŞÇİLER

“Yeni” Disk’in 9.Genel Kurulu 4-7 Ağustos’ta İstanbul Dedeman Oteli’nde yapıldı. İlk gün konuklar konuştu. CHP genel başkanı, Disk yöneticilerinin belki de yaptıkları tek doğru iş olan “seçimlerde SHP’nin desteklenmesi kararını eleştirdi. Türk-İş adına Şemsi Deniz’in “Türk-İş ile Disk arasında fark kalmamıştır, öyleyse iki sendikanın birliği için engel yoktur” sözleri, gerçeğin ifadesi oldu.

Nereden nereye?

1967’de kurulan Disk, 1970’li yıllara damgasını vurdu. Yükselen devrimci durumun ve sınıf partisi TKP’nin etkisiyle ülke çapında birçok gelişmeye mührünü vurdu. Yığinsal 1 Mayıs’lar, DGM direnişleri, Disk’in onurlu tarihinin birkaç sayfasıdır. Mücadelede çok şehit veren Disk’in büyük kaybı, kurucusu ve genel başkanlarından Maden-İş lideri Kemal Türkler’in öldürülmesi oldu.

Disk’in ilk yaşamı 12 Eylül 1980 faşist darbesi ile noktalandı. Zindana atılan 51 yöneticisi idama varan istemlerle yargılanan Disk’in bu dönemi, Askeri Yargıtay’ın 1991 Temmuz’unda yöneticilere beraat kararı vermesiyle noktalandı.

Bu Disk’in devrimci gelenekleri, saygınlığı vardı. Ancak 10 yıl boyunca sendikal yaşam da durmamıştı. İşçiler Türk-İş’te birleşmiş, eski Disk üyeleriyle güçlenen Türk-İş, sokaklara, grev alanlarına akan onbinlerce işçinin örgütü olmuştu. Sınıf Disk’i Disk yapan devrimci mücadele geleneğini yine fabrikalarda, işyerlerinde, bu kez Türk-İş’e bağlı sendikalar içinde boy verdimişti. 87 Netaş, Kazlıçeşme, Tümtis, Migros, 88 Petrol-İş... Sınıf artık militanlıkla sendikal birliği ayırmadan yürüyordu. Disk açıldığında durum buydu.

“Yeni” Disk’in yönetiminin “çağdaş sendikacılık” çizgisi bölücülük çizgisiydi, Türkiye işçi sınıfına deli gömleği giydirmeye yönelikti. Bu Disk gölgesi altında büyük yolsuzluk ve usulsüzlükler, para yemeler, vb. izledi. Tekstil, Maden-İş, Nakliyat-İş, Ole-

yis, Yeni Haber-İş... Ölü delegeler, naylon delegeler. İşveren eliyle örgütlenmeler. Çirkinlikler, çirkinlikler...

Ne Türkiye eski Türkiye, ne de Disk eski Disk’ti. Sınıfın partisinin sık sık yinelediği bu gerçeği bir tek Disk yöneticileri görmüyordu. Ama 9.Genel Kurul açıkça gösterdi ki gerçeğe karşı durulmaz.

Bazı notlar

Kongre süresince herkesin vurguladığı nokta “bu Disk’in varlık yokluk kongresidir” idi, ama en önemli konu, “Disk’te yolsuzluklar ve dürüstlük” oldu. SHP ile sarmaş dolaş örgütlenme, “çağdaş sendikacılık” tartışması, küçük burjuva “sol” akımların Disk’e sulanmaları, işçisiz bir kongre oluşu, bunlar Disk 9.Genel Kurulu’nun fotoğrafı olarak yorumlanabilir. Dedeman Oteli kongre salonunun bir duvarında “işçi sınıfımızın yalnız ücretini değil, toplumsal rolünü de değiştireceğiz” yazıyordu. (Sınıfımızın şehidi Kemal Türkler’imizin daktilo kağıdı büyüklüğünde bir resmi de bir yerde asılıydı.) Bir delege “Muhasip” Gaziler Derneği benzetmesini yaptı.

320 delegeli genel kurulun 2.ve 3.günlerinde delegeler konuşurken hararetle kulis çalışmalarını yürüttü. Kimi “sol” delegeler Türk-İş’le Disk arasındaki farkı(!) vurgulamaya çalıştıysa da kimse tınmadı.

Delege Cenan Bıçakçı “çalışma raporunda 82 etkinlik yapılmış, bunların 25’ini başkaları yapmış (Türk-İş’i kastediyor)” dedi. Bıçakçı, işçilerin partisi diye anılan bir partinin genel başkanı olduğunu unutarak, işçileri suçladı. ICFTU ve ETUC’un 12 Eylül faşizminde kendilerine işçilerden daha yakın davrandığını ileri sürdü.

Muhittin Uluçay (Genel-İş) adlı delege, “belediyelerde örgütlenen benim sendikam işverenlere yaslanarak örgütlenme yaptı, bu işverenlere güven vererek yapılan örgütlenmedir” derken, Genel-İş’in cümle alem tarafından bilinen gerçeğini içeriden dile getirmiş oldu. İşçi sağduyusuna sahip görünen Muhittin kardeşimiz

Haydi

TÜRK-İŞ

kendi sendikasını sarılıkla suçluyor. Peki ama, işçiyi Belediye-İş’ten koparmak gibi affedilmez bir yanlış niye? Birliği bozmaya değer mi?

Bir başka delege “80’li yılları toplum dışında geçirmiş Disk yöneticilerinin uyum sağlayamadığı”ndan söz etti. Bizce yanlış. İşçi sınıfına uyum yapamıyorlar, kapitalist topluma uyumları müthiş! Hakiki mal beyanı yapsalar...

Yeni Haber-İş delegesi Erdoğan Ünal’ın konuşması “Yeni” Disk’in kimliğini güzel sergiledi. Daha önceki üç genel kurula katıldığını ve bu heyecanı 9.Genel Kurul’da bulamadığını anlatan Ünal, “acaba işçi sınıfına elveda mı diyoruz” diye sordu.

Sınıfa yabancılaşan bir yönetimin Yeni Haber-İş’te de olduğunu anlatan Ünal, özette şöyle konuştu:

“1 milyar 800 milyon lira 8 ay sonra bize iade edildi. Yönetim Kurulu’nda oturduk değerlendirdik. ‘Bu parasal varlığın makul bir miktarını kendimize ayıralım, çünkü mahpus yattık’ dedik, 1994 yılının Haziran ayında... bizden 10 ay önce paralarını alanları örnek aldık. Geçen iki yılın 30 gününü bile sendikal mesaiye ayırmayanlar iki yıllık para aldı. Tabii para bitti. 40-50 işçi geldi üye oldu, oyun bozuldu. Yoksa masaları, sandalyeleri taşıyıp sendikayı kapatacaktık... Mali raporlarda şu kadar harcadık bu kadar harcadık deniliyor... Kimileri kalkıp %10 barajını aşmak için milyonlarca lirayı çarçur ederse, buna ne diyeceğiz? Bu konular birçok sendika tarafından biliniyor... Elimizde 500 milyon kadar kalmıştı, onu da Disk’e emanet ettik. Çünkü elimizde oldukça harcıyorduk... 40-50 üyemizle genel kurul yaptık. Şöyle bir sürprizle karşılaştık: Genel kurulumuzun üç gün öncesinde 500 milyonun yarısı eski yöneticilere ödenmiş. Diğer yarısına da Disk aidatı olarak el konmuş...”

Evet, Disk fotoğrafından

Disk 9.Genel Kurulu komünistlerin Disk değerlendirmesini doğrularken, işçilere “bunlardan uzak durmak onurdur” dedirtti. S.Rıza Güven

mide bulandıran bir kareyi daha izlediniz. Neyse ki, Limter-İş genel başkanı Ersin Uluer “devlet dinler karşısında taraf olmaz inanana ve inanmayana eşit mesafede durmalıdır. Sorun yaratımlar siyasallaşmış dincilerdir” diyerek güncel sorunlara değindi. Öztürk Türkyılmaz adlı delege, yönetimi “15 yıl işçiden kopuk olmanın ruh halinde” olmakla, Disk’i uzmanlara(!) yönet-tirmekle suçladı. “İkibuçuk yıl önce Uğur Mumcu’nun cenaze töreninde ‘kahrolsun Hizbul-lah, kontgerilla’ diye slogan atıyoruz, onlar attırmıyorlardı” dedi.

Murat Coşkun, “fosilleşmiş yöneticilere selam olsun” dedikten sonra “sendikalarda üçkağıtlılık, dalavere, anti-demokratiklik olmaz, olmamalı” şeklinde konuştu. Bunlar oluyor ki şikayet geliyor. Yoksa, Sine-Sen başkanı delege Muzaffer Hiçdurmaz neden “Disk’in devrimci niteliği yok edilmiştir” desin?

En sinsi konuşma, birkaç yıl önce işçinin ücretini üretime bağlama görüşüyle patronları sevindirmiş olan Çetin Uygur’unki idi. Genel kurulda çarpışan menfaat guruplarını “üç devrimci demokrat eğilim” olarak gören Çetin Uygur, adını vermeden kendisinin yönetim listesine alınmasını önerdi. (Sonuçta da şöyle oldu)..

Üçüncü gün, ağırlığıyla Disk yöneticilerinin konuşmalarıyla geçti. En cansiperane konuşmayı Ömer Çiftçi yaptı. Eleştiriler karşısında şöyle dedi: “Askeri savcılar bile böyle ithamlarda bulunmamıştır. Konfederasyona bağlı hiçbir sendikada yolsuzluk olmamıştır.” Buna kimileri gevrek

gevrek, kimileri kısı kısı güldü. Benzer biçimde Kemal Daysal, “sosyalizmden yana olduğunuzu” itiraf etti. (Gülüşmeler)

En ilginç konuşma Süleyman Çelebi’ninki idi: “Hangi babayiğit Disk’in ilkelerini yok edebilir!..”, “Ama eski Disk değiliz.”, “‘Palarların üzerine kondular’, yok öyle bir şey.”, “Biz SHP’den yararlandık. Yerel yönetimlerde yararlandık (Genel-İş örgütlenmesini kastediyor), genel yönetimde yararlandık (herhalde Çalışma Bakanlığı istatistiklerini kastediyor).”

Yöneticilerden son konuşmacı Nebioğlu idi. Konuşmasını sendikal birlik düşmanlığı eksenine oturtan Nebioğlu, ne kadar “ilkeli” olduklarına şöyle örnek verdi:

“Aliğa’daki panelde Bayram Meral ‘gelin 4 kişilik yönetim kurulunu Türk-İş merkezine ekleyelim, size de yer verelim’ dedi. Salon işçi doluydu, alkış aldı. Bunun üzerine ben ‘tamam da bizim ilkelerimiz var’ dedim. Daha ertesinde İzmir’de bir panelde yine sayın Meral ‘ben Disk’in ilkelerini de benimsiyorum’ dedi. Salonun yüzde 90’ı işçi idi, alkış aldı. Bunun üzerine ‘tamam da bu ilkeleri tek başına sizin savunmanız yetmez, tabandaki yöneticileriniz savunuyor mu?’ dedim.”

Bu pişkinlik, işçi sınıfının ve komünistlerin midisini kaldırıyor. Burada gelin kızın hikayesi aklıma geldi. Gelin kıza sormuşlar, “kalkıp oynar mısın?”. “Eteğim uzun”, demiş. Uygun bir etek getirmişler, bu kez de “yerim dar” demiş. Bunlar da işte öyleler.

Genel değerlendirme

Disk delegelerinden eski Maden-İş’li bir kahveci, “bu ilk işçisiz Disk kongresidir” dedi. Yanlış. 8.Genel Kurul da böy-

Türk-İş'e katılmaya bir türlü yanaşmayan Disk'in son genel kurulu, işçi sınıfından kaçanların layık oldukları türden bir toplantı oldu.

Cengiz Yılmaz

İşçisiz ve düzeysiz bir kongre

E

leydi. Harb-İş İstanbul şube sekreteri Niyati Sonyürek (eski Disk'in üyesiydi) "keşke Disk 12 Eylül'den sonra hiç açılmasaydı da bu günleri görmeseydim" diyordu. Bu da yanlış. Bu rezaletin olmamasının yolu Disk'in açılması ve tüm varlığıyla Türk-İş'e katılmasıydı. Bu halinden de çıkarılacak dersler vardır: İşçi sınıfının önünde Türk-İş'te militan birlikten başka bir yol yoktur!

Disk 9.Genel Kurulu. Türlü yolsuzlukların, düzeysiz suçlamaların, boş ajitasyonların olduğu bir kongre. "Sol"cuların sahtekarlarla elele yürüdüğü işçisiz bir toplantı. Disk'in trilyonlarını yiyip bitiren mirasyedilerin kim kime dum duma birlikteliği. Bu tabela konfederasyon, sendikal birliğini *hakiki bir işçi örgütü olan Türk-İş'te* sağlamış işçilere "bunlardan uzak durmak onurdur" dedirtecek bir kuruluştur. Kongreyi izlerken o yüzden aklımıza hep şu şarkı takıldı: "Dönülmez akşamın ufkundayız, vakit çok geç!"

Küçük çıkarıcılara, yiyicilere, işçi içinde dikiş tutturamayan "sol"culara, CHP'lilere, SHP'lilere, işyerlerindeki "çağdaş" bölücülere, tekstil atelyesi, fabrika, otel, han, hamam, tripleks villa sahiplerine, kıdem tazminatı, hizmet ödeneği gibi ödeneklere ihtiyaç duyanlara tavsiyemiz şudur: *Hepiniz, topunuz Disk'te birleşin!*

Öte yandan, "aklın yolu birdir" diyenler, yüreği işçi kalmış namuslu Disk'li sendikacılar, **bütün işçiler haydi örgütümüz Türk-İş'e!**

Yaşasın sendika-ıçi demok-rasi, militan eylem ve Türk-İş'te birlik! ●

Disk'in 9.Genel Kurulu'nda Rıdvan Budak, üçte bir oyla (335 delegeden 116'sının oyuyla) genel başkanlığa seçildi.

İki buçuk yıl önceki genel kurulda üstünde durulan nokta, para-mal varlıklarının devletten geriye alınmasıydı. Paraların alınması sonrasında kurt sendikacılar geriye dönük tazminatlarını Disk kasasından almak için birbirleriyle yarıştılar.

Bu konu Kervan'da belgelerle defalarca işlendiğinde bazı arkadaşlar yazılanların doğruluğunu sorgulamıştı. Bu Disk kongresinde Yeni Haber-İş yöneticisinin yaptığı konuşma, hiçbir tartışmaya sebebiyet vermeyecek *netlikteydi*.

"Paraların nasıl kollanacağı bizim yetkimiz dahilindeydi. Bir gün yönetim olarak toplaniyor, bu paralar bizim değil kullanamayız diye karar alıyorduk. Paraya ihtiyaç duyulduğunda yine toplaniyor, bu sefer ödenek, harcırah tazminat olarak alma hakkımız var, diye karar alıyorduk. 1,5-2 yıl içinde toplam 30 gün bile sendikaya gelmeyen yöneticilere dahi tazminatlar ödendi. Böylelikle 1 milyar 750 milyon liralık para varlığımız düştü 350 milyon civarına..."

Kongrede tüm delegeler konuşma veya sohbetlerde 9. Genel Kurul'un "bir dönüm noktası olduğunu, hayati önem taşıdığını" dile getirdiler. O zaman kendime şu soruyu sordum: Niçin 80 sonrasındaki ilk kongrede bunlar konuşulmadı, niçin 3 yıl beklendi. Yanıt Nebioğlu'ndan geldi: "8.kongrede asıl para işlerimizle uğraştık, onun için esas kongre şimdiki kongredir."

Bir işçi örgütü düşünün, işçi sınıfını ilgilendiren konuların görüşülmesini 3 yıl erteliyor, ama paraların paylaşılmasıyla öncelikle uğraşıyor.

Disk kongresini izlerken, sürekli olarak Türk-İş'in son genel kurulunu gözümün önüne getiriyordum. Her konuşmada, tartışmada, salona girişte, asılan pankartlarda, hatta delegelerin giyimlerine kadar iki kongreyi karşılaştırdım. *Arada dağlar kadar fark var.*

Şunu hiç çekinmeden söyleyebilirim: Türk-İş kongresinde, tüm olumsuzluklara rağmen işçi havası hakimdi, sendika kokusu vardı. Disk kongresinde kesinlikle böyle değildi,

salona paranın ve "sol" grupların ağır kokusu sinmişti.

Eskiden Disk'in sendikalararası rekabetini savunanlara "ileri işçilerin sınıfın bütününden ayrılıp ayrı sendikalarda örgütlenmesi bölücülüğü getirir, geride kalan işçi çoğunluğunu kaderlerine terketmiş oluruz" diyordum. Artık bu şekilde cevap vermeyeceğim. Disk ilerici değil ki, işçilerin fersah fersah gerisinde.

Kongrede konuk sayısı delege sayısından bir hayli fazlaydı. Giriş serbestti, ama işçiler, Türk-İş, Hak-İş ve siyasi parti başkanları (CHP genel başkanı hariç) kongreye fazla ilgi göstermediler. Delegelerin büyük çoğunluğu ya çok yaşlı ya da gençti. Bir delege "12 yıldır kahvecilik yapıyorum, göreve çağırıldılar, geldik" dedi.

Son Türk-İş kongresine, sendika genel merkez kongrelerine katıldım ve birçok şube kongresini izledim. Disk kongresinin seviyesi bunlardan çok düşüktü. Genel başkan Nebioğlu'nun, Süleyman Çelebi'nin ve bir-iki kişinin dışındaki konuşmacılarda ağırbaşlılık havası bile yoktu. "Sol" gurupların etkisi su götürmüyordu. Seviyesizlik, sınıfa yabancılık, disiplinsizlik, her kafadan bir ses çıkması. Bol adaylı, bol çekişmeli, küsmeli, delegasyon çekmeli, ilkelerin değil ilkesiz adayların kapıştığı bir toplantı. Sonuçta ortaya bundan sonrasının ne olacağı pek belli olmayan bir kördüğüm çıktı. "Yeni" Disk'e yakışanı da doğrusu buydu.

Başkanlık seçiminin son turunda 6 sendika oylamadan çekildi. Delegeler birbirine girdi. Bunlar, Disk'te var olduğu iddia edilen sendika-ıçi demok-rasiyi çok güzel gözler önüne serdi. Bazı sendikacıların "yönetimi tanımayacağı ve para vermeyeceği" tehdidini savurmasını anlamak, bizim açımızdan zor olmadı. Benim dediğim olursa demokrasi var, olmazsa ben tanımam. Bu yaklaşımlara geri(!) tabir edilen Türk-İş'te geneliyle rastlanmaz. Disk'teki bu anlayış eksik olsun, bizden uzak olsun!

Disk kongresindeki konuşmalar, tartışmalar, Disk gerçeğini açık seçik görmeyi

mümkün kıldı. Disk'in ilkeleri gibi örgütlülüğünün de *kağıt üzerinde* olduğunu açığa çıkardı. "80 öncesi üyemiz bilinçliydi, alanlara çıkabiliyorduk, şimdi ise bu kadar güçlü değiliz, stratejik yerlerde örgütlü değiliz, yalnız başımıza eylem koysak bile başarıya ulaşamayız" gibilerinden sözler yeterince açıklayıcıdır. Şimdiki başkan Rıdvan Budak'ın "Disk'i sahiibiyle, işçiyle buluşturmak için oyunuzu istiyorum" demesinde bile bu gerçek sırtıtmaktadır.

Yıllardır Türk-İş'e "devlet sendikası", "işveren sendikası, sarı sendika" diyerek işçilerin kafasını çelmeye çalışan Disk'in ipliğini pazara, giden genel sekreter Süleyman Çelebi çıkardı. Bunu yapmak istemezdi, ama adamın damarına bastılar, sosyal demokratlıkla "suçladılar".

Süleyman Çelebi dönecek olmadığını, 80 öncesinde de şimdi de sosyal demokrat olduğunu vurguladı. "SHP'den çok destek gördük, para ve mallarımızın geriye alınmasında, *belediyelerde örgütlenmede*" şeklinde konuştu. Konuşmanın kasedi bizde mevcut. Bulamayan dinletiriz.

Çelebi, SHP'nin Disk'e "örgütlenmede yardımcı olduğunu" söylerken, acaba eski çalışma bakanı Moğultay'ın Disk'in %10 barajını aşması için teşkilatlanma sekreteri gibi bir görev yaptığını mı ima ediyordu? Ya da "SHP'nin belediyelerde yardımları oldu" derken, Genel-İş'in SHP'li belediye başkanı işverenlerle bir olup Belediye-İş üyesi işçilere baskı yapmalarını mı anlatıyordu?... Ne Ali'ler gördük Osman çıktı.

Sonuç olarak şunları söyleyebilirim:

Disk'te örgüt disiplini yok, yöneticiler sendikalarına hakim değiller.

Disk'te genel olarak sınıftan kopuk, onun sorunlarına uzak, seviyesiz bir yapı hakim.

Disk'in üye sayısı öne sürülenden çok daha az, çoğu sendika yüzde 10'u geçemedi.

Disk, paramparça. Genel başkan yalnızca 116 oyla seçildi. Oylamaya 200 delege katılmadı. Böyle bir başkan örgüte nasıl hakim olur bilinmez. 2

gün geçtikten sonra olağanüstü kongre istemeye başladılar bile.

80 öncesinde Disk, işçi sınıfı içinde olumlu işler yapan, birçok işçinin kalbinde taht kuran bir konfederasyondur. Bugün bile çoğu eski işçi 80 öncesinin Disk'inden söz ederken gururlanıyor, övünüyor, göğsünü gererek "Disk üyesiydik" diyor, "Yeni" Disk bu değerleri çoktan söküp attı.

Burjuvazinin gücü sermayenin yoğunluğundan geliyorsa işçi sınıfının gücü *sayısal birliğinden* gelir. İşçilerin birbirleriyle örgütsel rekabetleri ise işverenlere yarar getirir.

Yapılması gereken, Türk-İş'te sağlanmış sendikal birliğe Disk dahil diğer tüm sendikaların mal varlıklarıyla birlikte katılmasıdır. "Ülkede her işkolunda tek sendika, ülke çapında tek sendikal konfederasyon."

Konfederasyon düzeyinde bir işçi örgütü, Disk. Genel kurulunda işçi sınıfının örgütlenme sorunlarına, işten atılmalara, iş güvencesine, imzalanan sözleşmelere uyulmamasına, ücretlerin aşağıya çekilmesine, çalışma saatlerinin fazlalığına, özelleştirmelere yönelik *tek söz söylenmiyor*. Ama Kürt sorununa değinmemek neredeyse ayıp sayılıyor.

Sosyal-İş adına konuşan delegenin "ülkede sadece Kürt sorunu yok, demokrasi sorunu var" demesi, salonda homurtulara yol açtı, hoşnutsuzlukla karşılandı. Limter-İş ve Sosyal-İş delegelerinin dışında hiç kimsenin laiklik ve şeriatın saldırısı gibi güncel bir meseleyi ağzına dahi almaması ilginç değil mi?

Kongre sonrasında yayınlanan kararlara bakarsanız, işçi sınıfının her türden sorununa değinilmiş sanırsınız. Bu da başka bir sahtekarlık. Hakkında tek bir kelime dahi konuşmadıkları konuları uzmanlara havale ettiler, onlar da yazdı.

En çok konuşulan bir başka konu da "Disk'in Türk-İş'le birleşemeyeceği, birleşmemesi gerektiği" üzerineydi. İsim verilmeden bu düşünceler sıkça eleştirildi ve kınandı. Halbuki genel kurulda hiç kimse kalkıp da Türk-İş'te birliği savunmadı. Acaba bu telaş neden? ●

NEREYE PAYIDAR, NEREYE

Dergimizin geçen sayısında Genel-İş İstanbul 2 nolu bölge şubesi yöneticilerince 21 Temmuz 1994 tarihinde İstanbul Büyükşehir Belediyesi Altyapı Koordinasyon Müdürlüğü'ne hitaben, işyeri sendika temsilcilerinin durumu hakkında yazılmış bir mektubunu yayınlamıştık. Genel-İş yöneticilerinin şeriatçı yönetimden Belediye-İş'in işçi temsilcilerini görevden almasını rica ettiği bu önemli belge, yazarlarının *ihbarcılığını* ve insanlık düşmanı *şeriatçılara nasıl yardım ettiğini* ortaya koyuyor. Ve de Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı birçok müdürlüğe aynı gün aynı sayı ile yayınlanıp gönderilmiş ve belediyelere bağlı birçok işyerinde panolara da asılmıştır.

"Yeni" Genel-İş'in misyonu sendikal hareketi bölmektir. Bunu SHP desteğiyle yaptığını hiç yüzleri kızarmadan açıklıyorlar. (Bakınız: Disk kongre tutanakları) Genel-İş yönetimi hem BÖLÜCÜDÜR, hem de son mektubun ortaya koyduğu gibi İHBARCI! Kaygan zeminde durmak mümkün olmadığı için, kaydıkaç kayıyorlar ve ŞERİATÇILARA, işçileri örgütsüz bırakmaları için çağrı yapıyorlar. Küçük çıkarıcılığın, miyoplüğün, ahlaksızlığın bu kadara da az rastlanır doğrusu. Tabii ki bu olayı haber yapacaktık, tabii ki yöneti-

mini kastederek "Bölücü ve İhbarcı Genel-İş" başlığını atacaktık.

Dergimiz dağıtımına çıktuktan kısa bir süre sonra Genel-İş çevresinden merkez büromuza telefonlar yağmaya başladı. İlgili bölge şube sekreteri Yakup Yılmaz telefonda bize "böyle bir belgeye, bir daha olsa bir daha imza atarım" dedi. Eminiz imza atar. Ama bölge şube başkanının arkadaşlarımıza "böyle bir belgede kendisinin imzasının olmadığını, haberinin de olmadığını" söylemesi doğrusu ilginçti.

Bunlardan biz şu sonucu çıkardık. Ya Genel-İş yöneticisi Yakup Yılmaz, işgüzarlık yaptı, belgeyi hazırlayıp başkanına sormadan ilgili yerlere ve işyerlerine yolladı. Ya da başkan belgeyi imzaladı ama "hatırlamıyor"! Çelişkiyi çözmek kendi sorunlarıdır.

Öyle ya da böyle. İşçiler açısından bakılınca durum şudur:

- a) Bu mektup *ihbarcılığın* belgesidir.
- b) *Şeriatçı yönetime* işçileri örgütsüz bırakmayı teklif etmektedir.
- c) Yazarları Genel-İş yöneticileridir.

1992 sözleşmesini imzalayan sendika Belediye-İş olup bu sözleşme halihazırda geçerli tek akitir. Yetki bugün haksız ve yersizce Çalışma Bakanlığı tarafından Belediye-İş'ten alınıp

Genel hizmetler
işkolu, şeriatçı
düşmana karşı
kavgada bugün
her zamankinden
daha önemli bir
mızrak ucudur

Genel-İş'e verilince, Belediye-İş itiraz etmiş ve konu mahkemeye yansımıştır. İlgili yasalara ve yine ilgili toplu sözleşme hükümlerine göre bu mahkeme sonuçlanana dek, bu işyerinde *yetkili sendika* Belediye-İş'tir. Sözleşmenin 4.maddesinin son paragrafı şöyle demektedir:

"Tarafların yetki belgesi alması şartıyla sözleşmede belirtilmiş sınav ve disiplin kurallarının yetki görevleriyle işyeri komite ve temsilcilerinin yetki ve görevleri *yeni toplu iş sözleşmesi imzalanıncaya* kadar devam eder."

Madde açık ve net. Genel-İş'ten istifaların, Belediye-İş'in açık farkla çoğunluk sendikası olduğunun belgeleri ortada. Demek ki mahkeme sonuçlanıncaya kadar işyerinde Belediye-İş'in atadığı kurul ve temsilciliklerin görevi sürüyor. Durum böyle iken Genel-İş'in işçi temsilcilerini hem de *şeriatçı işverene* ihbar etmesi, en hafifinden işçi ahlakından yoksunluktur. (Bölücü Genel-İş yönetimine yakışır bir tutumdur.)

İşçi arkadaşlar, aklın yolu birdir. İşverenin Genel-İş'in verdiği aklı kullandığını ve bu yetkili kurulları görevden aldığını düşünelim. Ne olur? Yasaya aykırılığı bir yana, itirazlar sonuçlanana kadar her iki sendika da işyerinde temsilci atayamayacağı için, işçiler örgütsüz kalmaz mı? Genel-İş'in "bana yar olma-

yı kimseye yar etmem" anlayışıyla sergilediği bu küçük çıkarıcı tutum, objektif olarak şeriatçı düşmanımıza yaramıyor mu? Genel-İş yöneticilerinin yaptığı sınıf düşmanlığı değil mi?

Genel-İş yöneticileri. İşçi sınıfının genel çıkarlarına ve sınıf ahlakına ne kadar uzaksınız! (Sözümüz namuslu sendikacılara değil.) İstonsu'da, Suser'de, Kağıthane'de, Ümraniye'de, Gebze'de işçi kıyımına gittiğinde "şu Belediye-İş'in üyesi şu Genel-İş'in" diye ayırmayan şeriatçı düşmana verdiğiniz ve Yakup Yılmaz'ın demecinden yarın da vermeyi sürdüreceğinizi anladığımız hizmet için söylenecek fazla birşey yok! Karşı kıyıya çoktan varmışsınız... "Nereye Payidar?"

Genel-İş yönetimi istediği bölücülüğü, ihbarcılığı yap-sın, istediği kadar şeriat dostu olsun, istediği kadar devletten/SHP'den destek alsın, belediye işçilerinin ezici çoğunluğunu kandıramayacaktır. İşçi arkadaşlar, bölünmüşlüğü ancak ve ancak işverenden yana kesen bir bıçak olduğuna acı tecrübelerin içinde öğrenmiş ve öğrenmektedirler.

Genel-İş için tek doğru yol, kestirme yol, tüm varlığıyla Belediye-İş'e katılmasıdır! Yaşam onu eninde sonunda bu noktaya getirecektir. Ama, işten atılan yüzlerce işçinin pahasına! ●

Emek düşmanları gemi azıya aldı

Sınıf hareketinde iki olay, son dönemde bir Haçlı seferi edasıyla başlayan karşı-devrimci saldırılara Türkiye işçi sınıfının gerekli yanıtı verme yolundaki ipuçlarını verdi.

Önce hükümetin kamu işyerlerinde sözleşme farklarının üstüne yatma girişimi ile başlayan huzursuzluk, daha sonra İstanbul ve Ankara belediyelerindeki şeriatçı yönetimlerin işçi kıyımıyla sürdü. Hemen ardından da Ankara'da Aras Kargo işçilerinin militan işyeri işgali haberi geldi.

İstanbul Belediyesi'nde SUSER'de 1200 işçinin neden işten atıldığı gün gibi açık. Belediyelere kadro alamayan şeriatçılar 1200 işçiyi işten atıp, bu yolla ortaya

çıkan kadro boşluğunu kendi adamlarıyla doldurarak, belediyelere bağlı şirketlerden kadro transferi yoluyla sıkıntıları aşma yoluna gidiyorlar. SUSER olayı, en son gecekondu semtlerinden belediye önüne akan yüzlerce emekçi-işçi kadın tarafından protesto edildi.

Ardından benzer bir olay Ankara'da Kristal-İş'in örgütlü olduğu Belbeton'da yaşandı. Ankara Belediyesi Belbeton'da çalışan 6 işçinin işine son verince, fabrikanın 117 işçisi 29 Ağustos'ta işyerinden ayrılma kararı aldı. Kristal-İş sendikası genel başkanı İbrahim Eren işçilerin iş akitlerinin "politik gerekçelerle feshedildiğini" kaydederek, "sendikanın üyelerinin yap-

tığı bu eylemi desteklediklerini ve bu arkadaşlar geri alınana dek bu eylemin süreceğini" belirtti. Şeriatçıların SHP döneminde işbaşı yapmış işçilerle çalışmak istemediğini vurguladı. RP'li belediye başkanının sendikanın toplu sözleşme çağrısına yanıt vermediği de ulaşan haberler arasında. Belediye başkanı azılı bir emek düşmanı, faşist-şeriatçı kırmacı

Yüreğimiz Suser, İston, Belbeton ve işgal eylemindeki Aras Kargo işçileriyle atıyor.

olunca bu gelişmeler "normal" sayılıyor.

Son olarak, Ankara'da Aras Kargo işyerinde işten atılan yaklaşık 100 işçinin 28 Ağustos'ta başlattıkları işyeri işgali son ayların en militan işçi eylemi oldu. İşçiler, "işverenin sendikalı işçilere baskı yaptığı ve sendikalı işçilerin işine son verdiği"ni açıklayarak orada çalışan 5 kişiyi de rehin alarak Aras Kargo işyerini işgal ettiler.

Günlerdir çevik kuvvet tarafından çevrilmiş olan binanın elektrik ve suyu kesilmiş durumdadır. Ziyaretçileri polis ve jandarma tarafından copleanan Genel-İş üyesi işçi arkadaşlar, tüm girişimlere karşı eylemden vazgeçmez ve saldırı olursa

binayı ve kendilerini benzin dökerek yakacaklarını açıklarlarken, olay yerine gelen Disk genel başkanı Rıdvan Budak işçileri "mantıklı olmaya" davet etti.

Aras Kargo işvereni arsızca, eylemin "hak aramak değil, hak gasbı olduğunu" söylüyor. İnsanları sorgusuz sualsiz işten at, aç bırak, bunun karşısında kendi varlığını korumak üzere eyleme geçenleri "mantıklı olmaya" davet et, sonra da hak gasbından söz et. İşverenin yaptığı haramilik değil de nedir?

Yüreğimiz Suser, İston, Belbeton ve işgal eylemini sürdüren Aras Kargo işçileriyle atıyor. İşçi eylemlerine selam olsun!

S.Rıza Güven

SENDİKALAŞMAYA ÇAĞRI

Deri-İş'in bu güzel bildirisini öteki işkollarındaki sendikalaşma kampanyalarına katkıda bulunacağı düşüncesiyle yayınlıyoruz

DEĞERLİ DERİ İŞÇİLERİ,

Kutsal bir mücadeleye girdiniz. Gazanız mübarek olsun! İşverenler size gözdağı vermek ve sizin mücadelenizi kırmak için 3-5 arkadaşınızı işten çıkarabilir. Bundan yılmamak lazım. Bir mücadelede şehit de olunur, gazi de. Ama yılmadan, birlik halinde sonuna kadar gidiğinde zaferin işçilerin olacağı muhakkaktır.

İşverenler sizi sendikaya girmekle kanunsuz bir iş yapıyormuş gibi korkutmaya çalışabilirler. Sendikanın "kanundışı" bir kuruluş olduğu'nu uydurabilirler. Hiç şüphesiz bunların yalan olduğunu bilen arkadaşlarımız vardır. Bu yalanlara kanan arkadaşlarımız da olabilir. **Sendikaya girmek Anayasal hakkınızdır.**

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 51.maddesi; "İşçiler ve işverenler... ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma hakkına sahiptirler" diyor.

Türkiye'mizde deri işçileri, bu Anayasal hakkı kullanarak Türkiye Deri İşçileri Sendikası'nı kurmuşlardır. Bu

sendikanın bugün Çanakkale'den Van'a kadar binlerce üyesi vardır. (Deri işverenleri de kendi sendikalarını kurmuşlardır. Türkiye Deri İşverenleri Sendikası olarak faaliyet gösteriyorlar.)

Yine Anayasa'nın 51.maddesi; "Sendikalara üye olmak ve üyelikten ayrılmak serbesttir. Hiç kimse sendikaya üye olmaya, üye kalmaya, üyelikten ayrılmaya zorlanamaz. İşçiler ve işverenler aynı zamanda birden fazla sendikaya üye olamazlar..." diyor.

Demek ki bu madde sendikaya üye olmayı ve sendikadan ayrılmayı Anayasal bir hak olarak tanıyor. Her türlü zorlamayı da yasaklıyor.

Eğer bugün işveren sizin sendikaya üye olmanızı engellemeye çalışıyorsa veya üye olmanızı istifa etmeye zorluyorsa veya bu nedenlerle ekmeğinizle oynuyorsa, bilin ki o işveren Anayasa'yı çiğniyor...

İşçi sendikaya üye olmakla Anayasal hakkını kullanıyor. Ama işveren, işçinin Anayasal hakkına saygı göstermiyor. Neden?

Çünkü işveren, işçinin derlenip-topla-

nıp *sendikalaşarak* karşısına çıkmasını istemiyor. Çıkarsa ne olur? Eğer işçi örgütlenip sendikalaşırsa bir güç olur ve hakkını yedirmez. İşverenler işçileri diledikleri gibi sömüremezler! Diledikleri gibi alıp, diledikleri gibi atamazlar, işçilerin kanuni haklarını gasp edemezler.

Anayasa'nın 53.maddesi; "İşçiler ve işverenler, karşılıklı olarak ekonomik ve sosyal durumlarını ve çalışma şartlarını düzenlemek amacıyla toplu iş sözleşmesi yapma hakkına sahiptirler... Aynı işyerinde, aynı dönem için, birden fazla iş sözleşmesi yapılamaz ve uygulanamaz" diyor.

Bu madde, işçilere ve sendikaya, işverenlerle oturup, ekonomik ve sosyal haklarını ve çalışma şartlarını düzenleyen bir *sözleşme* yapma hakkını veriyor.

Ama işverenler bugüne kadar, keyiflerine göre, istediği işçiye istediği ücreti vermeye, istemediğine vermemeye alıştıkları için, işçilerin sendikalaşmasına ve sendika ile toplu sözleşme yapmasına karşı çıkarlar. Fakat sonunda sendika ile masaya oturup sözleşmeyi imzalamak

zorunda kalırlar.

Anayasanın 54.maddesi; "Toplu iş sözleşmesinin yapılması sırasında, uyumazlık çıkması halinde işçiler grev hakkına sahiptirler" diyor. Demek ki *işçilerin grev yapması da Anayasal bir haktır...*

Bunları niye anlatıkt? Öncelikle şunu bilmenizde fayda var: Yaptığımız her iş, attığımız her adım, kanunlara, yasalara, Anayasa'ya uygundur. İşverenlerin yalanlarına ve propagandalarına kanmayın. Sizler *Deri-İş sendikası*na katılmakla Anayasal hakkınızı kullanıyorsunuz. Bu na kimse mani olamaz. Mani olmaya kalkan Anayasa'yı çiğniyor demektir.

Değerli Deri İşçileri,

Bu iş oyalanmamalı, vakit kaybetmeye gelmez. Tez elden her işçinin hemen *sendikaya üye olması* gerekir. Başlamak, bitirmenin yarısıdır! Cesaretle hep birlikte sendikaya üye olun! Hiçbir işçi dışarda kalmamalıdır! Unutmayın! Birlikten kuvvet doğar!

Deri-İş'te birleşelim ve haklarımızı alalım.

Türkiye Deri-İş Sendikası

TÜRK-İŞ UYUMA!

Tersane işçisi Ahmet Candan bildiriyor

TOPLU SÖZLEŞMELERİN 2.yıl ikinci 6 aylık enflasyona endeksli zammını hükümet vermek istememekte, buna karşılık Türk-İş de buna yeterince kararlı ses çıkartmamakta ve uzlaşma yolları aramaktadır. T.Harb-İş İstanbul şubesi işçileri, özel olarak hükümete tavır almak ve aynı zamanda Türk-İş'in yanlışını söylemek ve onu doğru yere çekmek üzere 26 Ağustos 1994'de Taksim'de toplanıp Türk-İş 1.Bölge'ye yürüdüler ve bir basın açıklaması yaptılar. Eylemde işçiler en çok, "Türk-İş uyuma!", "Tekelci hükümet istemiyoruz", "Yaşasın işçilerin birliği" sloganlarını attılar.

BASIN AÇIKLAMASI

Bugün burada toplanmamızın gerekçeleri çoktur. Saymakla bitirilemez. Ancak, ne yazık ki, örgütümüz Türk-İş'in 720 bin kamu işçisinin alacağı konusunda izlediği politika hepimizi yakından üzmektedir. Özellikle, 5 Nisan'da saldırı niteliğinde hazırlanan ve bize dayatılan pakete karşı sessiz kalınmıştır.

İkramiye tarihlerinin geriye çekilmesiyle cebimize girmeden gasp edilen para 4,5-5 trilyon TL'dir. Yine sessiz kalınmıştır.

SSK Emeklilik Yasası ile birlikte emekliliğin hayal bile edilemeyeceği, adeta ölüme mahkum edileceği yapıya karşı yine sessiz kalınmıştır.

Sermayenin sendikasızlaştırma çabalarına, işçi kıyımlarına, kaybedilen yetkilere, işyeri kapatmalarına yine sessiz kalınmıştır.

Memurların sendikalaşma mücadelesine destek verilmemiş, yine sessiz kalınmıştır.

İşyerlerine yüzlerce taşeron firma ve mütahitler sokulmuş, yüzbinlerce işçi yoksulluğun sınırında çalıştırılmış ve açlığa mahkum edilmiştir, yine sessiz kalınmıştır.

5 Nisan saldırısından sonra 700 bin işçi eş ve çocukları ile birlikte sokağa atılmış, sadece

demeçlerle geçiştirilmiş ve sessiz kalınmıştır.

Tasarruf nemalarımızı hükümet haraç-mezat gasp etmiş, yine sessiz kalınmıştır.

Bu saldırıların karşısında sermaye, sınıftan yana tutum alan sendikacılara, sanatçılara, yazarlara, bilim adamlarına cezalar yağdırmış, hapse atmış, yine sessiz kalınmıştır.

En son, kamu işyerlerinin enflasyona endeksli zammının pazarlık yapılmasında Türk-İş sessizliğini hâlâ bozmamıştır... Gerçekten ülke tarihinde, yapılmış bir toplu iş sözleşmesinin tekrar pazarlık yapılması görülmemiştir.

Türk-İş'i ve onun politikasını onaylayan sendika temsilcilerini, emekten yana net tavır koymadıkları için protesto ediyoruz. Çünkü, sendikalara olan güvensizliği yok etmek için çaba göstermeleri gerekirken, tersine bu güvensizliği daha da körüklemişlerdir. Bir zamanlar, "Ankara'da hükümet varsa Türk-İş de vardır" diyenler, bugünkü tutumları ile kimin yanında yer aldıklarını gösteriyorlar. Bu tutumlarından vazgeçmeye çağırıyoruz.

Türk-İş'i ve onun politikasını onaylayan sendikacıları işçi sınıfı adına bir kez daha uyarıyoruz. Kimse toplu sözleşme düzenini ortadan kaldırmaya yönelik imza koyamaz. Eğer sermaye böyle bir politikayı dayatmışsa, gelip tabanın görüşü alınmalı ve 20 Temmuz'ların alanlarında kitlesel bir şekilde mücadeleye gidilmelidir. Bugünkü saldırıların üstesinden gelebilmenin en güzel yol ve yöntemi budur.

Tabana güven vermeye, güvensizliği ortadan kaldırmaya, birliği ve dayanışmayı sağlamaya işçi sınıfının dünden daha çok ihtiyacı vardır. Yönetici arkadaşlarımız yukarıda anlatıklarımız karşısında tutarsızlıklarını devam ettirirlerse, işçi sınıfı kendilerinden er veya geç hesap soracaktır. Lütfen, çağrılarımıza kulak versinler, tabanla birlikte hareket etsinler, bu onların tarihsel görevleridir.

T.Harb-İş İstanbul Şube Yönetim Kurulu

EYLEME HAZIRIZ

TÜMTİS'in bildirisi

BASINA VE KAMUOYUNA

BUGÜN ÜLKEMİZDE, sermaye kesimi ve siyasi iktidar; işçi sınıfı ve emekçi yığınları karşı azgınca bir saldırı uygulamaktadır. Bir yandan yüksek oranlı enflasyon ve yapılan devalüasyonlarla emekçi yığınların saltın alma gücü düşürülürken, öte yandan; işten çıkartmalar, ücretlerin ödenmemesi, kazanılmış hakların gasbı ve sendikalaşmanın önlenmesi için saldırılar sürdürülmektedir.

İşçi sınıfı bu saldırılara karşı; Gebze Belediyesi'nde, İstanbul'da; İSTON'da, İSFAŞ'ta, SUSER'de, Ankara'da ASKİ'de, Büyükşehir Belediyesi'nde, belediyeye bağlı beton fabrikası BELKO'da, yine Ankara'da ARAS Kargo Aktarma Merkezi'nde direnişlere başladı, sürdürdü. Bazıları halen sürdürülüyor.

Sermayenin emeğe, emekçilere saldırısı genel bir saldırdır. Ülkemizin içinde bulunduğu bu koşullarda, sendikalar, tarihi bir görev üstlenmek zorundadır. Ya saldırıları görmezden gelecek sınıfa sırtını dönecekler, ya da varlık nedeni olan işçi sınıfına yönelik saldırılara genel bir tutum alıp demokrasi mücadelesiyle birleştirip saldırıları püskürtecekler.

Kargolardaki işçiler, kölece çalışma koşullarında 2 milyon 500 bin - 3 milyon lira ücretle günde 13-14 saat çalıştırılmaktadır. Fazla mesai ücretli ödenmediği gibi normal ücretleri de ödenmemekte ve yoksulluğun alt sınırlarında yaşam mücadelesi vermektedirler. Ankara'da, alamadıkları ücretlerini isteyen ve toplu sözleşme düzenine kavuşmak için çalışan ARAS Kargo Aktarma Merkezi işçileri, işten atıldılar. İşe geri dönme ve Anayasa'nın tanıdığı sendika hakkının engellenmemesi talebiyle başlattıkları direniş, İstanbul'da işsizliğe terk edilen SUSER işçileri, vb.'nin direnişleri devam ediyor.

Sendikamız; işini, ekmeğini ve yasalarda tanınan ama pratikte uygulanmayan haklarını savunarak direnen tüm işçileri destekliyor, sermayenin işçi sınıfına yönelik saldırılarına karşı GENEL GREV dahil tüm meşru eylemlere hazır olduğumuzu, üzerimize düşen görevi yerine getireceğimizi kamuoyuna duyuruyoruz.

Emekten yana olan tüm kişi ve kuruluşları, işçi sınıfına yönelik saldırılara karşı çıkmaya ve direnen emekçilere destek olmaya çağırıyoruz.

Tümtis Merkez Yönetim Kurulu

BİR SENDİKACI PORTRESİ

Metal işkolunun
ana sendikası
Türk Metal'in
İstanbul şube başkanı
Erdoğan Aslıyüce'nin
sendikal harekete ilişkin
çeşitli konularda
görüşlerini aldığımız
bu söyleşiyi arkadaşımız
Seyit Rıza Güven yaptı

‘Sendikacı işçiyle kaynaşmalı, sorunlarını paylaşmalı!’

Kısa özgeçmişinizi alabilir miyiz?

1946 yılında Kırıkkale'nin Büyük Yalı köyünde doğdum. Çalışma hayatına 1970 yılında MKE'de başladım. İşyerinde 1 yıllık işçi iken sendika temsilciliğine, 2 yıl sonra da, o zaman Türkiye Metal-İş Federasyonu bünyesinde olan Metal-İş Sendikası'nın yönetim kuruluna seçildim. Federasyon kendini münferih ilan edince Türk Metal bünyesinde çalışmaya başladım.

Görevim örgütlenme idi. 1974'de Bursa'da, 1975'de Seydişehir'de, 1976'da Bursa'da, 77-82 dönemi Konya merkezinde bulundum. 1982'de, o zaman “Marmara ve Trakya bölge şubesi” olan şubeyi toparlamak için İstanbul'a geldiğimde Türk Metal'e bağlı 15 işyeri ve 1616 üyemiz vardı. Ekibim ve işçi arkadaşlarımla elele vererek Türk Metal'i İstanbul'da hatırı sayılır, sözü dinlenir bir hale getirdik. İşçinin birliğini ve bütünlüğünü sağlamaya çalıştık. O günden beri Türk Metal'in İstanbul şube başkanayım.

Türk Metal, 1980 öncesinde dışa kapalı bir sendikaydı. Sendikal rekabet de düşmanlık düzeyine yükselmişti. Bu konudaki görüşleriniz nelerdir?

1972 yıllarında 86 bin üyeli Türkiye Metal-İş Federasyonu Türk-İş'in aldığı karar doğrultusunda milli tip sendikacı-

lığa geçerken, 17 Kasım 1973 tarihinde yapılan genel kurulda seçimi kaybedenler (Fehmi Işıklar vd.) Çağdaş Metal-İş'i kurdular. Yani örgütlü 86 bin işçi paramparça edildi.

274-275 sayılı yasalar bana göre işçilerin birlikte hareket etmesini önleyen bir yapı getirmekteydi. Ve o gün metal işkolunda 75 sendika vardı. Menfaat şebekeleri, bileği güçlü olan, ne kadar egoist insan varsa hepsi “sendikacı” olmuştu. Bu ortamda sendikal rekabet, hem de ölümüne vardı. O şartlarda iletişim azlığı sebebiyle, bir noktada kapalı toplum içerisinde insanlar militanlaştırılarak birbirlerine saldırtılıyordu. Çok sıkıntılı günler yaşanmıştır. 1980 öncesinde, en büyük hak olan yaşama hakkına bile saldırılarak işçiler katledilmiştir. Adına ne dersek diyelim bir katliamdır bu...

Özellikle 1985'den sonra Türk Metal İstanbul şubesi bir sıçrama yaptı. Bunun nedenlerini ve sonuçlarını bize aktarır mısınız?

İşçi var ise sendika vardır, işçi yok ise sendika bir binadır, işe yaramaz. Biz, işçi de insandır, toplumun bir ferdidir, onun da problemleri, meseleleri vardır, dedik. Önce insan sevgisini işledik. İnsanlara “biz” dedik, “ben” demedik.

“Önce insan” dedik, sadece işçinin işyerindeki problemlerine bakmadık.

Ülkemizde büyük bir iç göç yaşanmaktadır. Anadolu'nun çeşitli yerlerinden İstanbul'a gelmiş insanlar bir arayış içerisinde, İstanbul'a gelen insan “ben kimim” diye sorar. Buna biz “ben işçiyim, Türk Metal üyesiyim” yanıtını veriyoruz, işçiye bu şuur veriyoruz.

Üyemizin acısını ve tatlısını hep beraber yaşıyoruz. Düğününe gittik oynadık, ölümüne gittik ağladık. Hastanede yalnız bırakmadık, hiçbir konuda yalnız bırakmadık. Üyelerimize şunu vurguladık: “Arkadaşlar biz nurlu ufuklar vaatmiyoruz. Size doğruları söylemeyi vaadediyoruz. Sizin önce insan olduğunuzu kabul ettirmek istiyoruz”. Yani işçinin de insan olduğunu ve etten kemikten yaratıldığını göstermeye çalıştık. Temsil etmekle şeref duyduğum işçilere yalan söyleyip, onları günlük olarak kandırmayı şerefsizlik addettik. Haa, doğruları söylediğinde dokuz köyden kovulmuşuz. Bir onuncu köy için doğruları söyleriz, dedik. Doğruları söylediğin zaman önce tepkiyle de karşılaşsın, ama sabretmesini bilersen haklı çıkarsın.

Bu anlayışla biz sendikacılığı klasik çizgiden çıkarttık. 1987 yılında, bir yıl öncesinden başlamak üzere, makine gürültüleri içerisinde yaşayan insanlara bir şiir yarışması düzenledik, geceler yaptık. Profesyonel sanatçılarla değil. Kendi yeteneğini ortaya çıkartmaktan

ürken insanlara mikrofonda söz söyleme imkanı verdik. Bu doping gibi geldi. Talepler o kadar yoğunlaştı ki biz onbeş günde bir geceler yapmaya başladık.

Bir kooperatif kurduk. 452 tane evin tapularını teslim ettik, üyelerimiz oturmaktadır. İşçiler orada 7 milyondan az parayla, en fazla 28 milyon lira para vererek ev sahibi oldular.

Üyelerimizle iletişimi artırdık. Misal olarak, SSK yasasındaki bir değişikliği hemen fotokopiyle çoğaltıp üyelerimize ulaştırdık. Lehimizde de aleyhimizde de söyleneni yazdık. Üyelerimiz doğru mu yalan mı söylediğimizi bilirler.

Türk Metal hangi bölgelerde yoğunlukta? İşkolunun öteki sendikalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türk Metal'in, verilere göre 197 bin üyesi var. Büyük bölümü İstanbul'dadır. Bu İstanbul neresi diye sorarsan, Bolu Dağı ile Tekirdağ'ın arası derim.

1982'de 15 işyerinde 1616 üye ile şubeyi devraldık. Öyle bir an geldi ki İstanbul şubesi 153 işyerine ulaştı. 1989-90'da İstanbul'un Anadolu yakasında, Pendik'de şube kurduk. O gün üye sayımız 32 bine çıkmıştı, 10-13 binini o şubeye bağladık. Şimdi Türk Metal sendikasının Çerkezköy, İstanbul, Pendik, Gebze, Adapazarı, Bolu, Bilecik, Bursa'da, İzmir, Seydişehir, Samsun, Ankara'da, güney bölgelerimizde 23 şubesi, 10 bölge temsilciliği vardır.

Diğer sendikalara gelince. Özellikle İstanbul'u inceleyecek olursak, %10 barajının altındadırlar. Otomobil-İş yani Birleşik Metal-İş sendikasının aidat aldığı üye sayısı 10 bin civarındadır. Özçelik-İş ise İskenderun'dan dolayı en iyi rakamla 20 bin civarında üyeye sahiptir. Ancak, tabii hangi işyerinde kaç işçinin çalıştığını Çalışma Bakanlığı “isterse” tesbit ediyor. Ben üyelerimin sayısı hakkında istediğim kadar yalan beyanat vereyim, bakanlık “eğer isterse” toplu sözleşmeler yapılmaktadır...

Siz nerede oturuyorsunuz Seyit bey? (Gazi mahallesinde oturuyorum.) Gazi mahallesinde mezarlıkta yatanlara “hangi sendikaya üyesiniz” diye sorun, emin olun dilleri olsa “Maden-İş’e üye edildik” diyeceklerdir. %10 barajını böyle aşıyorlar. Hiçbir yerde sözleşme yapmamalarına rağmen, mezarlarda üye olmamış adam bırakmadılar. Ölü soyguncusu gibiler. Durumları bu...

Gerçekten, sendikal kamuoyunda Çalışma Bakanlığı istatistiklerinin güvenilirliği konusu çok tartışılıyor. Disk'e bağlı bazı sendikaların barajı “aştırıldığı” yolunda yorumlar yapıyor...

Bakan (röportaj tarihinde Moğultay'dı Kervan) çalışma bakanı gibi değil de DİSK'i özgürleştirmek için özel görevliymiş gibi hareket ediyor. Ayrıca, şu anki uygulama her türlü sahtekarlığa açıktır. Ben bir üye fişi doldurup götürüyorsa “nerede doldurdun kardeşim, nerede buldun” diye sorulmalı...

Türk Metal'in Otomobil-İş'le polemiklerinde “sarı Otomobil-İş” deyiiminin sık kullanıldığını gördük. Bizce, sendika değil de yöneticilerin sendikal anlayışı “sarı” olarak nitelennmeli...

Şüphesiz, sualinizde dile getirdiğiniz “sarı”, sendikanın binası değildir, koltuk değildir, sendikanın ismi de

değildir. Oradaki kişilerin *davranış ve tutumu* "sarılığı" anlatır.

Otomobil-İş. 1986-87 yılında endüstriyel ilişkiler açısından rakip sendikalarının adına "sarı"yı yapıştırıyordu. Ama öbür taraftan OTOKAR'da işçiyi şöyle tehdit ediyordu: "İmalat müdürü bende, ustabaşlar bende, eğer bana üye olmazsan seni işten atırırm". Üye olmayanı "sarı", "uşak" diye küçümsüyordu. "Benden olursanız demokratiksiz, Türk Metal'den olursanız anti-demokratiksiz" deniliyorsa, dün Otomobil-İş'de olup bugün burada olan işçiye ne diyeceğiz? Demokrat, anti-demokrat?!

Süs olarak demokratiklikten bahsedersen, olmaz. Auer örgütlenmesi sürecinde "demokratikliği" ağızlarından düşürmüyorlardı, 700 kişilik fabrikada 550 kişi bunlara üye oldu. Üye olmayan 10-15 işçiyi dövdürttüler. Bu dövmeye olayına işçi tepki gösterdi, bize geldiler. Biz de kapalı kapılar ardında işverenle işbirliği yapıp sonra suçu başkasının üzerine atma davranışları üzerine Otomobil-İş'i "kendisi sarışın dudakları kırmızı sendika" olarak ilan ettik. Olay budur.

Metal işkolunda üçe bölünmüşlük var. Öte yanda öteki sendikaların işkolu barajını bile aşamadıklarını söylediniz...

Türk Metal, 1973 yılından itibaren çeşitli oyunları boza boza, amiyane tabiriyle tırnaklarıyla kazıya kazıya gelmiştir. Hep şunu söylemişimdir: "374 bin metal işçisinin bir çatı altında birleşmesi hedefimizdir."

O günün şartlarında 75 ayrı sendika kuruluydu. %10 barajının olduğu şimdi ki dönemde de metal işçilerinin birliği için gayret sarfetmişizdir. Sadece İstanbul şubesi oluşturan üyeler 32 değişik sendikadan gelmişti.

Bakin, 1980 Anayasa'sında işçi hak ve menfaatleri ile ilgili kısıtlamalar vardır, ama bana göre %10 barajı işçilerin derlenmesine, toparlanmasına vesile olmuştur. Bugün bir yandan sermaye, bir yandan %10 barajına ulaşmayan çıkar gurupları, onun kaldırılması için gayret ediyorlar. Halbuki belki de işçinin lehine olan tek madde, %10 barajı.

Sendikacılığın kendisi bir başkaldırı hareketidir, isyan hareketidir. Gasp edilen haklarımızı kurtarma isyanıdır. Sendikal harekette yönetici görevlerde bulunan insanlar, en azından namuslu olmalı, haksızlığa isyan etme ruhunda olmalı, nokta kadar menfaat için virgül gibi eğilmemelidir. Sendikacı bildiği doğruları her halükarda söyleyecek, seçim kaybetme korkusu da olsa doğruları söylemekten çekinmeyecek. Böyle sendikacıların yaşıyor olduğunu görmek bizi mutlu ediyor.

Aslında, Türk işçi hareketinin kapsamlı tarihi yazılmamıştır. Çeşitli eserler vardır ama ideolojik yaklaşım sebebiyle gerçekler, dersler, kamufle edilmiştir. Bu yapıldığı zaman müsbetlerimiz, yanlışlarımız meydana çıkar, gelecek nesillere doğru bilgiler ulaşmış olur. Hangi merhalelerden geçtiğimizi, neler çektiğimizi görmüş oluruz.

Bugün metal işçileri Türk Metal'de birliği güçlendirme yolundalar. Ancak, sınıf hareketinde geçilmiş patikalar bir-iki yıldır adeta yeniden çiğneniyor, "yeni" Disk'le sendikal

rekabet azdırılmaya çalışılıyor. 3 sendikaların varlığı zarar vermektedir. Bu noktada öteki sendikaların tabanına bir çağrınız olacak mı?

Bizim çağrımız sadece işçi sınıfına değil, biz bu ülkede yaşayan herkesin birliğinden yanayız. Edirne'den Kars'a, Sinop'dan Antakya'ya kadar bütün insanlara çağrımız var: Düşmanlık tohumları değil, sevgi tohumları ekelim!

İstanbul'da her düşünceden arkadaşım, üyem var. Biz onların hepsini bir yerden bildik. İşçidirler, sınıf kardeşlerimizdirler. Ama onlara bizi "öcü" gibi göstermeye çalışan sendikacılar oluyor. 1986'da bir örgütten diyorlar ki işçiye, "aman ha Türk Metal'e gitmeyin, 2 metre boyunda zebellah gibi adamları var. Orada adamın ilğini çekiyorlar..."

Bunlar modası geçmiş, zavallı düşüncelerdir. Buraya gelip de bu samimi aile havasını, sıcaklığı başka sendikada göremeyenler onlardan ayrılmıştır.

Yapı kooperatifçiliği, sağlık işletmeleri, dinlenme ve eğitim kurumları, kadın ve genç işçi kurultayı gibi etkinliklerle neleri hedeflediniz? İlerisi için ne gibi tasarılarınız var?

Neden genç işçiler, kadın işçiler seminerleri yaptık? Bir gençlik problemi var Türkiye'de. Nüfusumuzun %65'i genç insandır. Genç işçiyi gençlikten soyutlamamız mümkün değil. Üniversiteli genç bu ülkenin evladıysa genç işçi de bu ülkenin insanıdır. Dolayısıyla İstanbul şubesi olarak 1990'da Genç İşçiler Kurultayı yaptık. Tüm Türkiye'de genç işçiler kurultayı toplamak suretiyle 1991 Ağustos'unda Ankara'da 5 bin genç işçinin katılımıyla bir Genç İşçiler Kurultayı düzenledik.

Kadın İşçiler Kurultayı, liderlik seminerleri yaptık... Neden icabetti? Bu ülkenin nüfusunun yarısı kadındır. Sanayileşen ülkemizde kadınlar düne göre daha ileride değil mi? 2000'li yıllarda belki çalışanların yüzde 50'si kadın olmayacak mı? Çeşitli yeni doğan sektörlerde kadınlar ön safta değil mi? O zaman *kadınlar aktif görev almalıdır*lar, dedik. İstanbul'da metal işkolunda kadınları *sendika yönetimlerine* hazırlıyoruz. Birçok temsilcimiz hanımdır. O zaman yapacağımız seminerlerin de bu doğrultuda olması lazım.

1990 yılında ilk defa bulunduğumuz bölgenin dışında, Antalya'da SSK tesislerinde seminer yaptık. Öncelikle işyeri temsilcilerini esas aldık. Bilahare belirli bir süre sonra buraya işçiler hanımlarıyla beraber gelmeye başladılar.

SSCB'nin dağılışımdan sonra 87 metal işçisi Rusya'ya, özellikle Kazakistan, Kızgızistan, Azerbaycan ve Türkmenistan'a gitti. İkinci grupta 35 işçi ailesini Moskova ve Kiev'e gönderdik. Danimarka'daki metal işçileri sendikasıyla anlaşma sonucunda, işçi mübadelesi şeklinde 25'er kişilik iki grup bizden Danimarka'ya gitti. Onlar da bize gelecekler. Fransa ve İngiltere'ye hanım işçiler gönderildi.

1993'ün Nisan'ından bu yana, Girne'de alınan bir otele işçiler bir hafta boyunca eşleriyle beraber kalabiliyorlar. Tüm masrafları Türk Metal karşılıyor. Düşünebiliyor musunuz, hayatında ilk defa uçağa biniyor işçi arkadaşlar. Buradaki mutluluğu tarif edebilmek imkansız. Onun hazını, onun mutluluğunu yaşamak gerekir. Kaynaşmaktır,

paylaşmaktır bu. Sendikal hayatta da işçinle paylaşmaktır. Biz bunu yapmaya çalıştık, devam da edeceğiz.

Ankara Esenboğa'da yapılmakta olan tesislerimiz bittikten sonra işçiler eş ve çocuklarıyla, biten 54 dairede tatil yapma, seminer yapma imkanını bulacaklar. İşçi, "kimsem yok, param yok, hanımım bir yere gidemiyorum" demeyecek.

İstanbul şubesi olarak bu yaz 90 kişilik bir grubu Kıbrıs'a gönderdik. Türk Metal üyesi herkesi bu imkandan faydalandıracağız.

Bunun yanında Türk Metal genel merkezi, işçilerimizi Avrasya Metal İşçileri Federasyonu bünyesinde diğer ülkelerin işçileriyle buluşturuyor. Japon, Alman, Hollandalı, İsveçli, Beyaz Rus, Moldovalı, Türk cumhuriyetlerinden, Tayvan'dan gelenleri işyerlerinde işçilerimizle tanıştırtıyoruz...

Türk Metal hedefine daha varmamıştır. Ama bu yaptığı hizmetlerle çağdaş sendikacılığı uygulayacak diğer sendikalarımıza ışık tutma düşüncesinde ve gayretindedir. Bizim dergahımıza gelen

Sendikal harekette yönetici görevlerde bulunanlar, en azından namuslu olmalı, haksızlığa isyan etme ruhunda olmalı, nokta kadar menfaat için virgül gibi eğilmemeli, bildikleri doğruları her halükarda söylemekten çekinmemelidirler.

her sendika, kurum ve kuruluşa yardımcı olmayı sendikacılığın ötesinde insanlık borcu biliyoruz.

Türk Metal yönetimi uzun zamandan beri bir "işçi partisi" istemini dile getiriyor. Son sıralarda Türk-İş genel başkanı Bayram Meral de bu yönde konuştu. Nasıl bir parti, nasıl bir hedef?..

Bu düşüncüyü ortaya atan, işçi babası Türk Metal genel başkanı Mustafa Özbek'tir. Bayram Meral'in de bunu ifade etmesi bizi mutlu etmiştir.

Siyasi partiler tabii ki demokrasinin vazgeçilmez unsurudurlar. Herkese kapımız açıktır derler. Ancak hangi parti olursa olsun - bir gurup halinde bir ilçede deneyelim isterseniz, 100 kişi müracaat edelim belirli bir yere - ilkin bizi şevkle "üye ederler", ama gerçek üye olarak *kaydetmezler*. Oradaki mahalli birimdeki başkan "bunlar örgütlenir, delege seçiminde beni zorlar..." diye düşünür.

İşçilerin bu siyasi partilerde etkin rol alması *mümkün değildir*. Önlerinde baraj vardır, bu barajları bugünkü yapı içerisinde aşmak mümkün değildir. Hangi parti olursa olsun işçi milletvekillerinin sayısı da nazar boncuğu gibidir. Gurup kararına göre hareket ettiği için sadece adları "işçi milletve-

kili" olarak kalmaktadır. Onların ölçülerini dışına çıkan bir-iki laf edersen bir dahaki dönemde milletvekili seçilemezsin. Bunları görmemek için kör olmak gerekir.

Durum bu. Onun için "işçiler süratle kendi partilerini kurmalıdır" düşüncesi ortaya atılmıştır. Önce samimiyetle inanma meselesidir. İnanmak bir işin yarı başarısıdır. İnanmayan insanlarla hiçbir yere varılmaz. Size tarihten çok örnek verebilirim... Önce sendika lideriyim diyen herkes bu düşünceye, ama samimiyetle sahip çıkmalı. Kitlelerin önünde. İstiyoruz demek de yetmez. Bütün sendikaların liderleri, koltuk endişesi taşımadan orada kenetlenmeli.

Ülkemizin geleceği açısından bu gereklidir. Çeşitli düşüncedeki insanların böyle bir partide biraraya gelmesi, Türkiye'nin siyasi ortamında da yeni bir renklilik getirir. Sendika üyesi benim anam, eşim bu partide diyebilmelidir. Bu düşünceye samimiyetle sarılarak Türkiye işçi hareketinin teşekkül ettireceği siyasi parti Türkiye'nin kaderinde söz sahibi olur.

Yoksa (parlamento) ağlama duvarının ötesine geçmez. İşte sayın Moğultay. İş Güvence Yasası dedi, ne oldu? Biz kendisinin bu konuda başarılı olması için Türk Metal'in yayın organında "Moğultay Yanındayız" diye yazdık. Ama içi boş çıktı.

İşçi kendi meselesine sahip çıkmalıdır. Aynen "ağlarsa anam ağlar gerisi yalan ağlar" meselesinde olduğu gibi... *İşçinin kendi meselesine kendi elleriyle sahip çıkmasından başka yolu yoktur*. İşçiyi limon gibi sıkılmaktan kurtarmak için kendi partisini kuracağız. Asıl fikrin babaları bu konuyu açıklarsa daha geniş bilgi sahibi oluruz.

Ekonomide bunalım derinleşirken işçiler bundan büyük zarar gördü. Bu sırada Türk Metal işletmeleri satın almayı önerdi. Sendikayı işveren yerine koyacak bir girişimin işçilerden saygınlık görmesi söz konusu olabilir mi? İşverenlerin basit bir manevrası bile bir işçi şirketini batırmaya yetecekken KİT'leri satın almak sağlıklı bir tercih olarak görülebilir mi?

Türk Metal iki şeye talip olmuştur. THY'nin Kıbrıs Hava Yolları'ndaki %50 hissesine talip olmuştur. Ama nedendir bilinmez, Dışişleri Bakanlığı KOİ'ye gönderdiği yazıda bunu "sıkıncalı" görmüştür.

İkincisi ise Ereğli DÇ İşletmeleri'nin Türk Metal tarafından alınmasıdır. Ereğli, 1992 yılında 800 milyar kâr etmiş, 1993'te 300 milyar kâr etmiş, şu anda zararda çalışmaktadır. Kesinlikle şuna inanıyorum ki, bu KİT'leri kapatmak için - zarar edeni de etmeyeni de - onları özel olarak zarar ettirmek için 1985'ten beri kurulmuş bir mekanizmanın tezahürüdür. Ereğli'ye Türk Metal sendikası taliptir. Türk Metal bu işi uzmanlara inceletmiş ve fizibilitesini yaptırmıştır. Dünyadaki özelleştirmedeki tüm detayları inceletmiş, şartları göz önüne alarak talip olmuşuzdur.

Orada çalışanlarla da görüşülmüş. Neden? Türk Metal, Erdemir'i orada çalışan bütün insanlarla *beraber* alacaktır. Her arkadaşımızın 70-150 milyon arasında katılması suretiyle alacağız.

Erdemir fabrikası bir yönetim boşluğu içerisinde olduğu için zarar

Cemal Şener niye kara çalıyor?

Cumhuriyet gazetesinin “Şeriat ve Alevilik” konulu yazı dizisinde
 Cemal Şener’in hakkımızda yaptığı karalamalar karşısında genel yayın yönetmenimiz
 İsmail Yıldırım gazeteye aşağıdaki yanıtı gönderdi

Cumhuriyet gazetesine.

“Şeriat ve Alevilik” konulu yazı dizisinin 23 Ağustos 1994 tarihli “Alevi örgütleri ‘birlik’ peşinde” başlığıyla yayımlanan 8.bölümünde bazı talihsiz ve geçersiz fikirleri okuduk.

Dizi, Cemal Şener ve Miyase İlknur imzasıyla yayımlanmasına rağmen bu talihsiz fikirlerin sahibi bizce malumdur (Cemal Şener).

Bu bölümde yer alan ifadeler objektif yapıcı ve açıklayıcı olmaktan ziyade önyargılı, kasıtlı ve çarpıtıcı bir düşüncenin ürünüdür. Konuyla ilgili olarak ele alınan “R. Yürükoğlu”, “TKP” ve “Kervan Dergisi” gibi isim ve kurumlara Alevi öğretisi ve terbiyesine yakışmayan üslupla yaklaşılrken, diğer yandan “Kızıl Yol” gibi ne olduğu ve varlığı yokluğu bilinmeyen bir ucubenin yukarıdaki isim ve yapılanmalarla, aynı anlam ve ağırlıkta, altalta ömeklenmesi de, bilinçleri bulandırmaya yönelik talihsiz bir çarpıtmadır.

Alevi toplumu Rıza Yürükoğlu ismini ve Kervan dergisi çalışanlarını konuyla ilgili duyarlılıklarından dolayı son yıllarda oldukça iyi tanıyor, samimiyetlerini izliyorlar.

Gelelim dizideki bazı görüşlere:

Alevilik gibi Anadolu’da 1000 yıllık bir devrimci mücadele tarihi yaratıp geliştirmiş bir öğretiye, bir inanç birliğine, böylesi devasa bir demokratik soruna yaklaşırken beynimizi “sıfır kilometreye” ayarlayamadık.

Alevi dostlarla belli bir süreci paylaşıırken, kendimizi “gizlemenin”, olandan farklı göstermenin, geniş demokrasi mücadelesi açısından da, güvendiğimiz ve inandığımız Alevi öğretisi açısından da bir geçerliliği yoktur.

Kervan dergisi Aleviliği örgütlemiyor, sayın yazar! Alevi toplumunu örgütlemek gibi bir perspektifle ve girişimle ortaya çıkmıyoruz. Gözlemlerinizde yanılıyorsunuz. Alevi kurumları, Dergah, cemevleri, demekleri vb. var. Alevi toplumunu örgütlemek bu kurumların işi. Bütün ilgili yazılarımızda bu konuların altını böyle çizmişizdir.

Hedefimiz daha geniş toplumsal bir hareketlenmeyi yaratmaya yöneliktir. Toplum bizi tanıyor, biliyor. Ama bir kez daha belirtelim ki:

- Biz bir Alevi örgütü değiliz. Alevi toplumunu kendi şemsiyemiz altında örgütlemek gibi, Aleviliğin örgütlenme modeline ters düşen bir önerimiz ve çabamız da yoktur. Alevi toplumu kendi örgütlenmelerinde biraraya gelir. Hep yazdık, söyledik, Aleviliğin tarihsel ve toplumsal örgütlenme gerçekliğine dayanan modeli, Dergah-Cem-Dede zinciri eksenindeki ana örgütlenmedir. Dernek gibi örgütlenmelerin de buna uyarlı olması gerekiyor.

Kervan, ve okurları, Alevi örgütlenmesinin (ne Dergahın ne de demeklerin) alternatifi, rakibi değildir.

Kervan Alevi örgütlerinin muhalefeti de değildir.

Ama öte yandan Kervan çalışanları, ulaşabildikleri her alanda Alevi örgütlenmelerinde (başta cemevleri olmak üzere) görev almakta, birçok çalışmaya önayak olmaya çalışmaktadırlar. Çünkü buna inanmaktadırlar. Bu öğretiye, bu inanca inanmakta, O’nu sevmekte ve O’na O’ndan

öğrenmek üzere yaklaşmaktadırlar.

Dergimizin bu konudaki yayın politikası, Alevi toplumunu yanlış yönlendirmeye çalışanlara karşı uyarmaktadır. Hatırlarsak 1980’lerin sonlarında Alevilik yeniden bir derlenme, toparlanma sürecine girerken, Alevi toplumunu dine, devlete, Diyanet’e, milliyetçiliğe çekmeye çalışan bazı girişimler vardı. Kervan’ın bu konuda ardıcıl bir uyarısı oldu. Toplumunun geçmişine ve özüne ters gördüğü bu eğilim, süreçten önemli oranda dışlandı.

Toplumu satmaya yönelik apar-topar Alevi kurultayı girişimini teşhir ettik.

Alevi Partisi gibi toplumu mahvedecek hain tuzağı defalarca teşhir ettik ve toplumu uyardık.

Şimdi soruyorum sayın yazar: Kim Aleviliği örgütleyiyor? Kim, niçin, hangi talihsiz amaçlar için Aleviliği örgütlemeye çalışıyor? Bu gibi tehlikeli girişimlere dergimizin daha baştan aldığı tavır, niyetini anlatmıyor mu?

“Alevilerle işçi sınıfının müshahip olması” görüşümüzü din ile materyalist bir ideoloji olan Marksizmin nasıl halef-selef olacağı(?) gibi basit yargıya dayandıramazsınız. Bu geniş bir tartışma ve yazıyı gerektirir.

Soruyorum: Alevilikle Sünnilik arasındaki kavga bir din kavgası mıydı? Çerçeve sadece dinsel miydi? Zahirinde baktığın zaman öyle görünüyor, batınında başka birşeyi anlatmıyor muydu? Peki, öyle değilse Alevilik dincilik mi? Alevilik milliyetçilik, Türkçülük mü? Yoksa, Alevilik ile “Alevi Particiliği” mi halef-selef?

Engels’in, *Almanya’da Köylü Savaşı*’nda söylediği birşey var: “Her çağda dinsel kavgalar aynı anda yürümekte olan sınıf kavgalarının yansımasından başka birşey değildir.”

Musahib kılarken de, halef-selef saptamasında bulunurken de bakacağımız ana tarihsel çizgi budur. Tüm tarihsel, toplumsal gerçekliğin altında “kızıl bir şerit gibi duran” budur.

Aksi halde bu mantık bizi, Aleviliği başka saflarla halef-selef kılmaya, musahib ilan etmeye, “biz de Müslümanız elhamdülillah”, “asıl Müslüman biziz” gibi teslimiyetçiliklere vardırılmaz mı?

Evet, Alevi toplumu, başta Dergah gibi kurumlarında merkezi örgütlenmesini sağlayacak, demokratik haklarını elde etme mücadelesi verecek, kendisine ve insanlığa yararı dokunması için laik, demokratik, emekten yana güçlerin oluşturduğu cephede yerini alacaktır. Alevilik ve Alevi toplumu ile ilgili defalarca söylediğimiz budur. Çabalarımız da bu yönden oluyor.

“Şeriat ve Alevilik” başlığıyla başladığınız dizinizde, bu tür kara çalma edebiyatı yapacağınıza Alevi toplumunun demokratik meselesine katkıda bulunmanız, şeriatçı tehlikeye işaret etmeniz ve bu tehlikeler karşısında laik-demokratik cephenin birliğinin kaçınılmaz olduğunu açıklamamız daha yerinde olurdu.

Ya da: Siz kimi kimle “halef-selef”, kimi kimle “musahib” görmek isterdiniz? ●

◀ etmiştir. Türk Metal yönetimi bunu kadife eldiven içerisinde demir yumrukla telafi edecek. Biz o fabrikayı aldığımız zaman, 3 aylık bir süreç içerisinde üretimi yüzde 100’e çıkartırız. Çünkü oradaki işçi fabrikayı kendi malı olarak düşünecektir. Kendi malında, kendi parçasında, kendi imalatında çalışacaktır. Ve biz fabrikayı işin ehli insanlar tarafından hiçbir arkadaşımızın bumunu kanatmadan sevk ve idare ettireceğiz. Bunu gördükten sonra millet KİT’leri alma yarışına girecektir.

Aldığımız bir risktir, ama başarının sırrı da riski omuzlayabilmektir. Hiç sağlıksız görünmüyor. Versinler, Adapazarı Zirai Donatım’ı da alalım.

Zirai Donatım devletin, geçen sene devlet, Zirai Donatım’dan traktör almamış. Petlas devletin fabrikası, devlet Petlas’tan lastik almıyor. Aynı sorunları otobüsde de yaşadık. Acaba başka çıkar hesapları mı var?

Özelleştirmeye bağlı olarak bazı işyerlerinin kapatılması gündeme geliyor. Buna ne diyorsunuz?

Anadolu’da bir tabir vardır, “bekara avrat boşamak kolaydır” derler. Bu hükümet de öyle... Türk Metal’in 1993’ün son günlerinde Ankara’da düzenlediği Özelleştirme Semineri’nde iktidar partisinin genel başkan vekili “İskenderun’u da kapatacağız” diyor. Bir insanın akıllı olması-

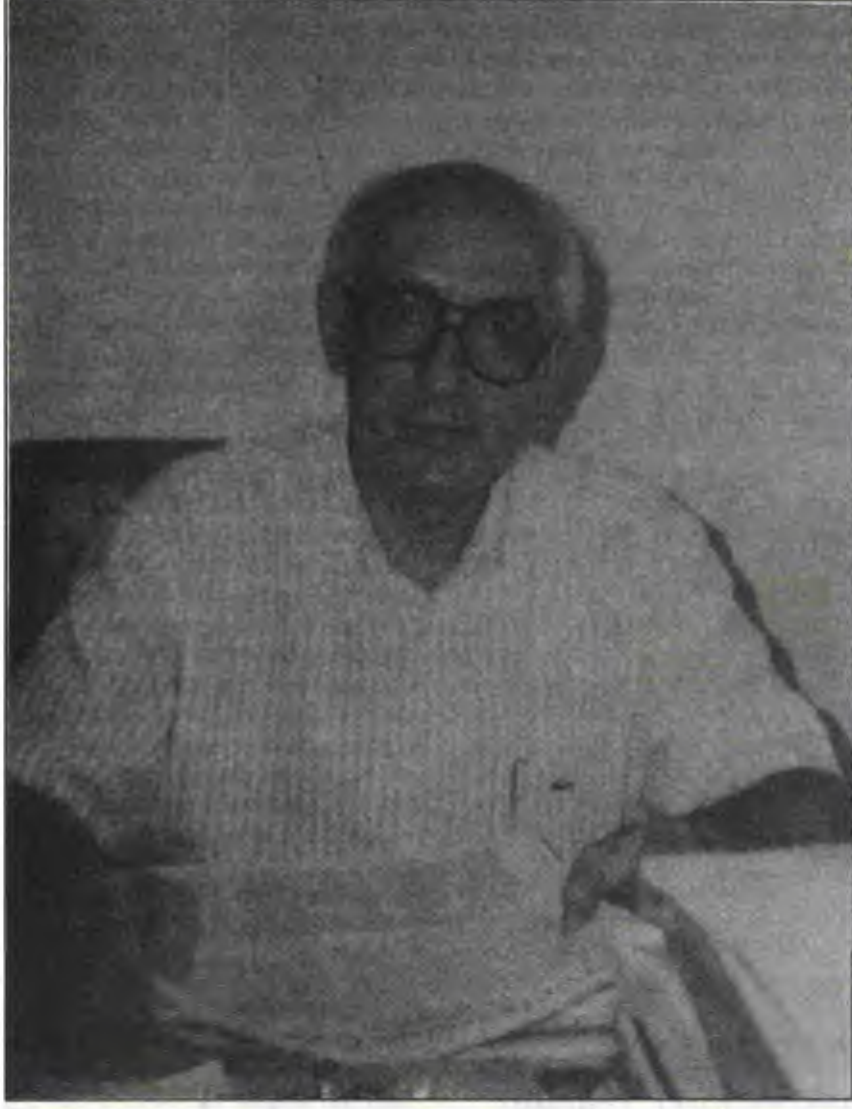
na gerek yok, aptal olmaması yeterli. İskenderun Demir-Çelik Fabrikaları’nı ben mi kurdum İskenderun’a? Türkiye haritasını bilmiyor muydun? O günkü politika icabı demir-çelik fabrikasını oraya kurdurdular. Karabük DÇ de cevher üretimi yerine hurdadan çelik üretimidir, Amerika’daki 38 firmanın hurdalarını bize satmak için kurulan bir tezgahtır...

Dünyanın her ülkesinde özelleştirme vardır. Kabul, biz de özelleştirmeyi yapalım. Atatürk KİT’lere öncülük görevini yüklediğinde Türkiye’de sermaye birikimi yoktu. KİT’lerin kuruluş felsefesinde, öncülük görevi bittikten sonra özelleştirilmeleri mevcuttur. Bunun için

kimse “özelleştirmeye karşıyım” dememeli, iktidar da “ben yaptım oldu” mantığından ayrılmalıdır.

Stratejik önem taşıyan alanlarda ülkenin menfaatlerini düşünmek zorundayız. Süt fabrikasını satar gibi MKE silah fabrikasını, Karabük’ü satamazsın... Aklın, mantığın yolu “konsensüs”tür. Samimiysen git işçilerle konuş, onları ikna et. Hükümet edenler işçiyi de, işvereni de, üniversite kesimini de istişare etmeli, toplamalı, tartışmalıdır. Bizdekiler önce karar veriyorlar. O zaman kamuoyu neyi tartışacak? Kafaları demokratik değil. Ayrıca, özelleştirme için verdikleri reklam parasını sattıkları yerler karşıladıysa iyidir. ●

Arkadaşlarımız *İsmail Yıldırım* ve *Fikriye Kaya*, laik-demokratik aydınlarımızın temsilcilerinden, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyesi ve Üniversite Öğretim Üyeleri Derneği başkanı *Profesör Burhan Şenatalar*'la yaptıkları bu sohbette laiklik, şeriat, demokrasi konularını ele aldılar, toplumun %80'ini harekete geçirmek için yapılması gerekenleri tartıştılar.

‘Sessiz çoğunluğu mutlaka harekete geçirmeliyiz’

Çoğu aydınımız RP sorununu “demokrasi ve inanç özgürlüğü” sorunu olarak görüyor. Prof. Burhan Şenatalar, siz nasıl görüyorsunuz?

Refah Partisi'nin demokrasi ve inanç özgürlüğüyle ilişkili bir tarafı var. Ama sadece bundan ibaret değil. Aynı zamanda demokratik cumhuriyete yönelik tehdit boyutu da var. Bu ikisini birlikte düşünmek lazım.

Refah Partisi esas olarak bir siyasi hareket. İslamcı, dinsel bir siyasi hareket, dolayısıyla İslamiyetin en katı siyasi yorumuna dayanarak bir toplum düzeni getirmek istiyor. Bu toplum düzeni esas olarak çağdaş özgürlük anlayışına aykırı, çağdaş demokrasi anlayışına aykırı.

RP'nin aynı zamanda bir sosyal tabanın olduğu da bir gerçek. RP'nin destekleyicileri, taraftarları bu toplumda hangi kesimlerde yer alıyor, ne gibi gerekçelerle, ne gibi ihtiyaçlarla böyle bir harekete katılıyor, bunun çok iyi anlaşılması gerekiyor. Bunu anlamadan, toplumun aşağı yukarı yüzde 20'sini hasım ilan etmek doğru olmaz. Ayrıca bu probleme yaklaşırken bulacağımız çözümün çağdaş özgürlüklere, çağdaş demokrasi anlayışına mümkün mertebe aykırı olmamasını sağlamak zorundayız.

Türkiye'de 1920'lerde, 30'larda, 40'larda uygulanmış olan yöntemleri bugün tekrarlamak mümkün değil. Mümkün olmadığı gibi, bence demokratik değil, özgürlükçü değil, çağdaş değil. Ancak, bunun anlamı RP'ye aşırı hoşgörü göstermek veya RP'ye teslimiyetçi bir yaklaşımla yaklaşmak değil. Yani burada RP'ye veya İslamcı siyasi hareketlere karşı bir *ideolojik mücadele* söz konusu. Ancak devleti arkamıza alarak bir baskı rejimi veya baskı yöntemi uygulamak söz konusu değil, çağdaş değil, güncel değil.

Sözkonusu olacak olan, özgürlükleri temel alarak, aynı zamanda uzun vadede devletin yapısını laikleştirip toplumda demokrasiyi, özgürlükleri güçlendirerek RP'yi, RP gibi bütün dinci siyasi hareketleri zayıflatmak, geriletmek.

RP'ye büyük bir hoşgörü göstermek veya RP'ye büyük sosyal misyonlar yüklemek yanlış. Ama RP'nin kitlelerini düşman ilan ederek onlara karşı bir mücadele açmak da bence yanlış. Burada sözkonusu olan mücadele ideolojik bir mücadeledir. İdeolojik mücadelenin esas tarafları da hem sivil toplum örgütleridir, hem de devlet içindeki bir takım kurumlardır. Dolayısıyla hem devlet içinde, hem de sivil toplum örgütlerinde dinci siyasi hareketlere karşı ideolo-

jik bir mücadele sözkonusudur. RP'nin anti-demokratik, özgürlüklere karşı, kadınlar üzerindeki baskıcı özünü ortaya çıkartacak ve bütün bunları kitlelere mal edecek bir mücadeledir söz konusu olan.

Soruna RP'nin “hakları, özgürlükleri” açısından mı, yoksa modern laik-demokratik devletin ilkeleri açısından mı bakmak gerekir sizce? Adam öldürmenin, insan yakmanın, hırsızlık yapmanın vb. özgürlüğünden bahsedilebilir mi?

RP diye sınırlamayalım sorunu. İnsanların dinsel özgürlükleri diye bakalım öncelikle. İnsanların tarikatlarına mensup olmasında ben bir sakınca görmüyorum. Bu bir özgürlüktür. İnsanlar tarikatlarına mensup oldukları sürece, birinci aşamada bazı kişisel özgürlüklerini kullanıyorlar, dinsel inanç özgürlüğünü, ibadet özgürlüğünü kullanıyorlar. Bunlarda bir sakınca görmüyorum.

Ancak, yavaş yavaş halkayı genişlettiğimiz takdirde, bir toplumsal düzen dayatma halkasına kadar geldiğimizde bir açmazla karşı karşıya kalıyoruz. Orada, demokratik düzeni tehdit edecek nitelikte bir siyasi hareketle karşılaştığımız anda sorun nitelik değiştiriyor.

Oradaki problemle ilgili şunu düşünüyorum: Bir doğrudan şeriatçı

partinin, bir tek parti düzeni getirerek, bu da Kur'an'a dayanacak diyen bir parti örgütlenmesinin özgürlüğünü ben bir özgürlük olarak görmüyorum. Burada bir şekilde sınırlar olmalıdır. Çünkü artık din ve vicdan özgürlüğü ile ilgili bir hadise olmaksızın çıkmıştır, bir siyasal projedir.

RP dahil, dinsel hareketlerin bir yelpazesi var. Bu yelpazenin bir kısmı kişisel özgürlüklerle ilgili, bir kısmı onu tamamen aşıyor. Dolayısıyla tamamen anti-demokratik, baskıcı ve gücünü dinsel kitaplardan alan bir totaliter rejimin propagandası ve örgütlenmesi tümüyle özgür olamaz diye düşünüyorum. Mutlaka bazı sınırlar konulması gerekir. Bununla ilgili siyasal partiler düzeninizde bir takım sınırlamalar olması lazım. Batı'da ırkçı partilerin yasaklanması gibi...

Bu yelpazenin sınırının nerede çizileceği kolay bir soru değil. Ama şu kadarını rahatlıkla söyleyebiliyorum. Bireysel düşünce açıklama özgürlüğü, bireysel ibadet özgürlüğü mutlak olmalı. Cemaatlerin ibadet özgürlüğü olmalı.

Biz bu %20'lik kitlede çalışan, şeriat isteyen, İslam devleti isteyen ve bunu açıkça söyleyen bir partinin merkez gücünden bahsediyoruz.

◀ Onlarla yapılacak mücadelenin *ideolojik* bir mücadele olduğu kanısındayım. Birkaç nedenden ideolojik mücadele dışında çok başarılı olamaz diye düşünüyorum.

Yüzde 20 kitlesel desteği varsa belli bir güce ulaşmış demektir. İkincisi, yapacağınız mücadelenin çağdaş demokrasi anlayışıyla çelişmesine sizin demokrat olarak katılmanız mümkün değil. Çağdaş demokrasi perspektifiyle, çağdaş özgürlükler perspektifiyle bunlara karşı çıkmak ve *topluma anlatmak* lazım. Toplumun anlayacağına inanıyorum. Türkiye toplumunun yeterli tecrübesi, birikimi, yeterli sağduyusu vardır. Dolayısıyla yüzde 20 sürekli olarak artıp bir gün yüzde 60 olacak diye düşünmüyorum. Türkiye’de bunlar başka sorunların da etkisiyle karşımıza çıkmış durumda, nedenlerini iyi analiz etmemiz lazım. O analizin sonucunda gerekli halkaları yakalayıp topluma yansıtabilirsek, anlatabilirsek, meseleyi çözebiliriz ve başarılı bir şekilde 1990’lı yıllar Türkiye’sinin bir şeriat devletine dönüşmesi *kesinlikle önlenir*.

Demokratik platformda İslamcı siyasal harekete karşı muazzam bir halk hareketi örgütlemek, sorunu topluma anlatmak ve “RP’nin kapatılması” istemini halk hareketiyle birlikte büyütmek çabasındayız.

Mücadelenin kitleselleşmesi tabii ki gerekli. Orada bir tereddüt yok. Ama ben mesela “RP kapatılmalı” diye bir hedef koymayı doğru bulmuyorum.

Bugün Türkiye’de siyasal partiler düzeni zaten özgürlükçü değil. Anayasa da özgürlükçü değildir. Şahsen bugüne kadar kapatılan partilerin çoğunun çağdaş demokrasilerde kapatılmayacağına, kapatılmaması gerektiğine inanıyorum. “Kapatma” bugüne kadar zaten çok rahatlıkla kullanılmış bir yoldur. RP’ye karşı bunun yapılması artık çok zor. RP “çok partili düzene riayet edeceğim, propagandamı yapıyorum, gelin siz de propagandanızı yapın” dediği takdirde demokratik bir çerçeve içinde kapatmaya gerekçe bulmak da zor olur. RP’nin şeriatçı özüne karşı, kapatılmalı talebi dışında taleplerle, onun toplumsal desteğini zayıflatacak, geriletecek, azaltacak bir ideolojik mücadele lazım. Bu ideolojik mücadele kitlesel, şüphesiz örgütlü olmalıdır. Doğru, toplumun o yüzde 20’si dışında kalanların kolay algılayacağı, kolay benimseyeceği talepleri olması lazım.

“RP’nin kapatılması”nı yalnızca devletin icra organlarından beklemiyoruz. Halkın şeriate karşı laik-demokratik cephede muazzam birliğini sağlamak, bu isteme meşruluk kazandıracak, onu kapatılmak zorunda bırakacak, toplumdaki yalıtılacak, kendi kendini feshetme sürecine itecektir.

BUGÜNKÜ DEVLET LAİK Mİ?

Laiklik nedir? Dini kendi bünyesinde örgütlemiş, kendi fonlarıyla finanse etmiş, eğitimde din derslerini zorunlu kılmış, din görevlilerini üst statülere yükseltmiş bu devlet “laiklik” diyor. Söylediğiyle yaptığı arasında büyük çelişki var. Sizce bu devlet laik mi?

Bugünkü devlet gerçek anlamda laik değil tabii.

Laiklikle ilgili birkaç önemli nokta var. Biri çıkış noktası: Din ve devlet işlerinin ayrıştırılması, tamamen ayrı alanlar olması. Dinin sivil toplum içine geriletilmesi, ve siyasal mekanizmanın din dışı kaynaklarla ilişkili olarak işlemesi.

Tabii bu insanların din ve vicdan özgürlüğünü de kapsar. İnsanların istedikleri dine inanmaları ya da inanmamaları, tanrıya inanmaları ya da inanmamaları özgürlüğünün eşit olarak herkese tanınmasını kapsar. Ama en önemli kısmı, devlet işlerinin yürütülmesi konularında dinsel kaynaklara, dinsel otoritelere, dinsel kişilere, bir güç tanınmamasıdır.

Bu açıdan baktığımızda Türkiye bugün gerçek anlamda *laik değil*, çok net ortada.

Uzun vadede Türkiye’nin hedefi, biraz evvelki kıstasa göre “dinle ilgili işlevlerin sivil toplum içine aktarılması”dır. Devlet bu işlere *hiç karışmamalıdır*. Devletin imam-hatip okulu, Yüksek İslam Enstitüsü vb. kurmasına, Kuran kursu açmasına gerek yoktur. Bu alanlar sivil toplum içerisinde isteyen insanların kendi inançlarına göre örgütleyebilecekleri faaliyetler olmalıdır.

Burada Türkiye’nin bir açmazı var. Doluya koysan almıyor, boş koysan dolmuyor. Diyanet işlerini hemen devlet dışına çıkartalım deseniz, mümkün değil. Gerçekçi değil. Ama çok doğru bir yapı olmadığı da ortada.

Bugün Diyanet İşleri geçmişteki amacına tam hizmet ediyor mu o da tartışmaya açık. Geçmişteki amacı ne? Devlete egemen olan güçler sivil toplum içindeki dinsel faaliyetleri yönlendirmek amacıyla Diyanet İşleri’ni kurmuşlar.

Sünni, Hanefi mezhebine ait...

Tabii. Devletin egemen güçleri, bir yandan belki Alevilerle ilişkili, bir yandan da potansiyel şeriatçı odaklarla ilgili olarak dini konularda bir resmi görüş örgütlenmesine gitmişler, topluma bir dinsel yorumu empoze etmişler. Böyle olması zamanında gerekiyor muydu gerekmiyor muydu, ayrı değerlendirmek gerekiyor. 1920’lerin, 1930’ların şartlarını iyi inceleyerek yapılması gereken bir tartışmadır.

Hem anti-demokratik, hem anti-laik.

Evet. Anti-laik, çünkü devletin böyle bir dini faaliyeti yapmaması gerekir. Bütün topluma mümkün mertebe dayatmacı veya en azından empoze edici bir yaklaşımı da ifade ettiğine göre, anti-demokratik.

Ama bütün bunları yargılamak gerçektense dikkatli olmak lazım. Çünkü demokrasi, içinde yaşadığımız toplumun somut koşullarına bağlı olarak şekillenen bir kavram. Bütün ülkeler için soyut bir demokrasi gerçekleştirmiyor. 1920-30’lar, 40’lar Türkiye’sinin şartlarında toplumsal güç dengeleri böyle bir sonuç yaratmış.

Ama, “toplumu yönlendireceğim” diye kendi yarattığı bir organ devlete giderek neredeyse egemen olur duruma geliyor. O kadar kuvvetleniyor ki hem devleti, hem sivil toplumu etkilemeye başlıyor. Diyanet’le devlet arasındaki denge giderek tersine dönmeye başlıyor.

Şunu görüyoruz. Bugün Türkiye Cumhuriyeti devleti içinde dini işlevlerle ilgili muazzam bir kadro, muazzam bir bütçe var. Diyanet’in bütçesi 8 trilyonun üzerinde, 5-6 küçük bakanlığın bütçelerinin toplamına eşit.

İlkel baktığımızda devlet içinde Diyanet İşleri diye birşey olmamalıdır. Dinsel okullar olmamalıdır. Bunlar sivil toplum içine aktarılmalıdır. Orada finansmanı da rahat rahat örgütlenebilir ve bu tür faaliyetlere finansman katkısında bulunmak istemeyen insanlar da mecburen vergileriyle istemedikleri birşeyi finanse ediyor durumundan çekilmelidir.

Uzun vadede ne olduğu belli. Buraya nasıl gidileceği önemli. Kısa vadedeki hedefler başka olmalıdır. Hedefleri gerçekleştirecek derecede koymak lazım. Ama bunlar teslimiyetçi hedef-

Tamamen anti-demokratik, baskıcı ve gücünü dinsel kitaplardan alan bir totaliter rejimin propagandası ve örgütlenmesi tümüyle özgür olamaz diye düşünüyorum. Yani orada mutlaka bazı sınırlar konulması gerekir

ler de olmamalı. Bir denge bulmalı, ortaya atacağımız hedefi topluma benimsetebilmeli ve hayata dönüştürebilmeliyiz ki mesafe alabilelim. Ama gerçekçilik adına çok ılımlı, aşırı yumuşak da gidersek o zaman da mesafe alamama tehlikesi vardır.

LAİKLİK DİNSİZLİK Mİ?

Şeriatçılar laikliği “dinsizlik”, “küfür rejimi” olarak adlandırıyorlar? Laiklik dinsizlik midir?

Bunun tartışılacak bir tarafı yok. Laiklik öncelikle toplumsal düzenle, “din ve devlet işlerinin ayrıştırılması”yla ilgili bir kavramdır. *Laiklik dinle ilgili bütün faaliyetleri, finansmanı da, eğitimi de vb., devlet dışında tutma yaklaşımıdır*,

ilkesidir. Dinsizlik ya da dinsizlik propagandası **değildir**. Ama devletin “kendi faaliyetlerini dinsel kıstaslara göre yürütmeyeceğim” demesidir.

Hukukumuzun dinsel kitaplara göre değil de çağdaş hukuk anlayışına göre düzenlenmesinin “dinsizlik” diye nitelenmesi bence mümkün değil. Laiklik, dine ne karşı, ne taraftardır. Ama tabii rahatsız oldukları bir taraf var. Eğer köktendinci anlayış içinde kadın-erkek eşit olamıyorsa, biz de kadın erkek eşit diyorsak, onlar da bunu kendi inançlarına karşı birşey sayıyorlarsa rahatsız olurlar. Biz çağdaş anlayışa göre kadın erkek eşittir diyoruz, “İslamiyet de bunu kabul eder” diyenler bundan rahatsız olmuyorlar. Miras meselesi, çok eşlilik meselesi buna benzer.

Çağdaş hukuk anlayışı, çağdaş insan anlayışı, çağdaş özgürlük anlayışı dinsel kaynaklarla, dinsel kitaplara çelişiyorsa (bazı yorumlara göre çelişiyor, bazı yorumlara göre çelişmiyor) orada yapabileceğimiz bir şey yok. Kendisine referans olarak bir dinsel kitabı almış bir adam ille de dinsizliktir diyorsa, ben onunla aynı temelde tartışma yapamam. Onun referansını kabul etmek durumunda değilim. Laikler açısından çağdaş kriterleri benimsemek, uygulamak, hayata geçirmek dışında bir çözüm olmaz. Kaldı ki, birçok insan kendi hayatında ibadetini yapıyor, bu söylediğimiz çağdaş ilkeleri de benimsiyor. Ben namazımı kılarım, orucumu tutarım, hacca da giderim, ama çok eşlilik veya mirasta kadın-erkek eşitsizliği, bunlar günümüze uymaz diyen bu insanlar laikliği dinsizlik olarak görmüyorlar.

Laiklik, inanç guruplarının inanç ve ibadetlerini özgürce sürdürmelerinin olanağını sağlıyor...

Tabii. Bu yoruma katılıyorum. Ama, bu ilkelerin dine aykırı olduğunu iddia edenler varsa buna yapabileceğim birşey yok. *Dünyasal bir referans sistemi içinde*, siyaset bilimi, siyaset sosyolojisi, sosyoloji, iktisat, tarih, bunların verileri çerçevesinde, yani bilimsel bazda tartışabiliriz bunları. Ama dinsel bazda tartışmayı kabul edemem. İki farklı ve uzlaşması mümkün olmayan yaklaşım söz konusu.

Bazı yarım aydınlar laiklik, şeriatçı tehdit konusunda açılan tartışmayı “yapay gündem yaratma” olarak adlandırıyorlar. Siz de aynı görüşte misiniz?

Yapay gündem değil, tam tersine çok önemli bir gündem maddesi. Bu mesele uzun onyıllar Türkiye’de fazla tartışılmamış, üstü kapatılmış. Meselenin üstünü kapattığımız zaman sağdan-soldan, yukarıdan-aşağıdan sızmalar yapıyor. Baskı söz konusu olduğu için insanlar mağdur durumda, özgürlük mücadelesi(!) yapıyor gibi gözüküyorlar.

Türkiye aslında bu konuyu yeni yeni tartışmaya başladı. Tartışılması da lazım. Tartışa tartışa bir yere oturacağız.

Bazı şeyler ilk bakışta çok sivri gelebilir. Tartışıldıkça karşı taraf puan kazanıyor diye düşünenler de olabilir. Bununla birlikte ben bu tartışmayı yapmak zorundayız kanısındayım. Hatta daha evvel aşılmış olsaydı, daha iyi olurdu...

Yaşamın kendisi bize böyle bir sorunu getiriyor...

Gayet tabii. Özgürlükler açısından da, siyasal rejimimizi daha demokratikleştirmek açısından da, toplum içindeki gerilimi azaltmak açısından da, farklı mezhepler arasında eşitliği sağlamak açısından da, çok çeşitli açılardan konuyu tartışmak zorundayız.

Eğitim-öğretim kurumlarında mescitlerin açılması konusu size neler düşündürüyor?

Din-eğitim ilişkisi sadece mescitlerle sınırlı değil. Bir kere, birçok yerde mescit açılması biraz da mevzi kazanma meselesidir. Dini siyasal akımlar bir şekilde kendilerine mücadele alanları yaratıyorlar. Bunlardan bir tanesi "türban" olmuştur. Türbanda epey başarılı olmuşlardır. Kazanmışlardır. Bugün birçok üniversitede rahat rahat türban takılıyor.

Üniversite öğrencisine sen şöyle giyineceksin, böyle giyineceksin diye baskı yapılmasına taraftar değilim. Yanlış buluyorum. Bu alanda bir mücadele açmak o kadar anlamlı değil. Erkek öğrenciler türban takmadığına göre, onların sakalını mı kestireceksiniz? Sakal mücadelesi - YÖK döneminde yapılmıştır - komik bir mücadeledir. Burada ben yanlış bir taktik görüyorum laikler açısından.

Mescid açılması meselesi de türban gibi siyasal bir platformdur. Bir mescid, bir mescid daha, bir mescid daha. Arkasından bir cami... Bu bir mevzi kazanma sürecidir şeriatçı akımlar açısından. Mescidleri isteyenlerin hepsi şeriatçı olmayabilir, ama oradaki hadise şudur aslında.

Örneğin İstanbul Üniversitesi'nin bir çok fakültesine yakın çok güzel, tarihi, büyük camiler var. 5-10 dakika gerektirmez oraya gitmek. Ona rağmen "mescid" talebi ne demektir? "Biz üniversite içinde varız, varlığımızı kanıtlamak istiyoruz. Üniversitenin içinde de bizim de bir kurumumuz yer alsın. Bir ibadet kurumu yer alsın." Yarın liseler olabilir bu, her türlü kamu kuruluşu olabilir. Bunun laiklikle çeliştiği çok açık. Öncelikli olarak dinsel bir hareket de olmadığı kanısındayım.

Teknik Üniversite'de öğrencilerin öncelikle laboratuvar talebi olması lazım, kütüphane talebi, servis talepleri, spor tesisi talebi olması lazım. Ucuz kitap, ders notu talebi olması lazım. Bunlar çok daha acil sorunlardır. Bunlar olmayıp da orada "bir mescid açılmasını" talep etmek, aslında siyasal nitelikli bir taleptir. Üniversitelerin bu konularda biraz daha kararlı davranması gerekirdi. Davranmamışlardır. Birçok yerde mescid açıldığını biliyoruz. Bir üniversitemiz, karşı tarafta kampüsünde bir cami yaptırdı. Gerçi parasını dışarıdan aldığını söylüyorlar, ama gerekli olmayan bir inşaat. Bu konuda tavırların daha net olması lazım.

Mescid açılmasını türbandan farklı görüyorum. Türbanda üstüne gitmek yanlış, mescidde ise bu kadar taviz vermek yanlıştır. Çoğu fakültelerin zaten yer sorunu var, rahatlıkla mescid alanı verecek durumda değiller. "Yakında cami vardır, dolayısıyla isteyenler oraya gidebilir" diye bir ilkesel tavır koyabilirdi ve çok doğru olurdu.

Şeriatçı partiye oy vermiş vatandaşları o partinin şeriat devleti emelleri dışında tutmak gerekiyor mu?

Kesin gerekiyor. RP'ne oy veren insanlar da sizler, bizler kadar bu ülkenin yurttaşlarıdır. İkinci sınıf yurttaş değildirler, normal haklarını kullanmaktadırlar. Bazıları yıllarca bastırıldıklarını, ezildiklerini düşünüyor olabilir. Burada gerçek payı abartıldığı, iddia ettikleri kadar değildir, ama böyle hissediyor olabilirler. O vatandaşları küçümsemek, hor görmek hiçbirimizin hakkı değildir. Eşitliğe, özgürlüğe, demokrasiye aykırı bir davranış olur. Onlara hasmane veya düşmanca bir ilişkiye girmek gerekir.

Yani dindar vatandaşları İslami Siyasal Hareketin gidişinden ayırmak gerekiyor diyorsunuz.

Laikler için çağdaş kriterleri uygulamak dışında bir çözüm olamaz. Bugün esas hedefimiz toplumun laikliğe sahip çıkması olmalı! Eğer toplumun %80'i (hatta RP'ye oy verenlerin bir kısmı) şeriat istemiyorsa, bu sessiz çoğunluk sesini yükseltmelidir

Kesinlikle ayırmak gerekiyor. Tabii.

HAKSIZLIK VE EŞİTSİZLİKLE BOĞUŞMALIYIZ

Şeriatçı gericiliğin yükselişinde, RP'nin ilerlemesinde sizce ne gibi faktörler rol oynuyor?

İki kanal söz konusu bence. Biri daha ağırlıklı olarak dinsel kanal, biri ekonomik ve sosyal kanal.

Dinsel kanal derken şunu kastediyorum. Sürekli olarak imam-hatip okulu açmak, sürekli olarak Kuran kurslarına izin ve destek vermek, imam-hatipden gelenleri - çoğu zaman objektif sınavlarla değil, kayırarak - belli devlet kadrolarına almak. Yani bir anlamda aşağıda bol bol insan yetiştirmek,

yukarıda da devlet kurumu içinde dinsel kadrolara güç kazandırmak, ağırlık kazandırmak... Bu haliyle, denize atılan taşın dalga dalga yayılması gibi yayılıyor. Burada bir dinsel örgütlenmenin ve mutlaka tarikatların da etkisi olmuştur. Yurtdışındaki dinsel nitelikli örgütlenmelerden gelen kaynakların etkisi olmuştur.

Öte yanda Türkiye 1980'li yıllarda eşitlikten uzaklaşan bir politikaya alan oldu. Sosyal eşitlik, ekonomik eşitlik, siyasal eşitlik Türkiye'de zedelendi. Zaten yoktular, daha da zayıflayıp daha da gerilediler. Baktığımızda şunu görüyoruz. Eğitim düzeyi ve ekonomik düzeyi düşük olan kesimlerde RP çok prim yapmıştır.

Bu insanlar Sol'un da hem dünya genelinde, hem Türkiye'de zayıflaması dolayısıyla, kendilerine bir tutanak arıyorlar. Kendi kimliklerini ortaya koyacakları bir parti, bir siyasal hareket arıyorlar. Yani kimliğini ortaya koyabilmek, ikinci sınıf yurttaş olmaktan çıkabilmek istiyor. Kendisi için bir şemsiye olacak bir örgütlenme arıyor. Bu kısmen siyasal, kısmen dini bir parti oluyor. Bu insanların ekonomik, sosyal, siyasal ihtiyaçları başka kanallardan karşılanmadığı sürece bunlar RP'ye akıyorlar. Birçok anket, araştırma şunu gösteriyor: RP'nin aldığı %19-20'lik oyun %10'undan az bir kısmı dinsel nitelikli, şeriatçılığa yakın olan muhafazakar nitelikli oylar! Geri kalan yarısı da ekonomik ve sosyal tepki.

İnsanlar "adil düzen" lafı edildiği zaman ayrıntısını bilmiyor, ama "adil düzen" ona bir slogan olarak hoş geliyor. Çünkü Türkiye'ye baktığımızda muazzam adaletsizlikler görüyoruz. Bu adaletsizlikler karşısında "adil düzen" diyen insanlar eğer ona bir umut veriyorsa o halkı yakalıyor. Türkiye'de muazzam rüşvet var, doğru. Türkiye'de muazzam adaletsizlik var doğru. Parası olan işini hallediyor, doğru. Teşhis doğru, ama dinsel partide tedavi yanlış. Tedavinin yanlış olduğunu eğitim düzeyi düşük olan bir insan tahlil edemez, anlayamaz. Üstelik başka bir tedavi vaadi de ortada yok. Dolayısıyla eğitim düzeyi düşük insanlar bir tepki olarak bu hareketin peşine takılıyorlar.

Buradan şu çıkıyor ki, şeriatçı partiyle mücadelenin önemli bir halkası, toplumda yaşanan adaletsizliklere, rüşvete, haksızlık ve eşitsizliğe karşı somut, daha birikimli mücadele etmek gerekiyor.

Toplumda RP'ye takılan veya takılmayan, olanakları yetersiz bütün kesimlerle ilgili köyde-kente, kuzeyde, doğuda somut çözüm önerileri getirebilmek lazım. O insanların ihtiyaçların dile getirmek lazım, sahip çıkmak lazım.

RP yeterli çözüm söyleyemiyor, ama "hepinize iş bulacağız" derken hiç olmazsa adamın derdini dillendiriyor. "Diğerleri kadar üçkağıtçı, rüşvetçi değiliz, biz dürüstüz, vb" gibi dillendirme önemli. Böyle olduğuna dair bir izlenim, en azından bir inanç veriyor, bir güven veriyor. Adamı esas bağlayan öbür partiler çok kötü olduğu için RP belki iyi çıkar diye bir ümide kapılması. Sadece "RP kötüdür, şeriat kötüdür" demek bu kitleleri yakalayamaz, kazanamaz. Onlara, kendilerinin, çocuklarının, torunlarının nasıl daha iyi bir

dünyada yaşayacağına dair bir mesaj verebilmek lazım, bir umut verebilmek lazım ve onların meselelerini sahiplen-digimizi, önemsedigimizi gösterebilmek lazım. Nasıl daha çağdaş bir çözüm, onu nasıl adam yerine koyabilir, nasıl daha da gerçek yurttaş yapabilirim. Gerçek ülkenin sahibi yapabilirim, bunun resmini ortaya koyabilmem lazım.

İslamcı Siyasal Hareketi Avrupa'da çeşitli örnekleri görülen Hristiyan Demokrat Partilere benzeterek, ona "hoşgörü ve anlayış" gösterilmesini bile savunuyorlar var. Sizce bu yaklaşım doğru mu olur?

Bizdeki İslamcı Siyasal Hareket, Avrupa'daki Hristiyan Demokrat Partilerden tamamen farklı. Hristiyan Demokrat Partilerin siyasal rejimi dinselleştirmek diye bir derdi yok. Böyle bir amacı yok. Hristiyan Demokrat Partiler tipik muhafazakar partilerdir. Dini temalara ağırlık veren partilerdir. Ama bu ağırlık da, öyle günlük yaşamı fazla etkileyecek, mesela miras düzenini, veya evlilik düzenini değiştirecek bir ağırlık anlamına gelmez.

Hristiyan Demokrat Partilerle Refah Partisi hiç karşılaştırılmaz. Hristiyan Demokrat Partileri karşılaştıracak olursak, mesela Doğru Yol Partisi'yle veya DYP'nin daha muhafazakar kanadıyla karşılaştırabiliriz.

YÜZDE SEKSEN AĞIRLIĞINI KOYMALIDIR

Şeriatçı gericiliğin Türkiye'yi bir Mısır, bir Cezayir, ya da İran yapmasının önünü kesmek üzere, gücünü taban çalışmasından, Anadolu'nun ezici çoğunluğunu ayağa kaldırmaktan alacak bir Laik-Demokratik Cephe için ne düşünüyorsunuz?

Düşündüğünüz modeli tartışmamız lazım. Adı cephe olsun olmasın, ayrı ve ikincil bir meseledir.

Eğer meselenin bir dinci siyasal akım yönü var, bir de ekonomik ve sosyal yönü var diye tespitte bulunuyorsak, "buna dayanarak bir kitlesel hareket nasıl olur"u tartışmamız lazım. Mutlaka kitlesel hareket olması lazım, mutlaka devletten değil sivil toplumdaki kaynaklanan bir hareket olması lazım...

Bizim bugün esas temamız, hedefimiz şu olmalı: Toplum laikliğe sahip çıkmalıdır! Eğer toplumun yüzde 80'i, hatta RP'ye oy verenlerin bir kısmı şeriat istemiyorsa, bu çoğunluk ağırlığını koymalıdır. Sessiz çoğunluk sesini çıkartmalıdır. Bunu sağlayacak kanalları açmamız lazım.

Bu nasıl olabilir? Benim kafamdaki model şudur. Bütün illerde-ilçelerde, oralarda sivil toplum örgütleri olarak kimler varsa laikliğe inanan... İçine bütün meslek odaları girer, barosu, mimar, mühendis odası, vs. hepsi girer. Bunun içine hangi partiler girer? "Ben laikliğe inanıyorum" diyen bütün partiler girer. Ben laikliğe inanıyorum, ama biraz farklı düşünüyorum. Olsun.

Bizim meselemiz laiklikle ilgili bir garantiyi ortaya çıkartmak, yani o seddi yaratmak. Yani laikliğin gerisine düşmeyeceğiz. Laikliği uygularken, diyelim ki dünya kadar uygulanan yöntemler doğrudur, yanlış, o tartışmalarda ayrı olabiliriz, farklı düşünebiliriz. Ama ►

◀ her ilde, her ilçede bütün sivil toplum örgütlerini kapsayan, partileri, meslek odalarını, dernekleri kapsayan bir yapı olmalı. Yeni ortaya çıkmış az çok amorf örgütlenmeler "platform", "oluşum" vb. adlar alıyor. Kesinlikle sendikalar da var...

Bütün bunların oluşturacağı koordine çalışma gurupları. Yani bunların bir **eylem birliği**. Bunların topluma çok sıcak ilişkiler kurarak laiklik meselesine sahip olması lazım. Diyelim ki Karaman'da, Kütahya'da, Denizli'de, veya Lüleburgaz'da, nerede kuruluyorsa oranın yerel sorunlarına da sahip çıkan bir **yerel inisiyatif** oluşturmak lazım. Bu yerel inisiyatiflerin diğer yerel inisiyatiflerden kopuk olmaması lazım. Herkes bir şekilde bağlantılanmalı.

Örneğin Cemalettin Kaplan konusunda, yani somut tekil konularda bakış açıları, tartışmalar, her yerde tek tek yeniden yeniden yapılmak zorunda değil. Bu gibi tartışmalar bir yerlerde bir-iki defa, beş defa yapıldığı zaman ortaya kanaatler, görüşler çıkar. İşte o tartışmanın ürünü bütün Türkiye'ye yayabilmek lazım. Yani Lüleburgaz'daki, Kütahya'daki, Sinop'daki insanların hepsinin bu tartışmaları yeniden yapmasına gerek yok, imkan da yok. Ama bir yerlerde bunlar yapıldığı zaman 100 bin, 200 bin, küçük broşürler halinde basılabilmeli. Diyelim ki Suudi Arabistan'dan RP'ye kaynak geliyor mu gelmiyor mu, bunu bir yerlerde araştırdınız, buldunuz. Bunun broşürünü 250 bin bastınız, bütün Türkiye'ye dağıttınız. Yani o malzeme hemen kitleselleşmeli.

Bunun **koordinasyonu** olabilmeli. Gerek ideolojik, genel perspektif oluşturmak bakımından, gerek somut konularda ortaya çıkmış ürünlerin dağıtılması ve paylaşılması bakımından bir koordinasyona ihtiyaç var. Bu koordinasyon sağlanamaz değil, ama gerçekçi olması lazım. İnsanları itici, ürkütücü, kaçırıcı bir söyleme sahip olmaması lazım. Onun için "cephe" kelimesinde titizlik gösteriyorum.

"Laikliği savunuyoruz, çağdaşlığı savunuyoruz, çağdaşlığa sahip çıkıyoruz, Türkiye'yi çağdaşlaştırıyoruz. Türkiye'yi özgürleştiriyoruz, Türkiye'yi demokratikleştiriyoruz" gibi pozitif bir programla gitmesi lazım. "Yurttaşlarımızın hepsini aklı, bilime, mantığa dayalı çağdaş bir toplumun birinci sınıf üyeleri yapıyoruz." Böyle bir pozitif söylemle gitmesi lazım.

Böyle bir örgütlenmenin "vergi politikası nasıl olacak" konusunu tartışmasına gerek yok. Ama "biz demokrasi yönünde mi ilerleyeceğiz, yoksa teokrasi yönünde mi?", "Demokrasi mi Teokrasi mi?" tartışmasında insanları mobilize edecek bir örgütlenme lazım. Ezici çoğunluğun teokrasiyi katıyen istemediğine inanıyorum. Bu birikimi harekete geçirecek bir örgütlenme lazım.

Toplumda biriken birçok demokratik sorun var. Bunların çözümü geniş bir demokrasi sürecinin işi ve mücadele süreci. Ancak bir zamanımızın "ben suları bulanık, yolları

rı çamurlu, kanalizasyonu bozuk bir şehirde yaşayabilirim, ancak şeriatla yönetilen bir şehirde, bir ülkede yaşamak istemem" demesindeki gibi, şeriat devleti savunucularının toplumda birçok kesimi tehdit eder, yaşamına kasteder bir yönü var...

Hepimizin farklı konularda farklı yaklaşımlarımız, tercihlerimiz var. Müzik konusunda, veya tuttuğumuz spor kulüpleriyle ilgili, ilgi duyduğumuz sosyal problemlerle ilgili farklı tercihlerimiz var. Ama, "Demokrasi mi, Teokrasi mi?" sorusu gelince... Demokrasi ve teokrasi bir araya gelemiyor, **uzlaşmıyor**. Bunları birleştirmek mümkün olmayan bir şey. Orada ister-istemez bir kalın duvar çekmek zorundayız.

O kalın çizginin demokrasi tarafında kalan, yani "dünyanın nizamı dünyasal ilkelere göre, mantığa, akla, bilime göre kurulmalıdır" diyen tarafın bir şekilde ortak çabası söz konusu. Bu ortak çabaya giren insanların, biraz karikatürize ederek söyleyeyim, tuttıkları takım, sevdikleri müzik, özelleştirme ve KİT'ler konusundaki anlayışları, vb. birbirinden farklı olabilir. *Bu hiç sorun değildir*. Farklı olsun, sorun değil. Onun için zaten biraz önce "şeriatçı olmayan bütün partiler" dedim. ANAP içinde, DYP içinde laik insanlar var. Bu partilere "siz geçmişte böyle yapmıştınız, orada taviz veriyordunuz", vb. diye yapılacak eleştirilerde doğruluk payı vardır. Ama bu meselenin tali yönüdür, ikincil yönüdür. Benim orada esas yakalamam gereken halka o kesimlerin laik olduğu gerçeğidir. O kesimlerle birlikte laikliğin bu topluma mal olduğunu kanıtlayabilmem lazım. Hadise bu.

"Demokrasi mi, Teokrasi mi?" ikilemini getirdiğimiz zaman, teokrasi yanlılarının, şeriat devleti kurmak isteyenlerin toplum nezdinde gayrimüşru oldukları iyice ortaya çıkacak...

Toplumun bunu benimsemesinin mümkün olmadığı ortaya çıkacak. Ve altlarından toplumsal taban ister istemez kayacak. Böylece o toplumsal tabanın artması, güçlenmesi frenlenmiş olacak. Ondan sonra daha çağdaş bir zemine doğru kayacak.

Bu mücadelede basın, medya neler yapabilir?

Gerçekten şeriatçılığa karşı bir şey yapmak istiyorsa bence şeriatçılığın ne olduğunu, Cezayir'de, Libya'da, Pakistan'da, Afganistan'da, Suudi Arabistan'da ne anlama geldiğini aydınlatıcı, anlatıcı hizmette bulunabilir. Şeriat devleti denilen yerlerde sendikaların olmadığını, kadınların ikinci sınıf vatandaş olduğunu, şeriatçı düzenin insanlar üzerinde baskıcı bir rejim olduğunu bunları ortaya koyabilir. Bazı çabalar var. Ama yeterli olduğu kanısında değilim.

Eğitim alanında çalışan aydınlarımız, bugüne kadar gerçekleştirdiklerinin ötesinde ne gibi çalışmalar yapabilirler?

Bunun özü eğitim felsefesiyle ilgili. Türkiye'de çok eğitim kurumu, çok üniversite açıyoruz. Fakat temelde eğitim felsefemiz, zihniyetimiz oturmuş değil, sağlam değil. Eğitim yetersiz. Eğitimi hangi amaçlara yönelik olarak yapıyoruz, ilk ve orta öğretimde, bu netleşmiş değil.

Bence eğitimin, birinci olarak, insanları özgürleştirici, geliştirici, güçlendirici, yetkinleştirici işlevi olması lazım. Yani insanların özgür düşünebilmesi, soru sorabilmesi, tartışabilmesi, bağımsız davranabilmesi, bağımsız birey olabilmesi, bizim açımızdan esas mesele olabilmeli. Biz eğitimi daha çok belli bilgileri kafalara sokma süreci olarak algılıyoruz. Dolayısıyla insanlarımızı da oldukça ezberci yetiştiriyoruz. Beş-on sene ezberci yetiştirdikten sonra, onları üniversiteye getirdiğiniz zaman ezbercilikten kurtulma imkanı da olmuyor.

Türkiye'de farklı siyasal akımlara bakın. Hepsinde sağından soluna kadar egemen olan, kuvvetli bir ezbercilik görürsünüz. Hepsinde tirnak içinde kutsal kitaplara referans vermek çok önemlidir. 80'den önce bu çok daha ağırlıklıydı. Bu gün de belirli ölçülerde devam ediyor. İnsanları özgürleştirmek dediğiniz zaman, bunun içine tabii bir takım dogmalardan, kör inançlardan özgürleştirmek de girer. Resmi ideolojiden özgürleştirmek de girer.

Bu şekilde baktığımız zaman eğitime, öğretmenlerin ve öğretmenlerin kendilerinin de devletten, siyasi otoriteden, ekonomik iktidar odaklarından, dinsel otoritelerden, hepsinden özgürleşmesi gerekir. Üniversite özerkliği de zaten bu üç kaynağa, ekonomik iktidara, siyasal iktidara, dinsel iktidara karşı söz konusudur.

Aynı ihtiyaç orta öğretim için de geçerlidir. Dolayısıyla dedik ki, "din dersi zorunlu olamaz, insanlar gönüllü olarak istiyorlarsa başvurulur". İkincisi, temel öğretim 8 yıl olmalıdır. İmam- hatiplerin orta kısmı diye bir şey olmamalıdır. Birçok ülkede artık temel öğretim 8 yıl, 9 yıl, 10 yıl. Mısır'da bile temel öğretim 8 yıl. Filistin yeni devletini kuruyor, temel öğretim 10 yıl. Bizden fakir ülkeler 8 yıllık temel öğretim uygulayabiliyor, biz hala 5 yılın ötesine geçemedik. Beş yılın ötesine geçmemizi dinsel, siyasal nedenlerle engellemeye çalışıyorlar.

Buna benzer şekillerde, imam hatiplerin kız öğrenci alması meselesi, imam-hatiplerin, imam-hatip okulu olmanın çok ötesine geçmiş olması var.

Eğitim alanında bütün bunların bir şekilde düzeltilmesi lazım. Eğitim felsefesi temelinde bir değişiklik üretmemiz lazım, ayrıca somut programlar ve programların kapsamı temelinde bir çözüm üretmemiz lazım. Bunun ana maddeleri bellidir ve gerek orta öğretim çalışanları, gerek yüksek öğretim çalışanları, hatta bazı partiler tarafından dile getiriliyor.

Laikliğin bir yönü de bilimin ve eğitimin dinden arındırılması...

Dinsel baskıdan, dinsel egemenlikten arındırılması. Yani bilimin özgürleştirilmesi, eğitimin özgürleşmesi. Bilimsel öğretimin gerçekten taşınması gereken kimliğe kavuşması.

Laiklik mücadelesinde toplumu laiklik, modern laik-demokratik devletin ilkeleri konusunda eğitmek de çok önemli, acil bir görev aslında.

Kesinlikle öyle. Biraz evvel söylemeye çalıştığım oydu. Belli yerel örgütlenmeler arasında bir koordinasyon olması lazım ki, her yerel örgütlenme kendisi oturup bir tane laiklik nedir, bunun broşürünü yazamaz, ama bu bir yerlerde yazılıp 250 bin tane veya bir milyon tane çoğaltılabilir. Laiklik, farklı ülkelerde şeriat uygulamaları konusunda eğitilmemiz, farklı uygulamalar konusunda eğitilmemiz hepimiz için bir ihtiyaçtır.

İnsanların neden şeriatçılara takıldığının yanıtını bulmamız lazım. Ve mağdurluk, ezilmişlik edebiyatının artık bir şekilde önünün kesilmesi lazım. Geçmişte, 1920'lerde 1930'larda bir takım baskılar yapıldığı kesin... Ama şu da kesin bir gerçek ki, son yıllarda Türkiye'de dinsel inançları nedeniyle insanlara baskı falan yapılmıyor. Türkiye'de son onyıllarda "oruç tutan, namaz kılan, ayin yapan insanlar dövüldü, vuruldu, yakıldı" diye bir olay yaşanmadı. Ne devletin, ne herhangi bir sivil toplum kesiminin baskısı var.

Tam tersine, Türkiye'de bu dinsel siyasetlerin bazı kesimler üzerindeki baskısı çok artmış durumda. Özellikle insanların eteğine karışmak, saçına karışmak gibi. Gerçek anlamda şeriatçılık da hakikaten odur zaten, insanların eteğine ve saçına karışmaktır.

Bunların anti-demokratik özünü hemen ortaya çıkartarak, mağdurluk edebiyatına son vermek lazım. Bunlar *mağdur değil*, tam tersine *baskıcıdırlar*. Sivil toplum içinde, hatta bazı kamu kurumlarında baskıcıdırlar!

Dürüst hiç değiller.

"Atatürk bugün olsaydı, RP'ye girerdi" diyorlar. Daha düne kadar devamlı Atatürk'ü eleştiriyorlardı, Anıt-Kabir'e gitmiyorlardı. Şimdi birdenbire "başı açık manken"leri partiye almaya, Atatürkçülüğe de sahip çıkmaya teşebbüs ediyorlar.

Bunların hiçbirisi dürüstlikle bağdaşmıyor. ●

Kapatılmasının da beslenip gözümüzü mü oysun?

Bunlarda kin, kan ve “allah adına” intikam vardır. Bunların olduğu yerde hak ve özgürlük, alınterinin karşılığını isteyen fikir savaşı, karşı görüş, tartışma ortamı olamaz. Türk Metal üyesi **Ahmet Turan** yazıyor

Son dört sayıdır, “şeriatçı parti kapatılmalıdır” diye veyan-sın ediyoruz.

Halkın solculuğu, devrimciliği, ilericiliği, hürriyeti, sınır/sınıf/imti-yaz çarpıklığını, laiklik kavramını, demokrasi ilkelerini, çağdaş ve uygar bir toplum anlayışını, medeniyeti, istikbali, yarını yeterince kavramadığı açık. BİZ anlatamadık. BİZ bunları onun yaşam biçimine soka-madık. BİZ halkımızın özlemlerine önderlik edemedik. Biz bunları yap-madığımız için, halkın iyi duygularını sömüren dinci kesim bugün yığınları arkasına toplayabilmektedir.

Şeriatçı partinin arkasına topladıkları arasında şeriat hakkında hiç bir bilgisi olmayan yeni nesil de vardır. Hele “dört kapı” dediğimiz “şeriat, tarikat, hakikat, marifet” dörtlemine birini, yalnızca “şeriat”ı herhangi bir parti diline dola-yınca, bazı canlar “galiba bizden” diyerek bunların peşine düşebiliyor.

RP Emevi, Abbasi, Cezayir, Afganistan, İran, Suudi Arabistan, Bosna... gibi ülkelere özen ve zevkle bakmıyor mu? Geçmiş aklımıza gelmeli, gerçeğe dönmeliyiz. RP'yi teşhir etmek boynumuzun borcudur.

Kervan sayı 37'de, candaşımız Halil İbrahim Türkyılmaz'ın yazısı-na eğilmek istiyorum. Şöyle yazmış: “Biz, demokrat düşünen insanlar,

nasıl CHP, AP, HEP, SP, TBKP, TKP, vb. partiler kapatıldığında, karşı çıkıp, ‘o insanlar sırf düşüncelerinden dolayı zulüm görüyorlar’ diye onlarla beraber olduysak, tamamen farklı kutuplarda yer aldığımız Refah Partisi’nin kapatılması talebine karşı da aynı tepkiyi göstermek zorundayız. Vaktiyle aleyhimize işleyen düzenin kurallarını lehimize çevirerek, savaş verdiğimiz şeriatçıları susturmak için kullanmaya kalkışsak, tam bir oportünizme düşmüş olmaz mıyız? RP’sine MHP’sine ve insanın doğal yapısına aykırı düşüncelerin havariliğini yapan tüm diğer partilere karşı verecek olduğumuz savaş bir fikir savaşı olmalıdır. Güçsüzlüğe düşüp ‘şu partiyi kapatturalım’ demek büyük ve tarihsel bir yanılı olacaktır.”

Türkyılmaz’ın yazısındaki bazı konuları yürekten destekliyorum. Ama yukarıda aktardığım paragrafına *hiç katılmıyorum*.

Şeriat düzeninde fikir savaşı diye birşey yok ki! Tek parti/tek adam var. Tarihçe örneği çok. Şairlerin kafası koparılır, araştırmacı ulema-lar, erenler damlardan atılır, nice kültür kılıçtan geçirilir. Bunlar kültüre “günah”, bilime “haram”, araştırmaya “allaha şirk koşmak” adını takarlar. Kendilerinden olmayanı, bırakın fikir ayrısı görmeyi, “yok edilecek bir böcek” gibi görmekte-ler. Daha dün tekbir sesleriyle insan kıyımına yöneldiler, “*kökü kazın-caya kadar cihad*” diyorlar. Türkyılmaz can da “savaşımız fikir savaşı olmalıdır, kapatılmamalıdır” diyor.

Savaşımız, tohumu Ortaçağ karanlıklarında olan şeriatladır. Şeriatçı parti **tabii ki kapatılmalıdır**. Bugünkü Anayasa’ya göre bile kapatılmalıdır. En başta, “**insanlığa aykırı**” olduğu için kapatılmalıdır.

Bu partilerde kin, kan ve “allah adına” intikam vardır. Kinin, kanın, intikamın olduğu yerde hak ve özgürlük olamaz, alınterinin karşılığını isteyen fikir savaşı olamaz. Karşı görüş, tartışma ortamı yoktur. Dini tartışmaya girsen “allahsız” olursun. Düzeni tartışsan, şeriatın başka birşey kabul etmezler. Siyasette “en büyük siyaset İslamiyet” der kestirip atarlar... Bir bildikleri şeriat!

Tek başına şeriat nedir? Ceza kanunu! Tarikat, Hakikat ve Marife-

ti bugünkü dünyaya uyarladığımızda ise karşımıza “Osmanlı” düzeni değil uygar bir kültür, Alevilik çıkar, insan hakları, emeğe saygı, emekçiye değer çıkar, demokrasi çıkar. Başka deyişle *sosyalizm* çıkar...

İşanlık düşmanı şeriat

Günlük yaşantıya gelelim. RP, kandırmaca sözlerini hayatta ne kadar uyguladı?

Sular akıyor, elektrikler düşük. Okullarda eğitim yok. Döşenmeyen doğal gaz hatları, sokak lambaları, lağım faresi, elmanın sapı kirazın çöpü! Hepsine bir çare lazım! Bakıyorum, hava kirliliği aynı. Çöpse aynı çöp. Ama RP ile “çöp vergisi” geldi! “Hırsızlık bu, İSKİ’nin zararını karşılama içindir” falan derken emlak vergisiyle birlikte çöp vergileri de alınmaya başlandı. Adı da soygun değil, “imece” oldu!

Çöpler sokaklarda bekledi, ama belediye, “iş değişikliği” adı altında çalışan işçi ve memurların tasfiyesine, işçi cezalarına devam etti.

Görev aşkıyla yanan RP’liler, sinemaya, tiyatroya, açık hava şenliklerine “haram, günah” der bir tavırla atağa geçtiler. “Sanatın içine tüküren Gökçek”’in Ankara Büyükşehir Belediyesi’nde, “memur” bayan işçiler park ve bahçelerde çalıştırılmak için belediye binalarından çıkarıldılar, ellerine kazma kürek verildi. (*Show* ve *Star* TV’ler, 26 Mayıs 1994) Pes deyip istifa etmeleri için uğraşılıyor.

İstanbul’da önce tiyatrolara dil uzatıldı. Tayyip Erdoğan, “yeni tiyatrolara hayır, oralara harcanan paralar günah, haramdır” diye fetva verdi ve asırlardır halka birşeyler vermek için didinen tiyatrolara bir çırpıda sırt dönüldü. Çünkü tiyatro uyarıcı bir kurumdur! Sinemalara da aynı dilin uzatılacağı günler yakındır.

Cami yapılması için halktan para toplanır, yardım ve bağış yapmaları istenirken, Alevi halkın cemevi yap-ma *düşüncesine* bile saldırılıyor. Hiçbir ibadet yerine polis girmez, ama cemevlerine sivil-resmi bir sürü

polis görevlendiriliyor. Dolambaçlı öneriler(!) geliyor: “Biz orayı park yapacaktık”, “altını cemevi, üstünü cami yapalım!”

İşte şeriatın kültürü budur, o *kültüre saldırıdır*.

RP kapatılırsa güzel olur, güzel

Halil Türkyılmaz can, şeriatçı parti kapatılırsa şöyle olur, böyle olur diyor. Şeriatçı parti kapatılırsa zararı ortaçağ heveslilerine dokunur. Yalnız şeriatçı parti değil, bunların *bütün kolları kapatılmalı*. Şeriat partileri, dernekleri, örgütleri, gençlik kolları, devletin Diyanet’i, zorunlu din dersleri, Kuran kursları, imam-hatipleri, ilahiyat fakülteleri... Ve de bu savaşıma *şimdiden* girelim. Yoksa yazık olur 22 milyon Aleviye, 50 milyona yakın laik-demokrat, aydın Anadolu insanına. Yazık olur Türkiye’mize.

Ağlaşmayalım, çarelere geçelim. Şeriatçıların kendilerini güçlü gördükleri her yerde planladıkları baskılara hazırlıklı olalım. Allah Muhammed Ali yolunu, 12 İmam ehlini, dört kapı kırk makamı, Pir Sultan şuurunu, Hacı Bektaşî Veli elini, kısacası *cem yolunu* topluma göstermemiz, kültürümüze sıkı sıkı sarılmamız gerek.

İsteklerimizin başına “73 milleti bir nazarda gören” kültürümüzün gerçeğini yerleştirelim. Milliyetçilere kaptırmayalım benliğimizi. Alevi toplumunun şeriatçı-milliyetçi-ırkçı düşüncelere en ufak yakınlığı olamaz.

Daha duyarlı, maceraperestlikten uzak olalım, davamıza daha sıkı sarılalım. Sözde devrimcilerin keyfi için kendi kültürümüze damga vur-mayalım. Laiklik-demokrasi kavga-sında bir nebze yardımı dokunacak partiyi yamuk yapmak, şeriatçı gerici partilere yarar sağlar. Sağladı da.

Çağlar boyu denenmiş numaralara gelmeyelim. **Cemevlerimizle**, sol görüşlü, ilerici gençliğimiz ve yaşlılarımızla bir *bütün olalım*. Toplanalım, örgütlenelim, ama *şeriata karşı*.

“Şeriatçı partiler kapatılırsa sosyalizm ya da tam demokratik bir düzen düşü de kapatılabilir” düşüncesini de yenmeliyiz. Sosyalist ülkelerin kapitalizme geçtikten sonraki içler acısı durumlarını görebiliyoruz. Eski sosyalist ülkelerin halkları daha önceki sosyalist rejimi bile arar konumda, şimdi daha iyisini yeniden kurma çabasındalar. Yani, kim ne derse desin, bundan sonraki düzenimiz tam demokratik bir ülke, bize göz kırpan, “aradığınız benim” diyen **sosyalizm** olacaktır.

Ama “merdiven basamak basamak çıkılır”. Önce, başımızda pervane olan şeytanın, şeriatın hesabını görmeliyiz. Birbirimizi yemeden, tek bir bayrak altında toplanarak!

Tüm ilerici, emekçi ve aydınlarımız sesleniyorum. *Biz 50-60 milyon Anadolu insanı, şeriatçılardan ve milliyetçilerden bıktık, usandık*. Aydınlarımız gazete köşelerinden dışarı çıksınlar artık, halk arasına girip, örgütlenmemize yardımcı olsunlar. Üzerlerine düşen görev büyüktür.

Paraysa para bulalım. Yerse yer, cansa can, fikirse fikir, destekle destek isteyin. Biz her daim varız. Yeter ki birlik olalım, şeriatçı partiyi kapatma azmiyle tüm halkı harekete geçirelim. ●

Dünyaya bir bayrak dikmek

Gerçekten dünya insanlığını mutluluğa götürecek istem ve özlemleri dile getiren böyle bir şiiri yazan kişi

Kul Ahmet olsaydı, öylesine gönlü insanlık dolu, öylesine yüce olurdu ki, çıkar uğruna kendisini böyle küçültmezdi.

Kervan'ın 40.sayı-
sındaki “Önemli
Çağrı”yı okuyunca
içim öfkeyle kabardı. Nasıl
öfkelenmeyeyim? Kul Ah-
met adında biri çıkıyor,
Alevi halk filozofu ve ozan
Halil Öztoprak'ın “Bir Şah
Olsam” şiirinin kendisine ait
olduğunu ve şiirde tahrifat
yaptığını ileri sürerek, der-
giyi mahkemeye veriyor.

Eğer gerçekten bu güzel
şiirin şairi bu kişi olsaydı,
kendisini çoktan tanıtmış ve
toplum içinde yerini bulmuş
olacaktı. Ve gerçekten dünya
insanlığını mutluluğa götüre-
cek istem ve özlemleri dile
getiren bu şiiri yazan o
olsaydı, öylesine gönlü in-
sanlık dolu, öylesine yüce
olurdu ki çıkar uğruna ken-
disini böyle küçültmezdi.

Geçen yılın sonlarında ilk
kez, bir dostun defterinden
zorla sökerek okuyabildiğim
bu şiirin günlerce etkisinden
kurtulamadım. Kendisi de
şiir yazmayı deneyen Gülali
Eren, bunu Halil Öztoprak'ın
dizinin dibinde büyüttüğü
yeğeni Besime Çütçü'nün
kocası Kollo İsmail'den der-
lemişti. Şiir Besime bacının
hala ezberindedir.

Bu şiirin halk ozanı İbreti
(Hıdır Emmi) tarafından ya-
zıldığı da söyleniyordu.
Araştırdım öğrendim ki, artık
hayatta olmayan bu iki Alevi
halk filozofu ve ozanı, çok
yakın ve birbirlerini tamamlayan,
esin veren dostmuşlar.
Bu nedenle bazı yazıları ve
şiirleri birbirine karışmış.

O günlerde *Aşık Kul
Hasan* (Hasan Gören) ile
karşılaşmış olmamız, bu kuş-
kuyu ortadan kaldırdı. Ço-
cukluğundan beri şiir yazan,
çok sayıda ilerici-devrimci
türküler üretmiş, sazının tel-
lerinde dillendirmiş bu de-
ğerli ozanın bir özelliği de,
her çağdan halk ozanlarına
ait yüzlerce şiiri ezbere bil-
mesidir. Gençliğinde pek çok
sohbetine katıldığını anlattığı
Halil Öztoprak Dede'nin,
Alevi-Bektaşî inancı uğrun-
da yaptıklarıyla yaşamı boyu

mücadele veren bu büyük
insanın şairlik yönünü sor-
dum. Biz onun engin bilgisi-
ni, düşünür yanını ve 50'li
yıllarda *Kur'an-da Hikmet
Tarihte Hakikat* kitabı yü-
zünden idamla yargılandığı
ve ailesiyle birlikte sürgünler
yaşadığını biliyorduk.

Kul Hasan, “Babam”
dedi, “Halil Öztoprak'ın
öyle bir şiiri var ki, hiçbir-
imiz onun gibisini yazama-
yız!” Ardından sigarasını
derince çekti, gür beyaz
bıyıklarını düzelterip “Bir
Şah Olsam” şiirini okudu.

Ben İbreti'den söz edince:
“Aşıklığı Halil Öztoprak'tan
üstün olmasına rağmen, bu
şiiri Hıdır Emmi değil, Halil
Öztoprak yazdı” dedi.

Şimdi sıkılmadan şiirin
kendisine ait olduğunu ileri
süren Kul Ahmet'in, yıllar
önce Şinasi Koç Dede'den
de aynı nedenle davacı oldu-
ğunu öğrendik. Meğer 70'li
yıllarda nereden derlemişse,
kendi imzasını atarak şiiri bir
dergide yayınlamış. Ancak,
Şinasi Koç Dede'nin göster-
diği tanıklar ve kanıtlar şiirin
Kul Ahmet'e ait olmadığını
ortaya koyuyor. Böylece da-
vayı *kaybediyor*.

İlginç olan, Gülali Eren'in
bu davada onun İbreti'ye ait
olduğu ve Kul Ahmet'in ise
kendine ozan süsü vererek
şiire sahip çıktığı yolunda
tanıklık etmiş olmasıdır.
Kendisinden dinleyelim:

“- Onun adı Kul Ahmet
değil Mal Ahmet! Toplum
arasında bu adla tanınır o.
Kendine ozan süsü veriyor
bir de utanmadan. Ozan
Rezili onu iyi tanır... Anka-
ra'da müteahhitlik yapıyor-
du, ben de taşaronuydum.
İşçilerin, ustaların paralarını
vermez üzerine yatardı. Kaç
kez işçi ücreti ödemedi
kayboldu. Taşaronlarından
iki kez sopa yedi bu yüz-
den. Bu şiir, 1987'mi idi
1988'mi idi ne, Şinasi
Koç'un kitabında İbreti im-
zasıyla yayınlandı. Mal Ah-
met “şiir benim” diyerek
Şinasi Koç'u mahkemeye

verdi. Galiba 1970'lerde
Cem(?) dergisinde mi ne
kendi adına yayınlamış;
onu delil gösterdi. Şinasi
Koç beni, Doğan Dursunay,
Enver Coşkun ve Seyfi Do-
ğanay'ı şahit gösterdi. Bir
mahkemede işi bitti, *davayı
kaybetti* Mal Ahmet!”

Şiir bestelenmiş ve birçok
Alevi halk sanatçısı arafın-
dan konserlerde ve kasetler-
de okunmaktadır. Ortak
yazmışlarcasına, şiir hem
İbreti hem de Halil Öztop-
rak imzasıyla tanınmaktadır.
Bugün artık yaşamayan bu
iki güzel can dostu, Alevi-
Bektaşî inancının büyük sa-
vunucularıydı. “Şah Olsay-
dılar”, dünyadan bütün
kötülükleri silip atmaya ve
“Dünyaya bir bayrak dikme-
ye” azmetmişlerdi. Kul Ah-
met de kim oluyor!

İsmail Kaygusuz

Baştan başa kainatı gezseydim
Bütün kullarını bilirdim Tanrım.
Kimlerin derdi var görüp gezseydim
Hemen dermanını verirdim Tanrım

Açlık diye bir sorunu kalmazdı
Savaşarak binlercesi ölmezdi
Yuvalar yıkılıp yetim dolmazdı
Silah üreteni vururdum Tanrım

Nerde bir zalim var ezer geçerdim
Özgürlüğün kapısını açardım
Ak güvercin gibi göğe uçardım
Cihanın üstünde dururdum Tanrım

Kim neler yapıyor izlerdim bir bir
Sularım çağlardı, denizlerim gür
Ne afet, ne deprem, taşmazdı nehir
Usulca yolunda yürürdüm Tanrım

Kurulmazdı adaletsiz bu düzen
Cahil kamillere uyardı her dem
Yıkılırdı cennet ile cehennem
Gerçeklere gönül verirdim Tanrım

Güneş gibi doğar, yıldız gibi hür
El ele insanlar sevgiye yürür
Bazan dolu olur, bazan kar, yağmur,
Toprağın üstüne gelirdim Tanrım

Bekledim dünyaya barış gelmedi
Suçlular çoğaldı, suçsuz kalmadı
Bir an hükmetseydim dedim olmadı
Sefil *Öztoprak*'ı görürdüm Tanrım

Halil Öztoprak Dede

Bu şiiri bize gönderen oğlu Haydar Öztoprak'a teşekkür ederiz.
KERVAN

Şaşırmadım

Kul Ahmet, artık aşıklıkta pili tükenmiş olmalı ki, geçim yolunu mahkemelerde arıyor. Ben derim ki, Kul Ahmet'in bütün yapıtlarıyla sözkonusu şiir, bir edebiyat eleştirmeni tarafından kıyaslanınca gerçek anlaşılacaktır.

Derginizin Ağustos
1994 tarihli 40. sa-
yısında Halil Öztop-
rak'ın “Bir Şah Olsam”
başlıklı şiiriyle ilgili çağrını-
zı okudum. Aşık Kul Ah-
met'in şiirin kendisinin
olduğunu ileri sürerek sizi
mahkemeye verdiğini, tazmi-
nat talep ettiğini öğrendim.

Bu ilk kez sizin başınıza
gelmiyor. Arkadaşım
A.İhsan Aktaş 1991 yılında
Aşık Mahzuni ile ilgili bir
kitap yazdı. (A.İhsan Aktaş,
*Anadolu'yu Kucaklayan
Ozan: Mahzuni Şerif*, Anka-
ra 1990) Bu kitaba bir
dikkatsizlik sonucunda Kul
Ahmet'in bir şiirini almış.
(Mahzuni ile Kul Ahmet bir
zamanlar çok iyi dosttular.)
Bu kitabın satışında bizzat

Mahzuni, Arkadaşı A.İhsan
Aktaş'a yardımcı olmuştu.
Konu arkadaşlar arası dost-
ane bir görüşme ile çözümle-
nebilecekken, Kul Ahmet
soluğu mahkemede aldı.
Mahkeme hâlâ sürüyor. De-
mek istediğim, Kul Ahmet,
artık aşıklıkta pili tükenmiş
olmalı ki, geçim yolunu
mahkemelerde arıyor. Bu
nedenle sizleri mahkemeye
vermesi karşısında şaşıрма-
dım.

Şimdi asıl konumuza ge-
lelim: Bu yılki Hacı Bektaş
Veli törenleri sırasında Aşık
Dertli Divani'den “Bir Şah
Olsam” adlı şiirin Aşık
İbreti'ye ait olduğunu öğren-
dim. Divani bu şiiri birçok
kere seslendirmiş, çeşitli yer-
lerde okumuş. Dertli Diva-

ni'nin dedikleri doğru ise şiir
ne Kul Ahmet'in, ne de
Öztoprak Dede'nindir. Bu
konuda dergi yetkililerinin
Dertli Divani ile görüşmesin-
de fayda var. Ayrıntılı bir
görüşme ile sanıyorum konu
aydınlığa kavuşur.

Son olarak, bir yapıtın
hangi sanatçıya ait olduğunu
anlamanın belirli kıstasları
vardır. Ben derim ki, Kul
Ahmet'in bütün yapıtlarıyla
sözkonusu şiir bir edebiyat
eleştirmeni tarafından kıyas-
lansın. Dil, üslup, imge,
yaklaşım, yorum, öz ve bi-
çim bakımından iki ozanın
şiirleri karşılaştırılsın. Sanı-
yorum, iyi bir değerlendirme
ve çözümleme ile gerçek
anlaşılacaktır.

Sabri Yücel

Hacıbektaş toz duman içinde

Anadolu Sevgi Birliği Kültür Dayanışma Derneği başkanı

Hüseyin Ekici: “Yaşamda en güzel şeylere layık olan

canlarımıza tozlu topraklı, bakımsız, kokudan geçilmeyen, kaderine terkedilen bir Hacıbektaş bırakılmamalıdır.”

Hacı Bektaş Veli 31 yıldır anılıyor. Her yıl onbinlerce insan onun etrafında bir aile gibi topluyor. Tüm insanlar kendi geldikleri köylerini, kentlerini unutuyorlar. Bir anda hepsi birden Hacıbektaşlı olup ev sahipliği yapmaya çalışıyorlar. Yeni gelen aile bireyleri de aynı havayı soluyor ve o da katılıyor ailenin içine.

Ama, inanç ve felsefesi sevgi olan ve binbir türlü fedakarlıklarla gelip ve yerlerde yatmaya razı olup Ulu Pir'lerinin yaşadığı topraklara yüz sürmeye gelen onbinlerce insanımıza, başta Hacıbektaş belediye başkanı olmak üzere, Ankara'dan gelen devlet yöneticileri ve politikacılar nasıl ve hangi gözle bakıyorlar?

Mikrofonda bağırarak ne demek

Derneğimizin kaldırdığı bir otobüs canımızla Hacıbektaş'a geldiğimizde nezaket olsun diye, belediye başkanı Mustafa Özcivan'ı müsait bir zamanını bulup ziyaret ettik. Kendimizi tanıttıktan sonra, “yarından itibaren hayli yoğun olacaksınız, yorulacaksınız, cumhurbaşkanı da ilk kez katılıyor, halkın katılımı da çok fazla olacağına benziyor, ne yapacaksınız, neler yapmayı düşünüyorsunuz?” şeklinde bir sohbet aralamak istediğimizde, şöyle yerinden yavaş yavaş kımıldadı, iki dirseğini masaya dayadı, kafasını ve çenesini biraz daha uzatarak, “elime mikrofonu alıp bağıracağım, tamam mı?” dedi ve yerine gerisini geri kayıldı. Yanındaki belediye görevlilerinden biriyle Doğu Anadolu bölgesinde görevde bulunurken ki büyük başarı-

larından söz etmeye devam etti. Biz de ayakta kalmaktan yorulup usulca dışarı çıktık.

Evet, 16 Ağustos günü bütün “devlet büyüklerimiz” gelmiş, belediye başkanı Mustafa Özcivan bizleri temsilen(!) ev sahibi sıfatıyla(!) mikrofona çıkmış, gerçekte ne bağırma ya başlayınca, ilk kez karşılaştığımız bir durum olan yuhlama ile karışık bir protesto alkışı duyduk.

Törende tüm konuşmacılar Hacı Bektaş Veli'den övgüyle bahsettiler. Kimi konuşmacılar kerameti kendilerinden menkul sanıp ahkam kesmeyi sürdürdüler. Oysa onbinlerce halkı oraya getiren, ne bu politikacılar, ne de Hacıbektaş Belediye başkanı ve yöneticileri.

Her yıl bilindiği gibi

Ya Alevilik ve Bektaşilik? Bir yardım gelmediği gibi, fırsat bulunan yer ve zamanda hiç acımadan ve göz kırpmadan yakıp yıkılabiliyor, asılabiliyor. Bunu yapanlara göz yumulabiliyor. Hem Sivas'ta insanlara sevgi saçan, silahsız o sanatçı aydınların cayır cayır yanmasına sebep olanlar ödüllendiriliyorlar, hem de devlet adamları gözlerimizin içine baka baka Alevilikten yana dem vuruyorlar!..

Hacıbektaş'ta, törenler nedeniyle ne tür değişiklikler yapıldığını en iyi törenlere 31 yıldır katılanlar bilir.

İlk ciddi çalışmayı, eski belediye başkanı Cemal Ertem yaptı. Bir hamam ve yolların asfaltlanması, müzenin etrafının duvarla çevrilmesi, kapalı spor salonunun yapılması onun eseridir. Bütün bunlar törenlerin daha iyi şartlar altında geçmesine de yardım etti. Sonraki dönemlerde ufak tefek rötuşlarla halkın gözleri boyandı, o kadar. Başka bir değişiklik ardarda gelen yönetici ve politikacılar oldu.

Ulu Pir Hacı Bektaş'ın yaşadığı toprakları kutsal bilip niyaz etmeye gelen temiz

yürekli insanları her zaman kutluyor ve şunu diyoruz:

Yaşamda en güzel şeylere layık olması gereken bu milyonlarca kitleye, tozlu topraklı, susuz, bakımsız, pis görünümlü, her tarafı kokudan geçilmeyen, herşeyi yüzüstü bırakıp kaderine terkedilen bir Hacıbektaş bırakılmamalıdır. Ona sahip çıkılmalıdır, çünkü Hacıbektaş, her yanının koruma altına alınması için harekete geçilmesi gereken bir beldedir. Bu hepimizin görevi, yalnızca kimi basiretsiz yöneticilerin değil. ●

KAMUOYUNA

Yazar Lütfü Kaleli'nin törenlerin açılışında okuduğu ortak bildiri

16-18 AĞUSTOS'ta Hacıbektaş İlçesi'nde yapılan geleneksel Hacı Bektaş Anma Törenleri dolayısıyla biraraya gelen Alevi aydınları, sanatçıları, dernek temsilcileri, basın-yayın mensupları olarak aşağıdaki bildiriye kamuoyuna yayınlama kararı aldık.

Bizler ülkemizin gelecek sorumluluğunu omuzlarında duyan demokrasi ve laiklik sorunlarımızın çözümlenmesinde toplumumuzun en dinamik ve çağdaş yapılarını oluşturduğumuz bilincindeyiz. Ülkemizin geleceğinin belirlenmesinde vazgeçilmez bir güç olarak ülkemizin bugün içinde bulunduğu tehlikeyi görmekteyiz. Aleviler, bu ülkenin tarihsel, geleneksel ve kültürel en köklü ve geniş tabanlı bütün dinleri özgür akıl ile yorumlayan etik, diyalektik ve laik en güvenilir toplum gerçeğidir. Acıdır ki, bu gerçek ve bu kesim ülke tarihimizin hiç bir döneminde hak ettiği değerlerle algılanmamış, kendi yurdunda daima horlanmış, yok sayılmış, hatta katledilmiştir. Bugünkü mevcut iktidar ve siyasi yapının ve düşünce uygulamalarının toplumumuzun geleceğini daha büyük tehlikelere düşürdüğünü görmekteyiz.

Sivas olayları karşısında iktidarın tutumu bunun en açık göstergesidir. Özellikle topluma bilgi sevgi ve hoşgörü götürmeye çalışanların yakıldığı olaylarda yakanların değil, yakılanların yargılanmaya kalkışması yürekler acısıdır.

Bizler, Sivas katliamının siyasi iktidarın bilinçli bir ihmali ve yüz karası olduğu görüşündeyiz ve DGM Başsavcısı'nın, Pir Sultan Abdal Kültür Derneği ve Aziz Nesin'e idama varan ceza istemiyle de bu tavırda ısrar edildiği sonucunu görmekteyiz. DGM'nin Pir Sultan Abdal Kültür Dernekleri'ni ve Aziz Nesin'i yargılamasını tüm Alevi toplumunun yargılanması olarak değerlendiriyoruz. Pir Sultan Abdal Kültür Dernekleri ve Aziz Nesin'e sahip çıktığımızı ve onlarla dayanışma içinde olduğumuzu burada ilan ediyoruz.

Aslında bu niyet izin alınarak inanç ve geleneklerimizi yaşatmak amacı ile yapılan yasal bir şenlikte katliam yapanların doğrudan korunması amacının fütursuzca açığa vurulmasıdır. Bu anlayışı şiddet ve nefretle kınıyoruz.

Ülkede eğitim ve sağlık sorunları giderek büyük bir açmazla sürüklenirken, çocuklarımız sağlıksız beslenmenin çemberinde kıvrılırken, insanlarımız hastane kapılarında bitmeyen kuyruklar oluşturup parasızlıktan rehin kalırken nerede ise ülkenin birkaç yüz metresine camii ve Kur'an kursları açılması, zorunlu din dersleri uygulaması Devlet bütçesinin başta Diyanet aracılığıyla şeriat özlemcilerine akıttır duruma getirilmesi siyasi alanda demokrasidsi tutum ve adaletsizliğin sürekli tırmandırılması ırkçılığın popoflanması halklar arasındaki kardeşlik duyguların yok edilmesi toplumumuzun ve ülkemizin ivedilikle aşılması gereken sorunlarıdır.

Alevilerin aşağılanmalarına, alçakça yakılmalarına göz yumanların, katliamı gerçekleştiren güçlerle dün de bugün de kol kola olanların, ne yazık ki hiçbir şey olmaması gibi Alevilerin Piri Hünkar Hacı Bektaş Veli adına düzenlenen anma törenine katılarak töreni bir siyasi şov ve çıkar alanına dönüştürmek isteyenlerin gerçek yüzleri geçmişteki ve günümüzdeki uygulamaları ile çok iyi tanınmaktadır.

Aleviler görmezlikten gelerek laik bir devlet ve barışa ulaşamayacağını reddedilemez bir gerçek olarak savunuyoruz.

Varlığımızın inanç ve felsefemizin kültür ve düşüncemizin hak ettiği saygınlığa muhatap kılınmasını zorunlu bir istek olarak görüyoruz. Devlet ayrıcalıkları kaldırılmadan halkın mutlu olabileceği hayalinden kurtulmalıdır. Din, devlet eliyle başka türlü düşünen inanan ve yaşayanları ezmek için kullanılmamalıdır.

Devlet bu gerçekleri artık görmeli, siyasal iktidarlar artık tavırlarını değiştirmeli. Alevileri yanlış hüküm ve yorumlarla değerlendirmeyi terk etmelidir.

Bu isteklerimizin bugüne değin olduğu gibi gözardı edilmesi, sorunlarımızın çözümlenmesi için gerçek ve somut adımların atılmaması Alevi toplumunu kendi geleceğini belirlemeye yöneltecektir.

Saygılarımızla

Hacıbektaş belediye başkanı, ABF (Almanya), Hacı Bektaş-ı Veli KD genel merkezi, Pir Sultan Abdal KD genel merkezi, HAK-DER (Hollanda), Şah Kulu Derneği, Karaca Ahmet Derneği, AKKAV, Semah Vakfı, Pir Sultan Abdal Canlar Derneği, Cem, Nefes, Kervan, Ehli Beyt dergileri, Gönüllerin Sesi, Yurtta Birlik gazeteleri, Can Yayınları

Hacı Bektaş-ı Veli Dergahı'nın
İkinci Piri

ABDAL MUSA SULTAN

“Arif anlar bizi nice sırdanınız”

-III-

İsmail Kaygusuz'un incelemesinin üçüncü bölümünde “mevki sahibi kimselere yüzşuyu dökme, elden gelirse yalnızca nimet yeme, kallaş ve pirsiz adamlarla yoldaş olma” diyen ve Osmanlıların başkentini terkeden Abdal Musa Sultan'ın Elmalı-Antalya yöresie gelişi ve Teke beyi ile savaşının gerçek nedenleri üzerinde duruluyor

Abdal Musa'nın Elmalı Yöresine Gelişi

Fuad Köprülü, Abdal Musa'nın Elmalı-Antalya yöresine gelişini şöyle anlatmaktadır:

“Abdal Musa an'anesinin Bursa'da Yatağan Baba ile Aydın vilayeti cenubunda, sonra en kuvvetli surette Teke havalisinde yerleşmiş olması, belki de bu an'enenin takibedilmiş olduğu istikameti gösterir. Hükümet merkezi olan Bursa'da Sünniliğin pek tabii olan galebesinden sonra, Abdal Musa an'anesi eskiden beri Kızılbaş, daha doğrusu Heterodoks Türk oymaklarının yaşadığı Aydın taraflarına hicret etmiş ve yine o vasıta ile en koyu bir Kızılbaş merkezi olan Teke Eyaletine girerek orada kuvvetli surette yerleşmiştir. Bu havalinin eskiden beri çok mühim bir Batıni-Şii merkezi olduğu ve bu türlü akidelere çok bağlı Türkmen oymaklarının burarlarda yaşadığı, hatta Tahtacılar zümresinin de burada yoğun surette bulunduğu düşünülürse bu nokta daha iyi anlaşılır.” (F. Köprülü, *Edebiyat Araştırmaları II*, s.426) (abç)

Abdal Musa Sultan'ın Osmanlı topraklarından ayrıldıktan sonra yaşadığı Teke yöresinde oluşturulmuş, yazarı belli olmayan bir menakıbnamesi bulunmaktadır. A.Yaşar Ocak bu menakıbnamede haklarında şunları söylüyor:

“*Vilayetname-i Abdal Musa*'ya gelince, yazarı meçhul bu eser Bektaşî menakıbnameleri içinde hacim bakımından en küçük olanıdır. XIV.yüzyılda Osmanlı beyliği sınırları içinde faaliyet gösteren Abdalan-ı Rum zümresinin ileri gelenlerinden olup Yeniçeriliğin teşkilatlanmasına adı karışan Abdal Musa'nın menakabelerini nakleder. Onun Bursa'nın fethine katıldığı rivayet edilir. Bektaşîliğin Kalenderilik içinde teşekkül sürecini başlatması itibarıyla tarihi önemi büyük olan bu zat Bektaşîlerce halen, en önde gelen evliyadan sanılmaktadır.

“Yazılış tarihi kesin belli olmayan menakıbnamede, Abdal Musa'nın doğumundan başlayarak Teke yöresine gelişini ve burada kurduğu tekedeki hayatını anlatır.” (A.Yaşar Ocak, *Menakıbnameler*, s.53-54)

Burada hemen belirtelim ki, biz Abdal Musa'nın “Yeniçeriliğin teşkilatlanmasına adı karıştığı rivayetini” kabul etmiyoruz. Ocak'ın küçümsemesine rağmen *Abdal Musa Vilayetnamesi*'ni oldukça önemli görmekteyiz.

Menakıbnamede, tarih kitabı değildir, elbetteki olaylar arasında her zaman sıkı mantıksal

bağlar aranmaz. Önemli olan, olağanüstü söylencesel (mitolojik) olayların özündeki gerçeği yakalamaktır. *Kaygusuz Abdal Menakıbnamesi*'ndeki olaylarla doğal olarak birçok benzerlikler bulunmasına rağmen, Abdal Musa'ninkinde çoğu kez farklı sebep ve sonuçlarla karşı karşıyayız.

Herşeyden önce *Abdal Musa Vilayetnamesi*'nde, Osmanlı tarih yazıcılarının çoğunun ısrarla yazmalarına rağmen, Orhan'dan (1326-1362), dolayısıyla İlk Osmanlılarla ilişkilerinden tek söz etmemektedir. Belli ki Osmanlı Orhan'a karşı hiç de dost olmayan bir tavır içindedir. Musa Seyirci'nin (*Abdal Musa Sultan*, s.79-92) Tekke Köyü-Elmalı çevresinden derlemiş olduğu yöresel Abdal Musa söylenceleri arasından da bu ilişki çıkarılmıyor. Buna karşılık Aydınoğlu Gazi Umur'dan (1334-1348) övgüyle söz ediliyor. Zaten dikkatle incelenecek olursa, birkaçı dışında öykülerin çoğu *Menakıbnamede*'den yalın yansımalarıdır.

Vilayetname-i Abdal Musa'da geçen birkaç olay üzerinde durmak istiyoruz:

1) Abdal Musa Sultan'ın Teke Beyi ile savaşıp Genceli'yi alması, onu beylikten indirip oğlunu yerine geçirmesi, bölgede üstünlük sağlaması.

2) Rodos cemaatı ile ilişki.

3) Aydınoğlu Gazi Umur'u deniz kıyısında karşılayıp askerlerini doyurması ve kendisine kızıl börtü giydirmesi, Kızıl Deli'yi yanına vermesi.

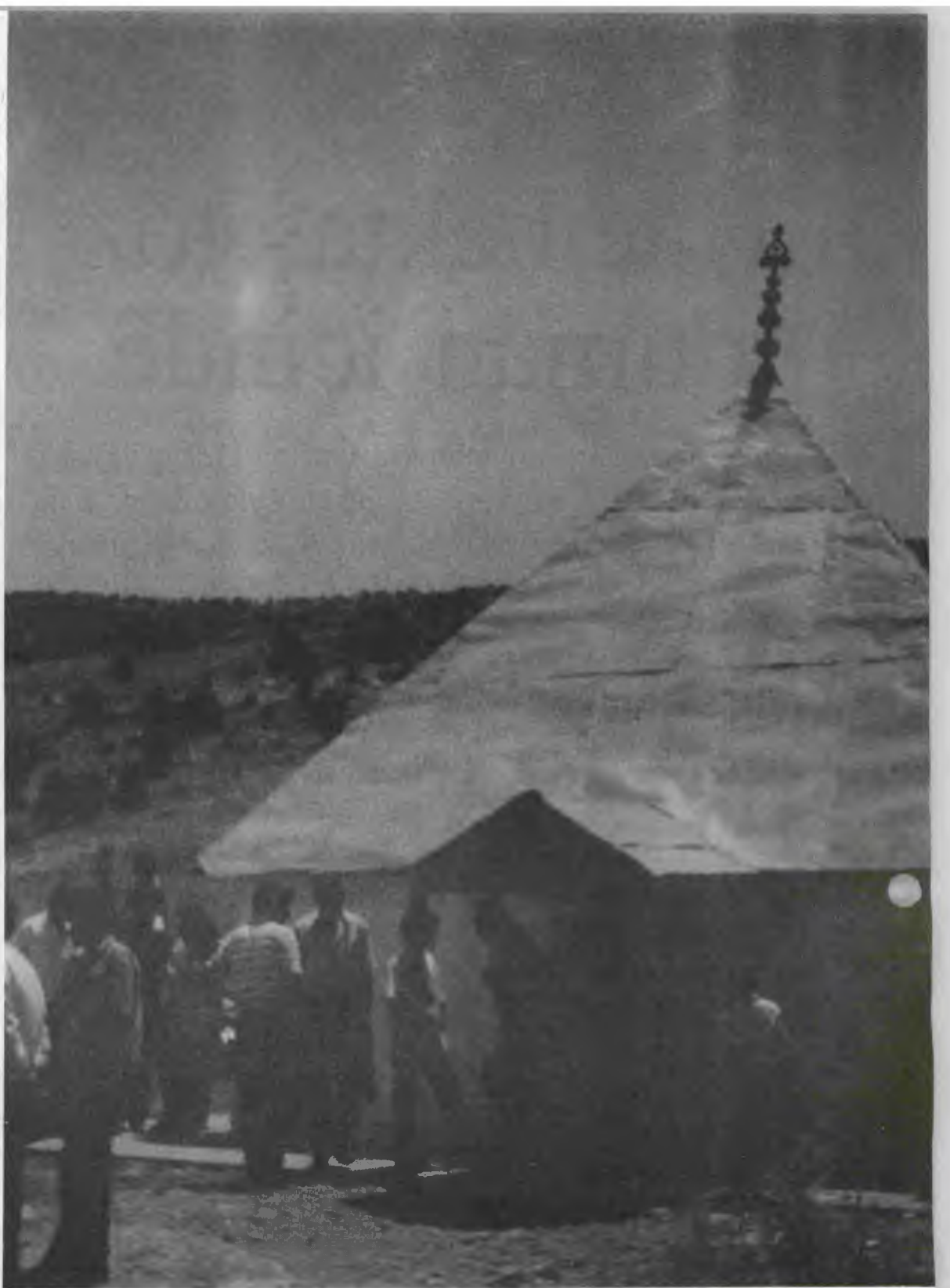
Abdal Musa ile Teke beyi arasındaki bu savaş ilişkisi bizce, onun bu bölgeye yerleşmesi sırasındaki çıkartılan güçlükleri yoketme ve bölgeyi yurt edinme mücadelesidir. Bursa'nın fethinden (1326) az bir zaman sonra Osmanlıları Beyliği topraklarından ayırmak zorunda bırakılan Abdal Musa'nın - büyük olasılıkla, Karamanoğlu Mehmet Bey ve Prens Siyavuş (Cimri) başkaldırısından (1277-1278) sonraki yıllarda uzun süre yaşadığı - bu bölgeye girmesi istenmemiştir. Teke İli'nde yaşayanların büyük çoğunluğu Alevi Türkmenler olduğundan, “bölgenin beyi olur” korkusu vardır.

Teke beyi Abdal Musa'ya, isteklerini bildirmek, hatta onu tutup getirmek üzere elçiler göndermiş:

“Teke beği günden güne ikiden üçden kul gönderirdi, hiç biri gerü gelmezdi. Heman varan Abdal Musa'ya derviş olurdı. Bu vechile ta yaz boyunca tamam beşyüz kul geldi. Hiçbirisi geri gitmedi; yanında derviş olub kaldılar. Teke Beği dahi yarağlandı (silahlandı), yaylağa çıktı. Abdal Musa Sultan dahi Genceli'ye çıktılar. Teke Beği günde beşden ondan kul gönderirdi, diler ki Abdal Musa Sultanı getürde. Cemi gönderdikleri sekiz yüz kadar kul oldu...” (*Abdal Musa Vilayetnamesi*'nden aktaran Musa Seyirci, *Abdal Musa Sultan*, s.117)

Kulları Abdal Musa Sultan'a bağlanıp hizmetinde kalınca, Teke beyi son olarak vezirini (Göde Yusuf veya Kılağılı İsa'yı) göndermişse de, Abdal Musa'nın yanına varır varmaz helak olmuşlar.

“Dahi beni seven yürüsün! dediği gibi cemi dağlar ve taşlar ardınca kopdı, bile geldi, Genceli şehrinin bastı altına aldı... Teke Beği yüksek bir yerden temaşa iderdi. Durmadı ormandan ormana kaçtı. Sonra çıktı... Kulları dahi gördüler ki Beğleri geliyor. Cümlesi çığırtılar. Eyitdiler ki ‘sen bizim beğimüz olamazsın; biz beğimizi bulduk’ dediler. Teke Beği geldi, yüzün yere sürdi. ‘Biz kendü bilmezliğümüzle ettik, Sultanım!’ Abdal Musa Sultan nutka gelüb eyitdi ki, ‘okun atdık, yayın yasdık; atılan ok geri gelmez;

başına yarağ cyle!... Sonra oğlu Halil'e Padişahlık emanetini ismarladı... Abdal Musa eyitti: 'Bizim sağlığımızda anın üzerine hiç kimse gelmesün...' Oğlu babasının halini gördi: 'Buna n'oldi?' sual eyledi. Yanında olanlar halını bir bir bildirdiler. Halil Beğ eyitti: 'Bu Hod er okına uğramış' dedi. 'Ol Abdal Musa benim babam olsun şimden geru.' Heman olanca askerin alub kalkdı. Abdal Musa Sultanın yanına geldi, elini öpdü, eyitti: 'Ne etdi ise babam etdi, benim suçum yokdur, Sultanum!' dedi." (Musa Seyirci, agy. s.118-119)

Tarih kitapları, Hamidoğulları'nın Antalya şubesinin Tekeoğulları Beyliği olduğunu yazmaktadır. Anadolu Selçukluları'nın yıkılmaya yüz tuttuğu bir sırada Isparta ve Eğridir çevresindeki Türkmenler'in başında bulunan Dünder Bey, 15.yüzyıl başlarında Hamidoğulları Beyliği'ni kurdu. Selçukluların uç beylerinden Hamit Bey'in torunu olan Dünder Bey kuruluşun hemen sonra Gölhisar, Korkuteli ve Antalya'yı 1321'de ele geçirerek Beyliğin topraklarını güneye doğru genişletti. Sonra Antalya'yı kardeşi Yunus Bey'e bıraktı. Ancak fazla değil on yıl sonra İlhanlılar'ın Ana-

dolu valisi Timurtaş'ın saldırısına uğradı. Antalya'ya sığınan Dünder Bey'i yeğeni Mahmut İlhanlılara teslim etti ve onun öldürülmesiyle Hamidoğulları'na son verildi (1324). Ancak, Timurtaş'ın uzaklaşmasıyla Dünder Bey'in oğulları Hızır ve İshak Bey'ler duruma hakim oldular. Bu soydan gelenler 1391 yılına kadar Beyliği sürdürdüler.

Timurtaş'ın Memlükler'e sığınmasından sonra Teke İli (Antalya) Beyi Mahmud da Kahire'ye kaçınca, kardeşi Sinaeddin Hızır Bey yerine geçti (1527). Hamidoğulları'nın bu şubesinde Hızır Bey'i oğlu Dadı Bey ve onu da Mahmud'un oğlu Mübarizeddin Mehmet Bey izledi. (Geniş bilgi için bakınız: Erdoğan Merçil, *Müslüman Türk Devletleri Tarihi*, s.297-299, s.320)

Vilayetname-i Abdal Musa'daki Teke Beyi, Hamidoğulları'nın Antalya şubesindeki Hızır Bey olmalıdır. Hızır Bey'in beyliğinin sınırlarını batıya, Finike'ye doğru genişletmek arzusunun önünde Abdal Musa'yı engel gördüğü anlaşılmaktadır. Bey, Teke İli'nde yaşayan Türkmenlerin onun müridleri olduğunu hesaba katmaksızın, Abdal Musa Sultan'ı ortadan kaldırma sevdasına kapılmıştır. Ancak savaşta yenilince oğlunun (Dadı Bey) lehine Beyliği bırakmak zorunda kalmış görünüyör.

Başında, Osmanoğulları topraklarından gelmiş olan, Hünkar Hacı Bektaş Veli'nin ilk ardılı Abdal Musa Sultan'ın olduğu Alevi Türkmen boyları ile Teke Beyi güçleri arasındaki savaşın sonucu, Abdal Musa ve Kaygusuz Baba Menakıbnameleri'nde aynı, nedenleri ise farklı anlatılmaktadır. Her ikisinde de Abdal Musa Teke beyinin ruhunu bir kara canavar (yaban domuzu) olarak görmüş, dileği üzerine tekkenin oduncusu Baltacı Gedik Kara Abdal, bu canavarı bir vuruşta öldürmüştür.

"Meğer ol vakit Teke Beği Döşeme derununda Antalya'ya giderken atı sürçti, atdan yıkıldı; başı taşa tokundu, helak oldu. Leşini Antalya'ya getirdiler." (Musa Seyirci, agy. s.119)

Bir keramet söylemi içerisinde anlatılanlardan anlaşılan, yenik Hızır Bey'in Antalya'ya yeniden girmesi istenmemiş ve yolda işi görülmüştür.

*Kaygusuz Abdal Menakıbnamesi'*ne göre savaş Alaiye (Alanya) Beyi'nin oğlu Alaeddin Gaybi yüzünden çıkmıştır. M.Fuad Köprülü, olayı şöyle özetlemektedir:

"Bektaş an'anesinde umumiyetle kabul edildiği gibi, Kaygusuz Abdal - Antalya beyine tabi Alaiye sancağı (Bu saptama doğru değil. Alaiye Beyliği 1293'den 1471'e kadar, önce Karamanoğulları'na, sonra Memlükler'e bağlı bir Beylik olarak hüküm sürmüştür. İ.K.) beyinin oğlu Gaybi - tarikatçe Abdal Musa'nın mürididir. Kaygu-

suz Abdal Menakibi'nde bu müna-sebet üstünde verilen tafsilatın hülasası şudur: Kaygusuz Abdal bir gün avda okla bir geyik vurdu. Yaralı geyik kaçtı kaçta bir asitanenin (eşik, Tekke, dergah) kapısından girdi. Gaybi de arkasından dergaha girerek geyiği sordu. Derişler haberleri olmadığını söylediler. Meğer bu geyik suretinde görünen, bu dergahın şeyhi olan Abdal Musa Sultan imiş. Abdal Musa, Gaybi'yi huzuruna çağırarak geyiğe attığı oku gösterdi. Bu kerameti gören Gaybi şeyhe mürid olmak istedi. Şeyhi ona mücerretlik tarikatının zorluklarını anlattı, babasından izin almasını söyledi. Gaybi'nin ısrarı üzerine onu tarikat usulünce tıraş ettiler; taç ve hırka giyirdiler; beline kemer bağladılar. Bunu duyan babası çok müteessir oldu. Genç oğlunun mücerretler dergahına girmesi haysiyetine dokunmuştu. Hemen Teke beyine giderek oğlunu Abdal Musa'nın elinden kurtarmasını rica etti." (F.Köprülü, agy, s.421)

Bu rica üzerine, yukarıda anlattığımız biçimde olaylar gelişir. Dağlar, taşlar, ağaçlar, Abdal Musa'nın ardından yürür ve aralarında savaş olur. Teke Beyi yenilir ve öldürülür. Gaybi'nin babası, onun büyük keramet sahibi olduğunu anlayıp Abdal Musa'nın elini öperek oğlunun kalmasına izin verir.

Böyle bir savaşın çıkması için bu neden yeterli görünmüyor. Eğer Köprülü'nün kendi yorumu değilse, *Menakıbnamesi'*ye bunlar Abdal Musa Dergahı ve Alevi inancını küçültmek ve bu inançtakilere karşı savaş açmak gerektiğini vurgulamak için sokulmuştur. A.Yaşar Ocak'ın değerlendirmesine göre, *Kaygusuz Abdal Menakıbnamesi*, Yavuz döneminde (1512-1520) yazılmıştır. Böyle olunca, daha büyük karalamalar da bulunabilirdi.

Balım Sultan (1473-1516) zamanında Hacı Bektaş Dergahı'na giren "mücerretlik" (bekar kalma zorunluğu), 150 yıldan fazla bir zaman önce Abdal Musa Dergahı'nda nasıl bulunabilir?

Sonra Kaygusuz'un kötü bir evlilik geçirdiğini, alaylı güldürü niteliğindeki bir şiiri bize bildirmektedir:

Avrad oldu bize vezir
Bizi etdi köye kızır
Gah tuz ister gahi bezir
İnek gibi sağayazdı

Kaygusuz'um der ki ni'dem
Başım alıp nere gidem
Ben bu avradı ne idem
Bizi köyden koğayazdı

Ayrıca, Alaiye (Alanya) kenti ve çevresini 1293 yıllarında ele geçirerek bir beylik kurmuş olan Mecdeddin Mahmud, Karamanoğlu beylerinden idi. Eğer Alaeddin Gaybi'nin babası bu bey ise (A.Güzel, *Kaygusuz Abdal* adlı kitabında bu adı "Müsamüd"-Din Mahmud" olarak vermektedir), Hacı Bektaş Veli ve yerine ardıl koyduğu Abdal Musa Sultan'ı tanıması olası değildir. Karamanoğulları sülalesinin kurucusu Nure Süfi, Baba İlyas'ın halifelerinden

ve Hacı Bektaş'ın yoldaşlarındandı. Karamanoğlu beylerinden Mecdeddin Mahmud'un koyu Sünni inancı biri olduğunu sanmıyoruz. Dolayısıyla Teke Beyi'ne de oğlunu Abdal Musa'nın elinden kurtarma ricasında bulunduğu iddiası zayıf kalmaktadır.

Teke Beyi İle Savaşın Gerçek Nedenleri

Vilayetname-i Abdal Musa, savaşın nedenini görünür iki ve açıkça görünmeyen bir olmak üzere üç maddi olaya dayandırmaktadır: Birincisi para, ikincisi Rodos cemaati ve dolaylı olarak Menteşe Beyliği ile ilişki, üçüncüsü ise Abdal Musa'nın Aydınolu Gazi Umur'u karşılayıp ağırılması.

Her ne denli birbiriyle karışmış ve zaman zaman çelişkilise de, olaylar, olağanüstülükler ve keramet sarmalı içerisine daha gerçekçi ve tarafsız olarak girmiştir bu *Menakıbnamesi'*ye. Bizce bu *Menakıbnamesi*, *Kaygusuz Baba Menakibi'*nden daha eski ve önemli gözükmektedir.

*Menakıbnamesi'*de saptadığımız üç neden de, Teke beyi için, Abdal Musa Sultan'a savaş açarak onu bölgeden çıkartmak için önemli gerekçelerdir.

"Abdal Musa Sultan yaylaktan sahil evine indi; anda bir tekye bünyad itdi. Ol tekyeyi yaptıkları yerden bir kazan altın çıkardılar. Abdal Musa Sultan eyitti: 'Bu malların yetimleri vardır. Kan ve irindür. Derya kenarında bir kafir gemisi vardır. Ol malın varisleri ol gemidedür. Varun söylen, haber verün gelsünler, alsunlar, gitsünler' dedi" (*Vilayetname'*den aktaran Musa Seyirci, agy, s.116)

Haber verilir. Gemiden şaşkınlık ve merak içinde bir heyet gelir. Kendilerine yaban domuzu ve şaraplı bir ziyafet verildikten sonra kazanı tekkeye bırakıp, kendilerine verilen içindeki altınları alır, dönerler. Abdal Musa'nın büyük bir Veli olduğuna inanarak ve onun sevgisiyle dolu gemilerine binip denize açılırlar.

Bunlar Rodoslu gemiciler, ya da yerli Hristiyanlardır. Bölgede antik uygarlıkların yerleşme alanlarının çokluğu dolayısıyla böylesine definelerin çıkması çok doğaldır. Abdal Musa'nın, altınları atalarına ait olduğunu söylediği gemicilere teslim etmesindeki barışçıl mesaj ortadadır: "Biz buralara fetih için değil, birlikte yaşamak için geldik. Yalnız bugünkü değil, geçmişteki hak ve inançlarınıza da saygılıyız. Doğanın nimetlerinden birlikte yararlanalım."

Bırakalım o zamanları, bugün 20.yüzyılın sonlarında hangi Müslüman lider, kendi sofrasında Hristiyan konuklarına domuz ve şarap sunacak hoşgörüyü sahiptir?

Altınların Rodoslu gemicilere verildiği haberini duyan "Teke Beği dahi eyitti ki:

"Ne hoş, biz burada İslam Padişahı iken virmeyüb kafiye niçün verdi ola? Varın alın gelin" dedi. Gelen kul gerü gitmedi..."

"Andan sonra Abdal Musa Sultan kalkdı, Rodos cemaatine indi. Erenlerine selam verdi. Erza-de Menteşe pazarında Ahmed Dudu geldi, üç selamın aldı. Dükkanında nesi varsa devşirdi..." (*Vilayetname'*den aktaran Musa Seyirci, agy, s.117, s.120)

Bu cümleler bize Abdal Musa Sultan'ın bu adaya uğradığını - belki de davet edilmişti - 'Erenler' diye tanımlanan din ulularıyla sohbet ettiğini gösteriyor. Ayrıca, Rodos adasında yaşayan Menteşe Türkmenleri arasında müridlerinin bulunduğu ve burada ticaret yaptıkları, neleri varsa hizmetine vermek istedikleri anlaşıyor.

Paul Wittek'e göre (*Menteşe Tarihi*, 1986, 2.baskı, s.56-57) 1271'den beri, Bizans imparatorunun Cenevizli amiraliye ancak ismen bağlı bulunan Rodos, gerçekte adanın büyük bir kısmının Türkler tarafından 1300-1304 dolaylarında işgaline engel olamayan İtalyan korsanların elindeydi. Bu Türkler Menteşe'den gelmişlerdi, Menteşe beyleri tarafından yönetiliyorlardı. Cenevizliler, Mandekhia'yı (Menteşe beyi Mesud) kendi bölgesinde oturan Rodoslu tacirlere karşı düşmanca hareketlere teşvik etmişlerdi. Ona, Papa 5.Clemens 1312'de bir buyruğuyla bu anlaşmaya engel oluncaya dek, Rodos'a çıkmasına karşılık elli bin scudi (o dönemin bir para birimi) önermişlerdi.

Menteşe Beyi Karman'dan sonra Mesud (Mandekhia) ve özellikle oğlu Şücaeddin Orhan (1318?-1334), uzun süre Rodos'u ele geçirme mücadelesi vermiştir. Hatta Rodos'tan kovulmuş Müslüman aileleri yeniden adaya yerleştirmek için yanına almışsa da, donanma komutanı Gerard de Pins'in topladığı kuvvetler karşısında tutunamayarak yenilmiştir. 1320'lerde başlayan bu hareketin başarısızlıkla sonuçlanmasına rağmen, Rodos'da Menteşeli Türkmenlerin bulunduğu ve bunların Hristiyanlarla birlikte yaşadığı görülüyor.

*Vilayetname'*den anlaşılan, Abdal Musa Sultan'ın bu savaşlar sonrası Rodoslularla dostluk kurduğudur. Burada bir tekke kurdurup Menteşeli Ahmed Dudu'yu başına geçirdiğine bakılırsa (*Vilayetname'*den, M.Seyirci, agy, s.120: "Abdal Musa Sultan eyitti: Ahmed siz hocalığı tamam itdiniz. Şimdengeru adın Hoca Ahmed olsun, şu araya tekke ve mutbah yab, dedi, senin nasibin ayağına gelsün"), Rodoslu Hospitalier Şövalyeleri'yle arası oldukça iyiydi. Büyük olasılıkla Menteşe Beyi ile Rodos yönetimi arasında barış aracılığı yapmıştı, Abdal Musa.

(Devam edecek)

Mustafa Suphi neslinden
yaşayan en eski TKP'li,
93 yaşındaki
Mehmet Bozışık'la başlayan
ve diğer eski komünistlerle
ilerleyen bir yakın ilişkiler
süreci yaşanmaktadır.
Bu süreç daha da gelişerek
ilerlemelidir.
Haydi, 74 yaşındaki
delikanlıda elele birliğe.

Haydar Balaban

HAYDİ ELELE BİR

Bundan tam 74 yıl önce 10 Eylül günü Sovyet Devrimi'nin utku-su içinde bir parti doğdu. Bu parti, ülkemizin geleneğini geleceğine bağlayan ve bağlayacak olan partidir: Türkiye Komünist Partisi.

1920'lerde Türkiye işçi sınıfı gençti, zayıftı. TKP'nin kurucuları, doğrudan Sovyet Devrimi'nin içinde bulunmuşlar ve orada da koşulların bundan çok farklı olmadığını görmüşlerdi. Yapılacak şey çok zordu, ama olanaksız değildi.

Böylesi bir ortamda böyle bir işe kalkışmak ancak bu insanların iki özelliği ile açıklanabilir:

1. İnsanlığın güzel geleceğine katkısız inanç,
2. Namusluluk.

TKP'nin 74 yıllık tarihi, kan-ateş-zulüm içinden geçerek ortaya çıkarılan kahramanlıklar, başarılar ve inanılmaz özveriler ile birlikte, önemli siyasal-ideolojik yanlışlar ve büyük ihanetlerle de örülüdür. Bu ihanetler ta 1927'lerde Vedat Nedim Tör'ler eliyle başlatılmış, çeşitli koşullar altında çeşitli kereler yinelenmiş ve yaklaşık 50 yıldan fazla bir süre sonra Nabi Yağcı'lar eliyle son halini almıştır.

Ama ne güzeldir ki, aynı 1979 ayrışmasında olduğu gibi TKP'nin içinde her kötü dönemde mutlaka gerçek TKP'liler çıkmış ve işçi sınıfının bayrağını yükseltmişlerdir.

Tüm bunları bağlayabileceğimiz ana halka şudur:

TKP, Cumhuriyet tarihinin en eski partisi olması bir yana, Türkiye solunun *ana kaynağıdır*, gövdesidir. Bu yüzden Türkiye işçi sınıfının en inançlı, en namuslu kadroları TKP'den çıkmıştır. Bu yüzden TKP, Türkiye işçi sınıfının partisidir. Bugün de böyledir.

1979'da başlayan ve giderek şiddet-

lenen açık kavga, TKP'nin Leninci kanadının (TKP-İşçinin Sesi) zaferiyle sona ermiştir. Bu kavga sürecinde Leninciler 1985 yılında TKP'nin 53 yıldır toplanmayan 5.Kongre'sini toplamış, 1987 yılında toplanan olağanüstü 6.Kongre ile "Türkiye Komünist Partisi" adını oportünistlerden geri almıştır. 1991'de partinin yedinci, 1992'de de sekizinci kongresini toplamıştır.

Bu kongrelerle değişen dünya ve ülke koşullarını değerlendiren Türkiye Komünist Partisi, yaptığı değerlendirmelerle işçi sınıfımızın önünü açmakta, görüşleriyle geniş yığınların dostluğunu kazanmaktadır. Ülkenin gündemindeki sorunları doğru belirleyip, doğru çözüm önerileri sunan TKP, bu özellikleri ile işçi sınıfının "gerçek öncüsü" olma adını hakkıyla almaktadır.

Bugün TKP, işçi sınıfımızı Anado-

lu'da işçi sınıfının atası olan Alevilikle buluşturmuştur. 1000 yıllık savaşkan geleneği bugünün ve geleceğin yaratıcı gücüyle buluşturmak, demokrasi mücadelesine yeni bir boyut ve güç katmıştır.

Dünyasal çapta, Sovyetler Birliği'nin ve sosyalist sistemin çözülmesi ile ortaya çıkan gericilik dönemi, ülkemizde de en ağır biçimde yaşanmaktadır. Saflar hızla netleşmekte, doğru ile yanlış birbirinden hızla ayrılmaktadır.

Milliyetçilik zehrinin emekçilerin arasına sokulmaya çalışıldığı, sınıf bölücülüğünün devlet eliyle, kendini ve işlevini bilmez "sollar" eliyle örgütlenilmeye çalışıldığı, her boydan burjuva düşüncenin ortalıkta cirit attığı bu dönemde "devrimci" kimliğe sahip insanlar içinde de bozulmalar ortaya çıkmaktadır. Ortamın yarattığı üçkağıtçı, teslimiyetçi tiplerin yazıp

çiziktirdikleri, bu yola baş koymuş insanların dahi kafalarında "acaba yanlış mı yapıyorum?" sorusunu uyanıdırabilmektedir. Bozulmanın, savrulmanın boyutları büyüktür.

Bu ortamda burjuvazi gemi azıya almış bir biçimde, her yönden, her tür silahla işçi sınıfımıza saldırmaktadır. Saldırı bu kadar büyüktür de savunma olanağı yok mudur? Tabii ki vardır!

Böyle bir dönemde hem saldırıları savuşturmanın, hem de ortamın getirdiği değişikliklere kişiliğinden ödün vermeden karşı durmanın yolu, **işçi sınıfına ve onun devrimci silahı Marksizme inanmak, güvenmektir.** Ne mutlu ki, bu ortamda kendini hâlâ komünist gören, inançlı insanlar vardır.

Evet, bu dönemde bir devrimci için ayakta durabilmenin önkoşulu inanç ve siyasal-bilimsel namustur, ama bu tek başına yeterli değildir. Marks ve Engels, komünisti "belirli bir devrimci partinin izleyicisi demek olan" diye tanımlıyorlar. "Komünistim" diyenler için hele hele böyle bir dönemde örgütlü mücadelelerden ayrı durmak, kendini kandırmak, avunmaktır. Ama özünde gericiliğe hizmettir.

Yine de her gelen gün güzel gelişmeler doğurmaktadır. Bu ortamda rüzgara karşı adım atmanın yolu inancı, örgüt disiplini ile birleştirebilmekten, "kör kapısına hizmet etmemekten" geçiyor.

Marksizme, işçi sınıfına inanan tüm dostlar, yoldaşlar! Gücü tek bir yerde birleştirmenin, "belirli bir devrimci partinin izleyicisi" olmanın zamanıdır. Haydi, dün güne bağlamak, günden yarını, geleceği kurabilmek için güçlerimizi birleştirelim.

Haydi, 74 yaşındaki delikanlıda elele birliğe! ●

SENİ DÜŞÜNÜYORUM

Türkiye Komünist Partisi.

TKP'em benim,
seni düşünüyorum.

Sen dünümüz, bugünümüz, yarınımızsın,
en büyük ustalığımız,
en ince hünerimizsin.

sen aklımız, yüreğimiz ve yumruğumuzsun.
Dünyada bir anılır şanlı soyun var:
sen küçük kardeşisin V.K.P. (B)'nin.

Sen bana bugün
mübarek alındaki yara yerinle
ve işçi bileklerinde zincir izleriyle göründün,
yürüyorsun dimdik, pırıl pırıl.
Ömrümde yalnız seninle
ve senin safında olmakla övündüm.

Nazım Hikmet, 10 Eylül 1951

Gelin canlar bir olalım

Eski kuşağın temsilcilerinden *Zihni Anadol*'un, daha önce *Pir Sultan Abdal* dergisinde yayınlanmış olan bu güzel yazısını, Alevilikle sosyalizmin halef-selef olduğunu göstermesi açısından, kendisinin izniyle yayınlıyoruz

ZİHNİ ANADOL

Özgürlüğü sadece kendisi için var sayan, iktidarını bu halk özgürsüzlüğü ortamında sürdüren yönetimler, erinde gecinde istemedikleri halde bu püsküllü belaya(!) yakalanırlar. Bu, tarihin şaşmaz bir doğrultusudur. Diğer demokratik uluslarda gördüğümüz insan hak ve özgürlüklerini, kendi ulusumuzda da görmeyi diliyoruz.

1951 (TKP) tutuklamalarında değerli sosyologlar, liderler, namuslu aydınlar, sanatçılar, işçiler, tam yüz altmış beş kişi, 141-142. maddelerden büyük işkencelere maruz kalmış, ağır cezalara ve sürgünlere mahkum edilmişlerdi.

Dirençlerini asla yitirmeyen bu yurtsever insanlar, hapishaneleri bir şenlik yerine, bir düğün evine çevirmişlerdi. Paspas tahtasından aylarca usanmadan, yılmadan bir Eyüp sabrıyla tenekeden bıçaklarla oyularak, işlenerek meydana getirilen saz ile, Ruhi Su ustamız, tüm hapishaneyi canlandıran, bir araya getiren Pir Sultan Abdal'ın şiirlerini haykırıyordu: GELİN CANLAR BİR OLALIM!.. Ve tüm hapishane savaşırları, hep birlikte aynı heyecan, aynı şahlanışla sürdürüyordu şarkıyı:

**İnsan olan insan gelsin beriye
Kimi siyah kimi çalar sarıya
Aslanan hayattır bakma deriye
Muhabbet insana, cana muhabbet,
cana muhabbet...**

**Bir vakte erdik ki dünyaya bakın
Asıl bundan sonra yaşamak mümkün
Yürüyor toprağa taze bir ekin
Muhabbet insana, cana muhabbet,
cana muhabbet...**

Tüm hapishaneyi inleyen bu gür ses, dalgalana dalgalana duvarları aşıyor, bütün memlekete yayılıyordu.

Değerli yazar, Pir Sultan Abdal Kültür ve Tanıtma Derneği'nin yöneticilerinden, her yanı insanlık sevecenliğiyle dolup taşan Ali Balkız kardeşimiz tarafından 9 Nisan günü Pir Sultan Abdal Gecesi'ne çağırıldım. Yıllar yılı işittiklerimi, okuduklarımı, duyduklarımı, gerçekleri bu gecede gördüm, tattım ve doydum. Buram buram kardeşlik, insanlık, yardımlaşma, Ahilik, Bedredince yaşam, kula kul olmanın reddi, sömürüye karşı çıkış, barış özgürlük, tam bağımsızlık ve tüm bunların dile gelen sanatını, şiirini, müziğini, sanatsal oyunlarını iliklerime kadar yaşadım... Yıllar yılı sadece egemen saltanatını

sürdürsün diye "gelin canlar bir olalım" diyen Pir Sultan'ı katleden, onun dediklerini, savunduklarını öcü diye belleten zihniyetin suratına indiren tatlı bir okşayıtı bu gece. Köylüsüyle, kentlisiyle, işçisiyle, beyiyle, patronuyla bir şölen gecesi.

Her toplumda olduğu gibi Aleviliğin de patronu, işçisi olacaktır elbette. Burjuvalaşan, iktidarla özdeşleşen, onunla birlikte emekçi kesimini kendisine doğru çeken, asıl Aleviliği, ki barış isteyen, haksızlığa, sömürüye karşı duran kesimleri ehlileştirerek isteyecektir. Ne ki hiçbir etki altında kalmayan, sadece ve sadece kendi aklını kullanan, Pir Sultan Abdal yiğitleri bunlarla da savaşıacaktır elbet... Tüm haksızlığa, hatta saldırıya uğrayanlarla birlikte... Çünkü "Aleviliğin söylediği ile sosyalizmin söylediği birbirine aykırı şeyler değildir."

O gece birbiri ardına konuşmalar, aydınlatıcı, etkili açıklamalar, folklor sanatının (semah) güzellikleri ve cana yakın müzikler, konukları bir hayli heyecanla sarstı.

Başta da dediğim gibi bu toplum da, yani Alevi toplumu da, yıllar yılı toprak altında özgürlüğe ulaşmak için büyük savaşım vermiş, nice canlar telef olmuştur... Bu gecede her iki kesimin amaçları sadece insanlık ve sömürsüz bir dünya olan Canların gecesini birlikte tattık. Bu geceyi yaşatanlara, gönüllere dolusu selamlar sunarken bütün insanlığa yürekten sesleniyorum:

GELİN CANLAR BİR OLALIM!..

LİGE

RUHİ SU

Yeni *Ufuklar*'ın Kasım sayısındaki, laiklik üzerine yazılmış güzel yazıları görünce, bu konuda halkın ne düşündüğünü belki merak edenler olur diye, konu üzerinde biraz durmalı.

Osmanlı İmparatorluğu demek, aynı zamanda bir Sünni iktidarı demektir. Hem de öyle bir Sünni iktidarı ki, Türk halkı için Yezit'ten daha Yezit. Anadolu'yu ve Anadolu halkını tanıma fırsatını bulanlar, bu koca imparatorluktan kala kala memleket olarak bir İstanbul kaldığını, halk olarak da paramparça bir Alevi, Sünni topluluğu kaldığını görür. Toplumun düzeni zaten dayanılır gibi değilken bir de inanç boğuşması... Artık toplumun düzensizliği mi bu inanç boğuşmasına gitmiş, inanç boğuşması mı toplumun düzenini bozmuş, toplum-bilimciler çıksın içinden.

Halkını sevenlerin her zaman başı derde girmiştir. Ve her zaman bir rahatsızlığın kökünü dışarıda aramak, yöneticilerin kolayına gelmiştir. "Gü-

RUHİ SU YOLDAŞI ANIYORUZ

BİR HALK TÜRKÜSÜ

Anadolu kültürünün kutlu çınarlarından TKP'li sanatçı Ruhi Su'yu ölümünün 9.yıldönümünde saygı ve sevgiyle anıyoruz ve yoldaşımızın 31 yıl önce Yeni Ufuklar dergisinin Aralık 1963 tarihli 139.sayısına yazmış olduğu "Bir Halk Türküsü" yazısını, şeriatçı düşmana karşı Laik-Demokratik Türkiye için verilen mücadeleye katkısı olacağı düşüncesiyle yeniden yayınlıyoruz

vendiğin padişahın, o da bir gün devrilir" derken, Pir Sultan Abdal'ın aslında ne şahla, ne de padişahla bir ilgisi vardır. Zamanın dili ile, onun sadece toplumun huzursuzluğunu söylediğini bugünün aydını bilir.

Anadolu insanı bugün bile "allah" demeden "of" diyemez. Pir Sultan

Abdal olsun, Yunus olsun ya da bugün yaşamakta olan Ali İzzet olsun, Kul Hasan olsun zamanlarındaki düşünce yolu ne ise, dertlerin çözüm yolu da o olmuştur. Hepsindeki, bir barış ve huzur özlemi:

Laiklik dendi mi aklıma hep bunlar geliyor. Yeryüzünde laik bir devlet

olmanın kadrini sanırım bu bizim halk kadar bilecek çok az insan kalmıştır. Çünkü dünyada bu mesele söz konusu olmaktan çıkmıştır.

Maraş'ın Avşın ilçesinde *Aşık Kul Hasan*'ın biri sekiz, diğeri onbir yaşındaki iki çocuğundan aşağıdaki şu türküyü dinlerken insan ağlamaklı oluyor ve okulda resmen Sünnilik üzerine din öğrenimi gören diğer çocukların yanında bu iki çocuğun durumunu düşünüyor. Şimdi nasıl aramasın bu halk Atatürk'ü?

Ayrılmayın Türk gençleri
Laiklikten kardeşlikten
Ayrılan cahil, serseri
Laiklikten kardeşlikten

Gazi Kemal geldi doğdu
Düşmanı vatandan kovdu
Atamız ayrılmaz dedi
Laiklikten kardeşlikten

Kul Hasan'ım elimde saz
Kardeşlik bahar ile yaz
İnsan olan ayrılmaz
Laiklikten kardeşlikten.

Turan Dursun'u 4 Eylül 1990 tarihinde şeriat öldürdü. Bahriye Üçok, Muammer Aksoy, Uğur Mumcu ve diğerlerini katleden de bu karanlık yüzlü Ortaçağ canavarıydı.

Turan Dursun, 8 yaşlarında dayken "Kulleteyn" in sularında ilk abdestini alarak, İslamın ve din eğitiminin içine girmiş, zamanla bu yolla ulaşabileceği en yüksek yere varmış ve köy imamı babasının arzu ettiği "büyük din alimi" olmuştu.

Sivas'ta uzun süre müftülük yaptığı gibi, Ankara Radyosu'nda din ve ahlak yayınlarını da yöneten Dursun, giderek, dinin içinde dinsizliğe ulaştı. Akıldışı yaşam içinde *aklı* keşfetti, "insan oldu".

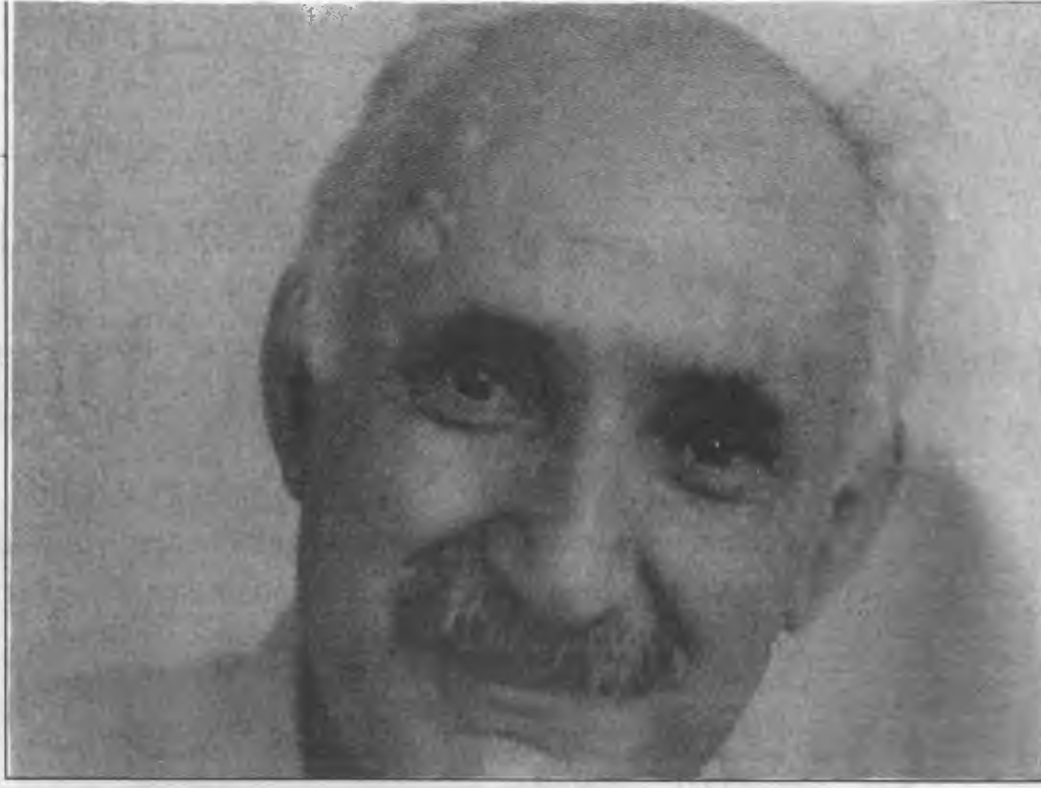
Aklı yoluyla gerçeği yakalayıp yazılarına ilk başladığında bir dostuna şöyle diyordu:

"Din konusunda gerçeği yakaladığımda kendime sordum. Rahat yaşamak uğruna gerçeği mezara mı götüreyim, halka gerçeği anlatmak uğruna ölümü mü göze alayım?"

Turan Dursun ölüm korkusunu yenip ötesine geçti. Öldürülmesinden bir ay önce şeriatçılara şöyle seslendi:

"Bilcümle İslamcılar! İyice bilin! Bilin ve unutmayın ki ben, yüzyılların doğurduğu bir ölümüm! İslamın, tüm dinlerin, tabuların sonuçları bugün ve yarın görülecek ölümüyüm. Çıkarları din karanlığı üstüne kurulu olanlar, bu karanlıktan türlü biçimde yararlananlar, tüm karanlık böcekleri benden korksunlar... Korksunlar elimdeki ışıktan. Bir mum ışığının bile koca bir oda karanlığını nasıl parçaladığını anımsasınlar. Binlerce yıllık ilkelliklerin yalanlarla örülüp piyasalara sürüldüğü imanın, kafalardaki duygulardaki zincirlerinin elbetteki bir gün sonu gelecektir." (Teori, Ağustos 1990)"

Aynı din karanlığından türlü biçimde yararlananlar, 1068 yıl önce Hallacı Mansur'u da darağacına çekmiş

ÖLÜMÜNÜN 4.YILDÖNÜMÜNDE TURAN DURSUN

İçinde yetiştiği şeriatın "aklı hapisaneye tıkıp, zincire vurmuş olduğunu" gören eski müftü Turan Dursun'un alçakça katli, "hoşgörölüyüz" diye toplumu aldatmaya çabalayan şeriatçı akımın hoşgörüsünün(!) sınırını göstermektedir. *İ.Kaygusuz*

Katili şeriattı

ve şeriat adına onu bin parçaya bölmekle de yetinmeyip, yakarak küllerini Dicle'ye savurmuşlardı. Hallac-ı Mansur, "Enelhak" diyerek allaha ulaşılabilir, kavranabilir, algılanabilir bir nitelik verip onu maddileştirmekle kalmamış, zindanda yatarken yazdıklarıyla *şeriat inancını paçavraya çevirmişti*. Hallac, allah konusunda gerçeği yakaladığında ölümü delip geçmişti:

Ey eski dostlarım öldürünüz, öldürünüz beni!

Benim yaşamam öldürülmemden geçer. Ölümüm yaşamak, yaşamam ise ölmektir...

Ne korkunç benzerlik!

Turan Dursun da, yaşamının dörtte üçünden fazlasını hizmetinde harcadığı İslam şeriatına inananlarca katledildi.

Turan Dursun, bu karanlıkta aklın ışığını yakalayıp dinin yerine bilimi koyduktan sonra, artık "tüm din ve inançların katkılarıyla oluşup gelen karanlığa, daha güzel bir dünya için ışık tutma çabasında olan, bunun için de okuyan araştıran, yazan" bir insandı. Düşüncelerini saklamak gereğini hiç duymadı ve açıkça şunları dedi: "Ben saklamıyorum ki... Dinlerin insanlığa ettiği kötülüğü düşünerek, dinsizliğimle övünüyorum, gurur duyuyorum."

O, İslam şeriatının, "aklı

hapisaneye tıkıp, zincire vurmuş olduğunu" görmüştü.

"Tarih boyunca da, günümüzde de, dinler hep kan, gözyaşı ve ölüm getirmiştir. Bir inanç ve görüşte olanlar, başka bir inançta olanlar eliyle ölümlerin en beterine atılmışlardır. Diri diri ateş havuzlarında yakılmışlardır. Yakılanlar arasında kadın ve çocuklar da vardır..." (Turan Dursun, *Din Bu İli*, 5.Baskı, 1991-İstanbul, s.275-6)

Şeriatçı bir yazarın düzensiz bir saldırısını şöyle yanıtlamıştı:

"Daha güzel bir dünya için savaşım veriyorum. Aklın, imana kurban edilmemiş bilimin geçerli olduğu özgürlüklü bir dünya. Benim de katkım olsun istiyorum..."

Bundan 570 küsur yıl önce yaşamış büyük İslam

bilgini Şeyh Bedreddin Simavi'ye ne de çok benziyordu Turan Dursun.

Bedreddin, şeriat üzerine, fıkıh üzerine çok kitap yazmıştı. Ama, şeriat yönetimi altında baskı ve zulüm gören halk yığınlarını görmüş, *Varidat*'ıyla onlara önder olmuştu. O da, bilimin inanca kurban edilmediği, "dünya nimetlerinin insanlara eşit paylaşıldığı" özgürlüklü, daha güzel bir dünya için canını verdiğinde boynuna dolanan şeriatın yağlı sicimiydi.

O çağlarda bugünkü gibi akli din zindanındaki zincirden çözecek bilim yoktu. Bedreddin Tebriz'de Fazlulah'in müridlerini, ama asıl Anadolu'da Alevi-Bektaşî inanç ve düşüncesini, Hacı Bektaş-ı Veli ve ardıllarının peşindeki Alevi halk yığınlarını tanıdı. Yıllarca aralarında yaşadı. Ondan sonra, yaşamının dörtte üçünden fazlasını hizmetinde harcadığı şeriata karşı çıktı. Alimlerine meydan okudu. Turan Dursun gibi.

Turan Dursun, Alevi-Bektaşî inanç ve düşüncesini yeterince inceleyip tanıma fırsatı bulamadı, Alevileri tanımadı. Ama Aleviler Turan Dursun'u anladılar, onu kendilerinden biri olarak sahiplenip bağrılarına bastılar. Turan Dursun'un şeriatı ve kör inançları yere vuran, parçalayan *Din Bu'ları*, *Kulleteyn*'i, *Kuran Ansiklopedisi* onların başucu kitapları oldu.

Mansur gibi, ölümüyle aramızda daha canlı yaşamakta olan Turan Dursun canı ölümünün 4.yıldönümünde saygıyla anıyoruz. İslamcı Siyasal Hareket'in azgınlığı şu dönemde Turan Dursun gibi namuslu bilim adamlarını, özgürlükler ve demokrasi adına Laik-Demokratik Cephe'de birleşmeye çağırıyoruz! ●

YILMAZ GÜNEY

Gönüllerde yaşayacak.

Yılmaz Güney'i 9 Eylül 1984'de 47 yaşında yitirmiştik. Halkımızın büyük sanatçısını ölümünün 10.yıldönümünde saygıyla anıyoruz.

Yılmaz Güney, burjuvazinin sermayesiyle birlikte ideolojisinin de çok güçlü olduğu sinema alanına 1970'li yıllarda yeni açınım- lar getirmişti. Tüm yasaklara karşın popüler sinemayla siyasî mesaj vermeyi başarıyla uygulamış, halkla arasında güçlü köprü kurmuştu.

70'li yıllardan başlayarak devrimci harekete yakın destek veren Yılmaz Güney, filmlerinde genellikle "örgütsüzlüğün yenilgisini" yansıttı. Kendi sözleriyle onun kahramanları "yalıtılmış kaldıkları, yalnız oldukları için yeniliyorlardı".

"Benim filimlerimdeki kahraman tipi hiçbir zaman kazanmaz. O, direnç gösterdiği için cezalandırılır ve safdışı bırakılır, çünkü örgütlü değildir. Bir belgi halinde söylersem, 'bireysel kurtuluş yoktur - bireysel kur-

tuluş yolu bir çıkmaz sokaktır'."

Güney, çalışmalarında işçi sınıfının sorunlarına, onun mücadele ruhuna, kapitalizme karşı savaşıma değinmedi, ama sanatıyla halkın savaşımını yükseltti.

Bugün Yılmaz Güney'i yaşatmanın yolu, işçi sınıfının ideolojisine, gücüne ve kararlılığına dayanarak, paranın padişahlığına karşı savaşıma sanat alanında daha da ileri düzeylere yükseltmektir. ●

OKUNACAK EN BÜYÜK KİTAP İNSANDIR

TARİHTE VE GÜNÜMÜZDE ALEVİLİK
R. Yürükoğlu

ALEV YAYINLARI

4. BASIM

AZİZ TRIKO

Aziz Aydındağ
Koton Fason - Dokuma

İbrahimağa Cd. Hacıömer Hulusi Bağcı
İşhanı No: 6/28 Topkapı-Maltepe/İstanbul
Tel: (0212) 565 44 96

SARIKAYA EMLAK

Nihat SARIKAYA

EMLAK ALIM SATIM VE BEYANNAME
DİLEKÇE - TAPU MUAMELESİ
VERASET VE İNTİKAL İŞLERİ YAPILIR

Bahçelievler Belediyesi Karşısı Erenler İşhanı No: 15
Bakırköy - İSTANBUL Tel: (0212) 575 98 84 - 506 52 37

YENİ ÇIKTI

Alev Yayınları

PIYERLOTİ CAD. 17/4
ÇEMBERLİTAŞ 34400
İSTANBUL
Tel: (0212) 516 84 64

APSEN

ZÜCCACİYE ve HEDİYELİK EŞYA

Mahmut Şevket Paşa Mahallesi

Mithat Paşa Caddesi No: 12

Okmeydanı - İstanbul

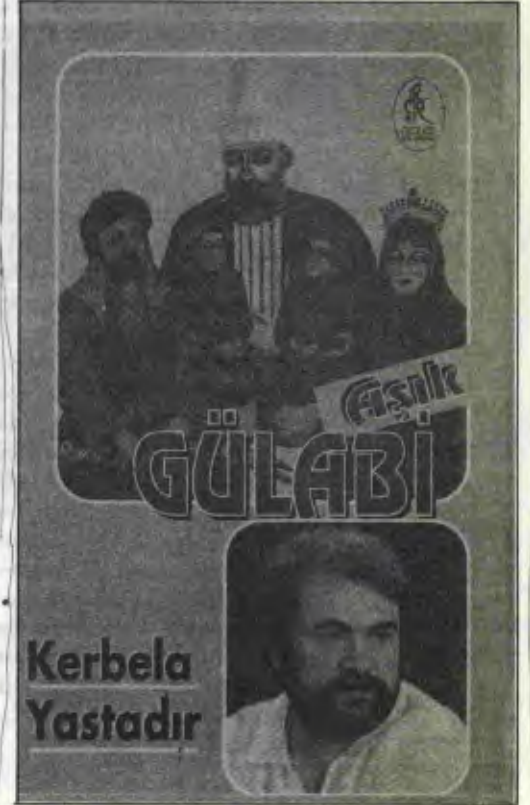
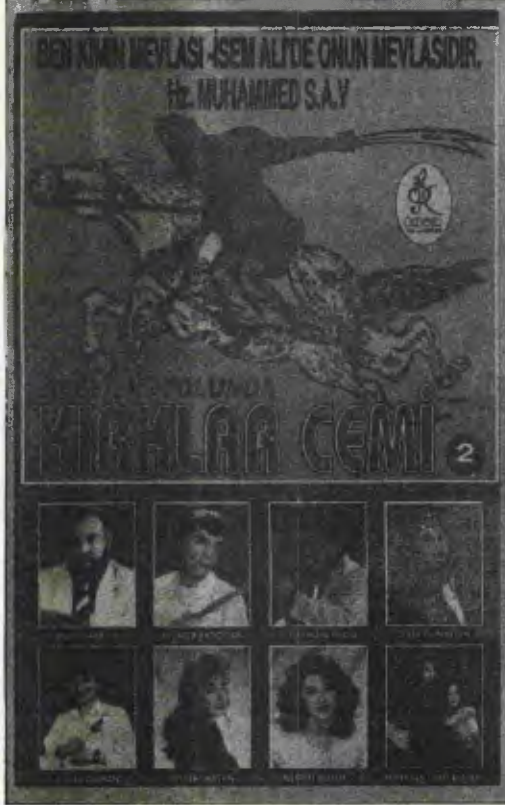
Tel: (0212) 235 82 01

Yeliz Çiçek Evi

Kemal Aydın

Çağlayan Vatan Cad. No: 108/25 (Efes Çarşısı Orta Kat)
Şişli / İstanbul Tel : (0212) 230 56 21 Faks : (0212) 224 23 02

ÖZDEMİR PLAK GURURLA SUNAR

Halk kültürümüzü geliştirmeyi ve kültürümüze katkıda bulunmayı hedefimiz olarak görüyoruz.

Cem Kültürümüzden bir örnek olarak çıkardığımız Alevilik yolunda KIRKLAR CEMİ Kaseti halkın yoğun ilgisini gördü. Şimdi de yine Psigolog Ali Rıza Erdoğan'ın düzenlediği ve yönüttüğü KIRKLAR CEMİ 2 Kasetini halkımıza sunuyoruz.

Aşık Gülabi ve Hacı Bektaş Veli Kızları da deyişlerden oluşan yeni yapıtlarımızdır.
Halkımıza saygılarla

ÖZDEMİR

PLAK ve KASETCİLİK

İ.M.Ç. 6. BLOK 6409 UNKAPANI - İSTANBUL

TEL: (0212) 511 41 42 - 511 40 33 - 526 10 52 FAX: (0212) 511 68 96

Dergahı göremeyen toplum geleceği göremez

İSMAİL YILDIRIM

Geleneksel Hacı Bektaş Veli'yi Anma Törenleri'nin otuzbirincisi (5.Ulusal-rası) 16-18 Ağustos tarihleri arasında Hacıbektaş'ta yapıldı. Katılım geçen yıla göre çok daha yüksekti. Bu yılın özelliği, devletin ilk defa Cumhurbaşkanı düzeyinde katılmasıydı.

Kervan kafiləsi önce, ilçeye gelen konukların ilk uğrak yeri olan Hacı Bektaş Veli Dergahı'nı ziyaret etti.

14-15 Ağustos'ta dernekler toplantısı yapıldı. ABF ve HAK-DER federasyonlarının da katıldığı toplantıların konusu, organizasyonda derneklerin belirleyici sorumluluk alması oldu. CHP'li belediye başkanı ise törenleri hazırlamaya "tek kendilerinin yetkili olduğunu", dernek ve diğer kuruluşların programa giremeyeceklerini dayattı. Hatta açılışta dernekler adına bir konuşmaya da izin vermedi. Uzun tartışmalardan sonra, Alevi kuruluşlarının bir ortak bildirisi yazar Lütfi Kaleli tarafından kürsüden okundu.

Son yaşananların ışığında, Hacı Bektaş-ı Veli'yi Anma Törenleri'nin artık farklı bir organizasyon bileşimini gerektirdiği düşüncesindeyiz. Alevi toplumu ayakta, örgütleri vardır. Zaten Alevi inancına, Aleviliğe yönelik bir organizasyonu bir devlet kurumu olan belediyenin üstlenmesi, anmanın içeriğiyle de bağdaşmıyor. O öncelikle halka vermesi gereken belediye hizmetlerini en etkin biçimde yerine getirmeye yoğunlaşmalıdır.

Bu herhangi bir "festival" değildir. Tüm Alevi-Bektaşlı toplumunu bağlıyor. Törenler, gelecek yıllarda, tüm toplum adına yetkili ve etkili bir komite tarafından organize edilmelidir. Dergahtan, dernek/federasyon/belediye ve konuya duyarlı basından vb. temsilciler, *kollektif sorumluluk* bilinciyle biraraya gelerek yetki ve sorumluluk alanı belli, işe dönük bir komite oluşturmalıdır. Program, toplumun örgütlenme sürecine en önemli katkısı sağlayan bir organizasyonla bütünleşmelidir.

TÖRENLERİN GELİŞİMİ

Törenlerin açılışına binlerce kişi katıldı. Biz "Şeriatçı RP Kapatılmalıdır-Kervan" flaması altında yer aldık. Belediye başkanı Mustafa Özçivan'ın açış konuşmasından sonra kürsüye, bu yıl 1.Barış ve Dostluk Ödülü'ne layık görülen yazar Lütfi Kaleli davet edildi. Lütfi Kaleli'nin okuduğu, Alevi kuruluşlarınca hazırlanan bildirinin içeriği halk tarafın-

dan alkışlanırken, cumhurbaşkanının içinde bulunduğu protokolün dikkati çekilmiş oldu.

Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel konuşmasında sık sık Hacı Bektaş Veli'den söz etti. İlk defa bir devlet yetkilisinin, hem de cumhurbaşkanının Sivas katliamını "kınıyorum" demesi, ilginçti. O halde, Sivas katliamı davasında sanıklara gösterilen "hoşgörü", adaletsizlikler, katliamda ölmeyenler için idam istenmesi niye?

Demirel, konuşması boyunca, Sivas katliamını yaratan tehlikeyi es geçerek, şeriatçılarla kardeş kardeş birarada yaşamamızı öğütledi. "İncinseniz de incitmeyin" türünden konuştu. Halk ise soruyor: "Daha ne kadar baskı altında yaşayacağız, engeller ne zaman kalkacak, Sivas'ı nasıl unutturuz?"

Bu toplum aldatılmak istemiyor. Boş yere kavgayı zahmet biliyor, ama örgütlenmesini ve ibadetini baskısız, yasaksız bir ortamda yeri-

gösterileri programı şişiriyor. Törenlerin aşınmasına, bir anlamda yozlaşmasına yol açıyor. Alevi toplumu için eğitici-öğretici yanıkalmıyor...

Kasabanın içinde gelişigüzel yerleşmiş her türlü satış tezgahı, anormal yüksek fiyatlar da törenlerin anlamını, toplumun huzurunu bozuyor. Belediyeye büyük iş düşüyor.

DERGAH SÜREÇTE YER ALMALI

Değerlendirmelerimiz kimseyi yıpratmaya yönelik değil, katılan canların büyük çoğunluğundan işitilen yakınmalardır. Daha güzelini elbirliğiyle yapmak için çabalıyoruz.

Dört bir yandan yoğun katılımın olduğu törenlerde, tüm demokrasi güçlerinin acil gereksinimi olan **Laik ve Demokratik Türkiye** amacına yönelik, Laik Cephe hakkında yığınları eğitici, bu birliğin gerçekleşmesi gereğine dikkat çeken çalışmalar yapılabilirdi. Şeriatçılar - İslamcı Siyasal Hareket - teşhir

Alevi toplumunun Hacı Bektaş-ı Veli Dergahı etrafında birliğinin önündeki engeller hızla aşılmalıdır. Dergahı göremeyen toplumun geleceğini göremez. Toplumda bu doğrultudaki kuvvetli eğilim atlanarak hiçbir hedefe varılamaz. Dergahta birleşmeliyiz.

ne getirmek istiyor, *getirecek de...*

Bu yıl programa dahil iki panel yapıldı. *Cem* dergisinden Süleyman Cem konuşurken dinleyicilerden yükselen sesler "artık yettiniz!" anlamını taşıyordu. "Ozanlar Yarışması"nı Ankara'dan *Ozan Gönüllü Coşkun* kazandı. Yeni anfi-tiyatroda ve Kapalı Spor Salonu'nda üç gece boyunca yapılan beş büyük konsere çok sayıda ozan ve sanatçı katıldı.

Çok emek sarf edilen anma töreni programı, yine de törenlerin içeriğine, günün ihtiyaçlarına uygun düşmedi. Bu üç gün ağırlığıyla toplumu örgütlenme, bilinçlendirme-tartıştırmaya ve kültürel-sanatsal ihtiyaçların, ibadetlerin yerine getirilmesine yönelik olmayıken, bunlar eksik kaldı. Dost FM'in yerel radyo programları, söyleşiler eksiklikleri bir yere kadar giderebildi ise de tek başına yetersiz kaldı.

İki panel beş konserle iş bitmiyor. Herbiri 10 saati bulan bu konserler, ardı ardına okunan deyişler, semah

edilebilirdi. Halka açık tartışma programları, konferanslar, film-tiyatro-video gösterileri... Çok şey yapılabilirdi. Yapılamadı. Tören tarihinin değiştirilmesine ilişkin görüşleri de paylaşıyoruz. (Aklımıza gelmişken, halk bağımsız yerlerde cemini yürütürken, anfi-tiyatroda Dertli Divani Baba'nın yürüteceği cem neden iptal edildi?)

Törenlerin *en önemli eksikliği*, Dergah'ın (Ulusoy'ların) programla ilgili otoritesinin sürece dahil edilmemiş oluşuydu. Eksiklikleri düzeltmeye buradan başlanmalıdır. Törene gelen onbinlerin Efendi'lerin evlerine akın edişi, oralarda konaklamaları, birbir ardısıra düzenlenen cemler, **Dergah** konusunda tabanın eğilimlerini anlatıyor olsa gerek!

Hacı Bektaş Veli Anma Törenleri, çeşitli gel-gitlere rağmen bu yıl da örgütlenmenin yükseldiğini gösterdi. Tarihin kara lekesi Sivas Katliamı, Alevi-Bektaşlı toplumunu biraz daha birbirine yakınlaştırdı.

Toplumsal mücadeleler tarihinden biliyoruz ki, örgütlü hale gelemeyen ve merkezileşmeyen güç bir *hiçtir*. Örgütlenmiş, birliğini-dirliğini iriliğini sağlamış bir güç *herşeydir*. Bunun ucu, törenlerde de yaşandığı üzere *Dergah-Cem-Dede* birleşimi üzerinde duruyor.

Süreç düz bir hatta ilerlemiyor, sancılı geçiyor. Önüne set çekmek isteyenler azımsanmayacak bir çaba içindeler. *Egemen sınıf, devlet ve şeriatçı kara tehlikenin* oluşturduğu engel bir yana, içimizdeki çeşitli unsurların yanlış bakış ve tutumları da sürece zarar veriyor.

İç sorunlarımızla ve birbirimizle didişmenin güç kaybettirici yönünü unutmamız, tüm enerjimizi *dışarıya* yöneltmemiz, Alevi-Bektaşlı toplumunun ve laik-demokrat milyonların geleceği açısından zorunluluktur. Engellerin aşılmasında uyanık, bilinçli, enerjik olmalı ve belli bir toplumsal kıvraklık göstermeliyiz. Hangi yönden gelirse gelsin, oyalayıcı ayak oyunlarına aldanmamalı, çözümsüz önerileri dayatanlardan yakamızı kurtarmasını bilmeliyiz.

Bu saptamaların ışığında:

1. Alevi toplumunun Dergah etrafında birliğinin önündeki engeller hızla aşılmalıdır. *Dergahı göremeyen, toplumun geleceğini göremez*. Toplumun bu doğrultudaki eğilimi atlanarak hiçbir hedefe varılamaz. **Dergahta birleşmeliyiz!**

2. "Alevi partisi" fikri hâlâ tam aşılabilmiş değil. Bu fikri savunanlar, bunu toplumun karşısında açıkça söylemediğinden daha tehlikeli bir hal alıyor. Gizli gizli yürütülmek istenen Alevi partisi Alevi-Bektaşlı toplumu için hazırlanmış bir *tuzaktır*, teşhir edilerek dışlanmalıdır.

3. Diyanet'te temsil edilme, pay kapma fikri büyük ölçüde dışlandı, ama yer yer kendini gösteriyor. Soru net konulmalıdır: **Laikliğin tutarlı savunucuları mı olacağız, yoksa 1000 yıllık insanlık kavgası ve onurunu üç-beş kuruşa heba mı edeceğiz?** Diyanet'e sempati duyanlar, olsa olsa "gözü ileride gönlü geride" olan *yol düşünleridir*.

4. Yeniden örgütlenme sürecinde devletçi, gerici bakışlar, her türden milliyetçi saplantı ve uzantılar, daha uzun zaman yok olmayacaktır. Bunlara karşı her zaman son derece duyarlı, sabırlı, teşhir edici, *kararlı* bir mücadele yürütülmelidir.

5. Alevi-Bektaşlı toplumunu şeriatçı RP gibi tarihsel bir belayla "barıştırmak", "uzlaştırmak" teşebbüsünde bulunanların "tövbelerine" aldanılmasın. Bunlar toplumsal ve tarihsel hainliklerini her an yineleyebilirler. ●